

Protodhaku prof. dr. Ratomir Grozdanoski u lind në vitin 1959 në fshatin Brest, Makedonski Brod. Në vitin 1978 e kreu Shkollën e Mesme Teologjike Ortodokse, e në vitin 1983 diplomon në Fakultetin Teologjik Ortodoks në Shkup. Në vitin 1994 magjistrion, ndërsa në vitin 2001 doktoron në Fakultetin Filologjik në Shkup.

Për njohjen më të mirë të gjuhës greke në të cilën janë shkruar librat e Dhjatës së Re, studion në Universitetin e Aristotelit në Selanik dhe në Fakultetin Filologjik në Athinë. E ndjek mësimin edhe në Fakultetin Teologjik në Athinë.

Pas kthimit në Shkup punësohet si profesor në Shkollën e Mesme Teologjike Ortodokse, ndërsa në vitin 1990 zgjedhet për ligjërues në Fakultetin Teologjik Ortodoks në Shkup për lëndët: Libri i Shenjtë i Dhjatës së Re dhe gjuha e vjetër greke.

Përveç punës si profesor, protodhaku prof. dr. Ratomir Grozdanovski aktivisht është i kyçur në veprimtarinë e Kishës Ortodokse Maqedonase, si bashkëpunëtor i afërt i arqipeshkëve Angelari, Gavril, Mihail dhe Stefan, ndërsa nga viti 1994 është sekretar i Sinodit të Shenjtë të KOM. Është recensor dhe lektor i librave dhe revistave me përmbajtje fetare, anëtar i disa komisioneve të Sinodit, e merr pjesë edhe në delegacione kishtarë dhe simpoziume shkencore.

Nga problematika teologjike dr. Grozdanovski veçanërisht i trajton fushat tematike nga ekzgjegjeza e Dhjatës së Re. Nga kjo lëmi ka botuar më shumë punime shkencore. Me rëndësi të veçantë janë edhe veprat e botuara të protodhjakut prof. dr. Ratomir Grozdanovski: *Shën Klimenti i Ohrit, themelues i Kishës Ortodokse Maqedonase*, Shkup 1990; *Ungjilli sipas Mateut* - shtojcë drejt hulumtimit dhe komentimit të tekstit ungjillor, Shkup 1993; *Lutja e Zotit*, Shkup (nëntë botime, nga viti 1994-2002); *Mihaili Arqipeshkvi i Ohrit dhe i Maqedonisë*, Shkup 1994, *Dhjetë Urdhërimet e Perëndisë - Dekalogu*, Shkup 2005; *Stefani Arqipeshkvi i Ohrit dhe i Maqedonisë*, Shkup 2000; *Bibla në veprat e shën Klimentit të Ohrit*, Shkup 2001; *Ungjilli sipas Markut - hulumtimi dhe komentimi i tekstit ungjillor*, Shkup 2004.

Protodeacon Prof. Ratomir Grozdanoski, PhD, was born in 1959 in the village of Brest, near Makedonski Brod. He has graduated at the Macedonian Orthodox Seminary in 1978, and got his degree from the Orthodox Theology Faculty in Skopje in 1983. He has got his Master of Arts degree in 1994, while in 2001 he got his Doctor of Philosophy degree at the Philological Faculty in Skopje.

In order to master the Greek language in which the New Testament Books were written, he has studied at the Aristotle University in Thessalonica and at the Philological Faculty in Athens. He has also attended classes at the Theological Faculty in Athens.

After his return to Skopje, he was appointed a Professor in the Macedonian Orthodox Seminary, and in 1990 he was appointed a teacher at the Theological Faculty in Skopje for the subjects The Holy Scriptures of the New Testament and Greek language.

Besides the professorship, protodeacon Prof. Ratomir Grozdanoski, PhD, is actively involved in the activities of the Macedonian Orthodox Church (MOC) as a close collaborator to the Archbishops Angelarij, Gavril, Mihail and Stefan, and he is a Secretary of the Holy Archbishop's Synod of the MOC since 1994. He has edited, proofread and corrected a number of books and magazines with theological content, he has been a member of various Synodial commissions, and he has taken part in numerous Church delegations and at scientific symposia.

The field on which Grozdanoski, PhD, has focused his scientific interests is the exegesis of the New Testament. He has published a number of works in this field. Especially important are the published works of Prof. Ratomir Grozdanoski, PhD: *Saint Clement of Ohrid, founder of the Macedonian Orthodox Church*, Skopje 1990; *The Gospel according to Mathew, a Contribution to the Study and Exegesis on the Gospel text*, Skopje 1993; *Lord's Prayer*, Skopje (with nine reprints from 1994 to 2002); *Mihail, Archbishop of Ohrid and Macedonia*, Skopje 1994; *Decalogue - Lord's Ten Commandments*, Skopje (three editions - in 1996, 1999 and 2005); *Decalogue - Lord's Ten Commandments*, (in translation on Albanian language) Skopje 2005; *Stefan, Archbishop of Ohrid and Macedonia*, Skopje 2000; *The Bible in the Works of St. Clement of Ohrid*, Skopje 2001; *The Gospel according to Mark, Study and Exegesis on the Gospel text*, Skopje 2004; The Epistle of Paul the Apostle to the Romans, Study and Exegesis on the text, Skopje 2005.

He has used literature written in Church-Slavonian, in all the Slavic Languages, in Greek, and in English. He lives in Skopje.

Shfrytëzon literaturë në gjuhën kishtare-sllave dhe në të gjithat gjuhët sllave, në gjuhën greke dhe gjuhën angleze. Jeton në Shkup.

Dhjetë urdhërimet e Perëndisë | Dekalogu

Prof. dr. RATOMIR GROZDANOSKI

Unë jam Boti, Perëndia yt, përveç
Meje mos adhuro asnjë perëndi
tjetër! Mos hij asnjë idhull nëpër
përfaqësimet tinda për ndonjë gjë
qella, në tokë ose në ujërat
në tokësore. Mos u përul dhe
mos u shërbe! Mos e përdor kot
emrin e Botit, Perëndim tinda!
Respekto ditën e shtatë për
adhurimin Tim. Ke gjashtë ditë për
t'i kryer të gjitha punët e tua, por
dita e shtatë është një ditë pushimi,
e cila më është kushtuar nga Perëndia,
Botit tind! Ndero babain dhe nënin
tinde, që të jetoshë për mirëni të
në tokë! Mos veit. Mos bin
kurorëshkelje. Mos vidh. Mos
dushmo
vërejtshëm kundër të afërmit tind.
Mos cakmo argji që është e huaj.

Dhjetë urdhërimet e Perëndisë

Dekalogu

protodhjak
Prof. dr. RATOMIR GROZDANOSKI

Unë jam Boti, Periëndia yt, përveç
Meje mos adhuro asnjë perëndi
tjetër! Mos bëj asnjë idhull sipas
përfaqësimit tënd për ndonjë gjë në
qrell, në tokë ose në ujërat
nëntokësore. Mos u përkul dhe
mos u shërbe! Mos e përdor kot
emrin e Botit, Periëndise tënde!

Respekto ditën e shtatë për
adhurimin Tim. Ke gjashtë ditë për
t' i kryer të gjitha punët e tua, por
dita e shtatë është një ditë pushimi,
e cila më është kushtuar Mua,
Botit tënd! Ndero babain dhe nënin
tënde, që të jetoshë për shumë kohë
në tokë! Mos veit. Mos bëj
kurorëshkelje. Mos vidh.
Mos dëshmo rrejshëm kundër të
afërmit tënd.
Mos lakmo asgjë që është e huaj.

Unë jam Boti, Periëndia yt, përveç
Meje mos adhuro asnjë perëndi
tjetër! Mos bëj asnjë idhull sipas
përfaqësimit tënd për ndonjë gjë në
qrell, në tokë ose në ujërat
nëntokësore. Mos u përkul dhe
mos u shërbe! Mos e përdor kot
emrin e Botit, Periëndise tënde!

Respekto ditën e shtatë për
adhurimin Tim. Ke gjashtë ditë për
t' i kryer të gjitha punët e tua, por
dita e shtatë është një ditë pushimi,
e cila më është kushtuar Mua,
Botit tënd! Ndero babain dhe nënin
tënde, që të jetoshë për shumë kohë
në tokë! Mos veit. Mos bëj
kurorëshkelje. Mos vidh.
Mos dëshmo rrejshëm kundër të
afërmit tënd.
Mos lakmo asgjë që është e huaj.

Prof. Mr.
**RATOMIR
GROZDANOSKI**
protodhjak

Prof.
**RATOMIR
GROZDANOSKI, PhD**
protodeacon

**Dhejtë
urdhërimet
e Perëndisë**

**The Ten
Commandments
of God**

Decalogu

Decalog

Edicioni INTERPRETIME

Recensor

Hirësia e Tij Arkimandriti Nektarij (Najdoski)

Piktura në kopertinë Moisiu, skulpturë nga bazilika Sh. Pjetri në pranga-Romë, Mikelanxhelo XVI

Parathënie

Prof. Dr. Ismail Bardhi

Titulli

Dhejtë urdhërimet e Perëndisë

Autor

Ratomir Grozdanoski

Botues

**Quendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (MCMS)
në bashkëpunim me: Kishën Ortodokse Maqedonase (KOM)**

Këshilli botues

Gjoko Gjorgjevski (KOM)

Metin Izeti (BI)

Don Mato Jakoviq (KK)

Milica Poprizova (KEM)

Viktor Mizrahi (BHRM)

Aleksandar Kërzhallovski (MCMS)

Drejtor ekzekutiv

Sasho Klekovski

Redaktor përgjegjës

Aleksandar Kërzhallovski

Konsultant Profesional i përkthimit Teolog i diplomuar Prift Sotir Goçevski

Lektura dhe korrektura

Urim Poshka

Sotir Goçevski

Natasha Goçevska

Disejmi

Zip Zap, Shkup

Shtypi

Borografika, Shkup

Tirazhi

500 kopje

Adresa e botuesit

Quendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar

"Nikolla Parapunov" p.n. f.p. 55

1060 Shkup, Republika e Maqedonisë

e-mail: mcms@mcms.org.mk

Përkthimi i botimit është mundësuar me leje të botuesit.

Qëndrimet e parashtruara në këtë publikim i paraqesin pikëpamjet e autorit dhe nuk i pasqyrojnë qëndrimet e MCMS-së.

Botimi është mundësuar me mbështetje financiare nga qeveritë e Danimarkës dhe Norvegjisë, në bashkëpunim me Kishën Daneze për Ndhimë (DCA) dhe Kishën Norvegjeze për Ndhimë (NCA).

SHKUP
2005

SKOPJE
2005

**Dhejtë
urdhërimet
e Perëndisë**

**The Ten
Commandments
of God**

Decalogu

Decalog

botimi i parë

first edition

Prof. Mr.
**RATOMIR
GROZDANOSKI**
protodhjak

Prof.
**RATOMIR
GROZDANOSKI, PhD**
protodeacon

*ME BEKIMIN E HIRËSISË
SË TIJ KRYEPESHKOPI I
OHRIT DHE MAQEDONISË
ZOTËRI ZOTËRI STEFANI*

CIP – Каталогизација во публикација Народна и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

241.6

GROZDANOSKI, Ratomir

Dhejtë urdhërimet e perëndisë : dekalogu / Ratomir Grozdanoski. - Shkup : Quendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (MCMS), 2005. – 148 стр. : 20 см. – (Edicioni Komentime)

ISBN 9989-102-16-3 (MCMS)

1. Насп. ств. насл.

а) Десетте Божји заповеди

PARATHËNIE PËR BOTIMIN E PARË

Para nesh e kemi tekstin për Dhjetë Urdhërimet e Perëndisë nga protodhjaku prof. mr. Ratomir Grozdanoski. Ai tashmë është biblist i njohur me interesim të veçantë për atë se sa njeriu bashkëkohor ka nevojë për të vërtetat e Shpalljes së Shenjtë Hyjnore. Deri tani ka botuar dy libra me rëndësi në këtë fushë ku jep interpretime të qarta dhe të kuptueshme të teksteve biblike. Ato janë librat: “Ungjilli sipas Matheut – Kontribut drejt studimit dhe interpretimit të tekstit ungjillor” dhe “Lutja e Zotit”.

Atë që është karakteristike në të drejtuarit e tij lexuesve në këto dy punime e gjejmë akoma më të theksuar në punimin që është para nesh.

Shkrimi i Shenjtë i Dhiatës së Re dhe të Vjetër është të drejtuarit e Perëndisë deri te ne. Perëndia gjithmonë ka dashur të na drejtohet neve njerëzve. Ai edhe sot dëshiron të na flasë – të na tregojë. Perëndia ka shumë për të na thënë edhe neve, gjeneratës së sotme në botë dhe atë edhe më të mosshuarve, edhe më të rinjve edhe fëmijëve.

Botë ka nevojë t’i dëgjojë urdhërimet e Perëndisë – porositë e Perëndisë. Perëndia është gjithnjë i pranishëm në botë dhe Ai i di problemet dhe vështirësitë e njeriut bashkëkohor dhe dëshiron që edhe neve të na thotë se ç’janë planet e Tij për ne dhe për jetën tonë.

Dihet se Dhjetë Urdhërimet e Perëndisë janë Ligji themelor dhe rregullat themelore etike për të gjithë njerëzit përgjatë historisë deri më tani dhe për ne të cilët jetojmë sot. Ato janë amshueshëm bashkëkohore dhe amshueshëm aktuale. Prandaj, ashtu siç na i prezenton dhe shpjegon autori, thjesht dhe kuptueshëm, çdo bashkëkohas mund t’i marrë vesh dhe

ta kuptojë porosinë e tyre si porosi personale e Perëndisë deri tek ai.

Si bazë e të gjitha urdhërimeve të mëtutjeshme e marrim Urdhërimin e Parë dhe mënyrën se si është përpunuar ai. Ai është themel mbi të cilin ndërtohet shtjellimi i mëtejme, e në këtë urdhërim nga njerëzit kërkohet të njohurit e vërtetë të Perëndisë. Kur ta realizojmë njohjen e vërtetë të Perëndisë, përmes fesë së vërtetë në Perëndinë Një, ne tashmë e kemi tejkaluar pabesimin dhe mosbesimin dhe lehtë do të ruhemi edhe nga besimi i rrejshëm ose idhujtaria në të gjitha llojet e tij, deri te mënyrat më bashkëkohore të shërbimit idhujve dhe besimeve të llojllojshme. Nga kjo bazë e raportit tonë të drejtë në besimin në Perëndinë, do të rrjedhë e gjithë ajo që kërkohet edhe në urdhërimet vijuese, të cilat në tërësi e përfshijnë raportin tonë ndaj Perëndisë dhe ndaj njerëzve.

Në tekstin e kësaj vepre autori në mënyrë shumë analitike i qaset këtij kodit themelor të Perëndisë për njerëzit dhe i analizon të Dhjetë Urdhërimet e Perëndisë, duke e zbuluar deri në fund në mënyrë të qartë thelbin e tyre, porosinë dhe qëllimin, që lexuesi të mund tërësisht t'i kuptojë dhe të jetojë sipas këtyre urdhërimeve.

Jemi të bindur që ky tekst do të paraqesë një lekturë interesante dhe të dobishme për të gjithë ne. Përmes këtij teksti do të tingëllojë zëri Hyjnor si porosi për njerëzit e sotëm dhe çdokush do të mund ta kuptojë dhe dëgjojë zërin e Perëndisë.

Jemi dëshmitarë të asaj se për çdo ditë në botë dalin qindra ligje dhe rregulla, por gjithashtu jemi dëshmitarë edhe të asaj se njerëzit që dëshirojnë të kryejnë gjëra të paligjshme, gjithmonë gjejnë mënyra për ta thyer ligjin dhe mos të përgjigjen para askujt. Po të kemi besim në Perëndinë, po të jemi fëmijë të dëgjueshëm të Perëndisë dhe nëse dëshirojmë ta plotësojmë vullnetin e Tij, atëherë përmes këtyre Dhjetë Urdhërimeve të Perëndisë do të kuptojmë se Perëndia na e

ka dhënë palcën e të gjitha normave etike.

Dhjetë Urdhërimet e Perëndisë paraqesin kriteret hyjnore për jetën tonë të devotshme në tokë. Ato janë udhëzime qiellore të cilat shpiejnë drejt respektimit të duhur të Perëndisë nga njeriu. Këto urdhërime themelore të Perëndisë janë përgjigje ndaj të gjitha pyetjeve për sjelljen tonë. Nëse dikush dëshiron ta kontrollojë veprimin, veprën ose mendimin e vet atë në rend të parë mund ta bëjë me masën e Dhjetë Urdhërimeve të Perëndisë dhe do të shohë se ajo që e bën apo që e mendon a është në harmoni me këto norma hyjnore për njeriun.

Në rast se i plotësojmë urdhërimet e Perëndisë, atëherë jemi të sigurt se ecim rrugës së vërtetë e cila shpie drejt Perëndisë dhe drejt shpëtimit, e ky është qëllimi dhe kuptimi i ekzistimit tonë mbi tokë.

Më ngrohtësisht e rekomandojmë këtë libër me bindje se ai do të jetë shumë i dobishëm për të gjithë lexuesit.

Përmes këtij teksti do të bindemi se Perëndia na e zbulon domethënien për domosdoshmërinë dhe dobinë nga njohja e Perëndisë dhe të vërtetave dhe porosive të Perëndisë për njerëzit bashkëkohorë.

Kryepeshkopi i Ohrit dhe i Maqedonisë

ПРЕПОРАКА КОН ПРВОТО ИЗДАНИЕ

Пред нас е текстот за Десетте Божји заповеди од протоѓаконот проф. м-р Ратомир Грозданоски. Тој е веќе познат библист, со посебен интерес за тоа колку има потреба современиот човек од вистините на Светото Божјо Откровение. До сега објавил две значајни книги од оваа област, во кои дава јасни и достапни толкувања на библиските текстови. Тоа се книгите: „Евангелие според Матеј - прилог кон проучувањето и толкувањето на евангелскиот текст” и „Господовата молитва“.

Она што е карактеристично во неговите обраќања до читателите, во овие два негови труда, го наоѓаме уште понагласено во трудот што е пред нас.

Светото писмо на Стариот и Новиот завет е Божјо обраќање до нас. Бог отсекогаш сакал да се обраќа до нас, луѓето. Он и денеска сака да ни говори - да ни кажува. Има многу да ни кажува Бог и нам, на денешнава генерација на светот и тоа и на постарите, и на помладите и на децата.

Светот има потреба да ги чуе Божјите заповеди - Божјите пораки. Бог е постојано присутен во светот и Он ги знае проблемите и тешкотиите на современиот човек, и сака да ни каже и нам какви се Неговите планови за нас и за нашиот живот.

Познато е дека Десетте Божји заповеди се основниот Закон и основните етички правила за сите луѓе низ историјата до сега и за нас што живееме денес. Тие се вечно современи и вечно актуелни. Така, како што ни ги изложува и објаснува авторот, едноставно и разбирливо, секој современик може да ги разбере и да ја сфати нивната порака како, лична Божја порака до него.

Како основа на сите понатамошни заповеди, ја земаме

првата заповед и начинот како е обработена. Таа е темелот врз кој се гради натамошното изложување, а во оваа заповед се бара од луѓето вистинско богопознавање. Кога ќе го оствариме вистинското познавање на Бога, преку вистинската вера во Едниот Бог, ние веќе сме го надминале неверието и безверието и лесно ќе се запазиме и од кривоверието или идолопоклонството, во сите свои видови, до најсовремените начини на идолслужење и разноеверие. Од таа основа на нашиот правилен однос во верата кон Бога, ќе произлезе сè она што се бара и во наредните заповеди, кои во целина го опфаќаат нашиот однос кон Бога и кон луѓето.

Во текстот на ова дело, авторот многу аналитички приоѓа кон овој основен Божји кодекс за луѓето и ги расчленува сите Десет Божји заповеди, откривајќи ја докрај јасно нивната суштина, порака и цел, за да може читателот целосно да ги разбере и да живее според овие заповеди.

Убедени сме дека овој текст ќе претставува интересно и корисно четиво за сите нас. Преку овој текст ќе прозвучи Божјиот глас како порака до денешните луѓе и секој ќе може да го разбере и да го послуша гласот Божји.

Сведоци сме на тоа дека секој ден во светот излегуваат стотици закони и прописи, а, исто така, сме сведоци и на тоа дека луѓето што сакаат да вршат беззакони работи, секогаш изнаоѓаат начин да го прекршат словото на законот и да не одговараат пред никого. Ако имаме вера во Бога, ако сме послушни чеда Божји и, ако сакаме да ја исполнуваме Неговата волја, тогаш, преку овие Десет Божји заповеди, ќе сфатиме дека Бог ни ја дал срцевината на сите етички норми.

Десетте Божји заповеди претставуваат Божји критериум за нашиот богоугоден живот на земјава. Тие се небесни насоки што водат кон богоуподобување на човекот. Овие основни Божји заповеди се одговор на сите прашања за нашето однесување. Сака ли некој да ја про-

вери својата постапка, дело или помисла, тоа може да го направи со мерката на Десетте Божји заповеди и ќе види дали тоа што го прави или што го мисли е во согласност со овие Божји норми за луѓето.

Ги исполнуваме ли Божјите заповеди, тогаш сме сигурни дека врвиме по вистинскиот пат којшто води кон Бога и кон спасението, а тоа е целта и смислата на нашето постоење на земјата.

Најтопло ја препорачуваме оваа книга со увереност дека ќе биде многу корисна за сите читатели.

Преку ова четиво ќе се увериме дека Бог ни го открива значењето за неопходноста и корисноста од познавањето на Бога и Божјите вистини и пораки за современите луѓе.

Скопје, 1996
Господово лето

Архиепископ
Охридски и Македонски

+Михаил

FOREWARD TO THE FIRST EDITION

We are presented with a text addressing the Ten Commandments, written by the proto-deacon Prof. Ratomir Grozdanoski. He is a renowned Bible scholar with a special interest in the genuine need of modern man to discover the truths of the Revelation. So far, he has published two significant books on this subject matter, offering clear and comprehensible interpretations of Bible texts, firstly "The Gospel by Matthew – A View on the study and the interpretation of the Gospel text" and, secondly, "The Prayer of God". This current book adopts the same distinctive approach that the author used in those previous publications yet here it is employed in more forceful manner.

God addresses us through the Holy Scripture of the Old Testament, as well as the New Testament. His eternal desire, even today, is to communicate with us, the people. He continuously addresses us. Therefore, all generations, the old and the young, should stand poised to hear the words of God.

The world is in need to hear the Commandments of God – God's messages. Through his omnipresence, he is aware of the problems and difficulties faced by modern man and he thus has a desire to impart his ideas about our future.

The central role of the Ten Commandments is well established. They have represented the fundamental religious law and ethical rules to all people throughout history and, of course, have a similar significance for people living today. All contemporaries can recognize the value of God's message, clearly directed at the individual and expertly elucidated by the author. The first Commandment and the author's method of elaboration form the basis for all following Commandments. As the foundation on which further elaboration is based, this commandment requires a true belief in a single

God that enables us to guard ourselves from idolatry and misbelief in all its forms, including all modern forms of idol-serving and religious diversity. Here, a righteous relationship with God will result in fulfilling the requirements laid down in the subsequent commandments, describing our relationship with God in more detail.

In the text, the author approaches God's Codex in a very analytical way. The Ten Commandments are examined consecutively with their substance, message and goal being unambiguously revealed to the reader. We are thus convinced that this text is of interest and value for all of us. The voice of God resounds in this book. Its message is addressed to modern people, thereby assisting everyone in understanding his voice.

Each day, we are witnessing the implementation of hundreds of laws and regulations yet this does not prevent people from breaking the law or avoiding its reach and consequences. Through having faith in God and wanting to fulfill his will, we understand that the core of all ethical norms is illustrated in the Ten Commandments.

They are heavenly directions, allowing us to lead a life in accordance with God's Laws. These basic Commandments offer an answer to our questions about behavior, indicating how a person measures up to God's norms. By observing the Ten Commandments we are on the correct path to salvation and to God, in addition to thereby fulfilling our earthly purpose.

I would like to warmly recommend this book, being convinced that it will be of use to all readers. It demonstrates the importance of God's truths and messages to all modern people.

Archbishop of Ohrid and Macedonia

DHJETË URDHËRIMET E PERËNDISË

- 1.** Unë jam Zoti, Perëndia yt, përveç Meje mos adhuro asnjë perëndi tjetër!
- 2.** Mos bëj asnjë idhull sipas përfytyrimit tënd për ndonjë gjë në qiell, në tokë ose në ujërat nëntokësore. Mos iu përkul dhe mos u shërbel!
- 3.** Mos e përdor kot emrin e Zotit, Perëndise tënde!
- 4.** Respekto ditën e shtatë për adhurimin Tim. Ke gjashtë ditë për t'i kryer të gjitha punët e tua, por dita e shtatë është një ditë pushimi, e cila më është kushtuar Mua, Zotit tënd!
- 5.** Ndero babanë dhe nënën tënde, që të jetoshë për shumë kohë në tokë!
- 6.** Mos bëj rrasje.
- 7.** Mos bëj tradhti bashkëshortore.
- 8.** Mos vidh.
- 9.** Mos bëj dëshmi të rreme ndaj të afërmit tënd.
- 10.** Mos lakmo asgjë që është e huaj.

(Egzodi 20,2-17)

ДЕСЕТТЕ БОЖЈИ ЗАПОВЕДИ

- 1.** *Јас сум Господ Бог твој, да немаш други богови освен Мене!*
- 2.** *Не прави идол или слика на она што е горе на небото, што е долу на земјата и што е во водата и под земјата. Не им се поклонувај и не им служи!*
- 3.** *Не го изговарај напразно името на Господа, твојот Бог!*
- 4.** *Спомнувај си за денот на одморот, за да го празнуваш. Шест дена работи и сврши ги сите работи, а седмиот ден посвети го на Господа, твојот Бог!*
- 5.** *Почитувај ги твојот татко и твојата мајка за да ти биде добро и да поживееш долго на земјата!*
- 6.** *Не убивај!*
- 7.** *Не прави прељуба!*
- 8.** *Не кради!*
- 9.** *Не сведочи лажно против својот ближен!*
- 10.** *Не пожелувај ништо што е туѓо!*

(2. Мој. 20,2-17)

THE 10 COMMANDMENTS

ONE: *"I am the LORD your God. You shall have no other gods before Me."*

TWO: *"You shall not make for yourself a carved image—any likeness of anything that is in heaven above, or that is in the earth beneath, or that is in the water under the earth."*

THREE: *"You shall not take the name of the LORD your God in vain."*

FOUR: *"Remember the Sabbath day, to keep it holy. Six days shalt thou labour, and do all thy work. But the seventh day is the sabbath of the LORD thy God: on it thou shalt not do any work."*

FIVE: *"Honor your father and your mother that their days may be long upon the land which the LORD thy God give thee."*

SIX: *"You shall not murder."*

SEVEN: *"You shall not commit adultery."*

EIGHT: *"You shall not steal."*

NINE: *"You shall not bear false witness against your neighbour."*

TEN: *"You shall not covet your neighbour's house; you shall not covet your neighbour's wife, nor his male servant, nor his female servant, nor his ox, nor his donkey, nor anything that is your neighbour's."*

(2. Moses 20,2-17)

DEKALOGU - THELB I MONOTEIZMIT

Shqyrtimi i ngjarjes shpirtërore si ndryshim që ndodh në kohë, shënon njohjen e kritereve dhe parimeve të cilat janë thelbësore për përcaktimin e ardhmërisë. Në qëllimin e tillë hermeneutika vepron e pavarur nga tërësia e saj si njohje për veten dhe për zhvillimin personal. Këtu është me rëndësi që në kohën e tashme të prezentohet mendimi i cili në hermeneutikë përcakton qëndrimin se njeriu është ai që duhet të qëndrojë në ballë të dinjitetit njerëzor.

Historia e përgjithshme e Shpalljes hyjnore, e cila nga njëra anë gjithmonë e vërteton metafizikën e, nga ana tjetër, përpiket që ta mbizotërojë atë në vendosmërinë mendore të qenies njerëzore, në vete tregon diçka shumë të rëndësishme dhe çuditëse, respektivisht atë se nuk kemi kurrfarë nocioni tjetër të revelatës, përpos atij metafizik, sidomos kur përpikemi ta mbizotërojmë atë metafizikë.

Të gjitha përpjekjet e deritanishme jometafizike të mbizotërimit ndaj metafizikës së shpalljes në thelbin e tyre më të brendshëm janë paksa fizike. Çdo premisë e re jo-meta-fizike për vete pohon se është pikërisht ajo, në të cilën duhet të vlejë fizika - vetë prezenca e shpalljes në këtë botë. Dhe kjo në veçanti sot kur kemi të bëjmë me mendimin pasmodern dhe, kinse pasmetafizik i cili merr të drejtën ekskluzive të "kujtimit të metafizikës".

Sa i përket mbizotërimit të metafizikës që nga fillimi i saj deri më sot, reçeta gjithmonë ka qenë shumë e thjeshtë: në vend të realitetit të parashtrohet ideja e realitetit, në vend të qenies shpirti, në vend të natyrës historia, në vend të historisë transcendenca dhe kështu në pafundësi - dhe pastaj nga ai formulim "i ri" të riinterpretohet e tërë historia e Shpalljes.

Duke jetuar në botën e re të mbizotërimit të përgjithshëm, botën e realitetit, në të cilën është bërë krejtësisht e pakupti-

mtë të flitet për mundësinë dhe realitetin, mendja sunduese e njeriut të shekullit të ri sërish e dëshmoi metafizikën me atë që e ndaloi atë në fizikë, por jo vetëm në fizikën e shkencës natyrore, por më tepër në fizikën e cila çdo gjë ekzistuese e sjell në imanencën e qenies absolute në disponueshmëri. Që nga fillimet e saj deri më sot historia e jometafizikës tregohet si një fizikë e pranisë, e asaj të disponueshmes dhe absolutisht të kësajanshmes.

Duke iu falënderuar asaj se hermeneutika niset nga fakti i të kuptuarit të gabueshëm dhe moskuptimit, atëherë njëkohësisht do të mund të udhëzonte në një rrugë të anës tjetër të pezmit të të kuptuarit, në të cilin sa ai që kupton aq edhe ajo që "duhet" kuptuar janë të çliruar nga zgjedha e të kuptuarit.

Lidhur me veprën "Dhjetë Urdhërimet/Dekalogu", të autorit prof. dr. Ratomir Grozdanoski unë si teolog musliman këtu vetëm do t'i kisha cekur thëniet e teologëve të njohur Mahmud Sheltut dhe Ali Sabuni, të cilët për Dhjetë Urdhërimet thonë se paraqesin "thelbin e besimit në Monoteizmin e pastër", gjegjësisht se "rreth tyre pajtohen të gjitha Shpalljet Hyjnore, dhe mbi to mbështetet lumturia e njerëzimit". Në veprën në fjalë autori i shtjellon Dhjetë Urdhërimet, pa i prekur ato si të tilla, dhe shfrytëzon lirinë e interpretimit të tyre sipas parimeve kishtarë dhe atë të përkufizuara në dimensionin kohë-hapësirë.

Ky libër, mbase i pari i këtij lloji në gjuhën shqipe tek ne, jep një pasqyrë të qartë të dogmës krishtere dhe mund të shërbejë si një lektyrë e përshtatshme për studimin e teologjisë në përgjithësi, e të asaj krishtere ortodokse në veçanti si dhe problemin e ekzegjzës në dimensionin krahasimtar.

Ismail Bardhi
teolog

HYRJE

Të flitet ose të shkruhet për Dhjetë Urdhërimet e Perëndisë – Dekalogun e Perëndisë, do të thotë të tregohet se duhet të jetojmë jetë të ndershme, të devotshme dhe respektuese ndaj Perëndisë.

Përse e bëjmë këtë shpjegim të Dekalogut dhe nëse i dijmë mirë Dhjetë Urdhërimet e Perëndisë dhe domethënien e tyre a do të jemi të shpëtuar?

– Jo, për shkak se shpëtimi varet nga të jetuarit sipas urdhërimeve të Perëndisë, e jo vetëm nga dija për to. Madje as besimi nuk është i mjaftueshëm për shpëtimin tonë, nëse nuk ka vepra të mira – nëse ai nuk është besim i realizuar në jetë – besim i pasuruar me shpresë dhe me dashuri të dobishme. Prandaj, apostulli i shenjtë Pavli thotë: *“Po ta kisha dhuntinë e profecisë e t’i dija të gjitha të fshehtat e Perëndisë e të gjitha dituritë, po të kisha besim për të bërë të pamundurën, por po të më mungonte kjo dashuri hyjnore, nuk do të isha asgjë”* (Letra 1 Korintasve 13,2)

Morali është shembëlltyra e Perëndisë në njeriun.

Sa më i moralshëm që të jetë njeriu, aq më shumë bëhet i devotshëm. Për ta arritur këtë Perëndia na ka dhënë Ligjin e Tij dhe 10-të Urdhërimet, të cilat duhet të jenë orientuesit tanë në jetë.

Shpëtimi ynë varet nga ajo se si e zbatojmë në jetë mësimin Hyjnor dhe si i plotësojmë urdhërimet e Perëndisë.

Qëllimi i tërë doktrinës hyjnore është që ta ngrejë njeriun deri te Perëndia – deri te shpëtimi – deri te jeta e amshuar. Kjo arrihet vetëm nëse njeriu në vete ndërton mirësinë, përmes fesë, dashurisë dhe shpresës dhe nëse moralisht ngritet mbi çdo gjë që është e përbotshme, me qëllim të afrimit

qiellores dhe të amshuarës.

Se kjo është e mundshme dhe e realizueshme – se është e arritshme për çdo njeri të zakonshëm, siç jemi edhe ne, me shembull personal na dëshmojnë **shenjtërit e panumërt** në Kishën e Krishtit, të cilët janë shembuj për ne. Ata kanë qenë njerëz të zakonshëm, të njëjtë me ne në çdo gjë – dhe e kanë plotësuar Ligjin e Perëndisë dhe kanë jetuar denjësisht sipas urdhërimeve të Perëndisë.

Nëse në jetën tonë udhëhiqemi sipas 10-të urdhërimeve hyjnore, ne me **secilin urdhërim fitojmë virtyt**. Në këtë mënyrë shtohet gjerdani ynë shpirtëror i virtyteve të cilat e ngrej në njeriun deri te lartësitë e Perëndisë dhe në mbretërinë e amshuar.

Me plotësimin e 10-të Urdhërimeve të Perëndisë, ne e forcojmë devotshmërinë tonë, disponimin fetar dhe përkushtimin ndaj Perëndisë dhe Kishës.

Për të krishterin e vërtetë 10-të Urdhërimet e Perëndisë paraqesin **kodin themelor në jetë**.

Duke jetuar sipas tyre njeriu i plotëson dy urdhërimet më të mëdha të Perëndisë, baza e të cilave është **dashuria ndaj Perëndisë dhe dashuria ndaj njerëzve**.

– **Dashuria ndaj Perëndisë** është e shprehur në 4 urdhërimet e para, të shkruara në pllakën e parë prej guri dhe

– **Dashuria ndaj të afërmeve** është shprehur në 6 urdhërimet e tjera, të shkruara në pllakën tjetër.

Shën Joan Teologu thotë: **“Në qoftë se dikush pohon: ‘E dua Perëndinë!’ e njëkohësisht e urren bashkëbesimtarin e tij, gënjen. Në qoftë se nuk e do bashkëbesimtarin e tij që e sheh, si mund ta dojë Perëndinë që nuk e ka parë?”** (Letra 1 e Joanit 4,20).

“Përveç kësaj, Mesia na dha këtë urdhër: Kush e do Perëndinë, duhet ta dojë edhe bashkëbesimtarin e tij” (Letra 1

e Joanit 4,21).

Dhe më tutje, Jezu Krishti ka thënë: *“Po ju jap tani një urdhërim të ri, urdhërimin e dashurisë. Ju **duhet ta doni njëri-tjetrin** siç ju desha unë ju. Në qoftë se e doni njëri-tjetrin, do të dihet se jeni nxënësit e Mi”* (Joani 13,34-35).

Dashuria vëllazërore është shenjë e krishterimit.

Ndërsa dashuria është forca dhe ngrohtësia më e madhe e cila krijon ëndje mes njerëzve dhe i ngren ata në lartësitë e Perëndisë.

Dashuria ndikon që njerëzit të ndjehen të afërt, vëllazër mes vete dhe të afërt për sakrificë njëri për tjetrin.

Shkrimi i Shenjtë thotë se: *“Perëndia është dashuri. Kush jeton në dashuri, jeton në Perëndinë dhe Perëndia jeton në të”* (Letra 1 e Joanit 4,16).

Për dashurinë si përmbajtje e vërtetë e jetës kanë folur dhe shkruar letrarët dhe filozofët, edhe njerëzit gjenialë dhe poetët, ndërsa **hymnin më të mirë për dashurinë** e ka shkruar **apostulli i shenjtë Pavli** (Lexoni Shkrimin e Shenjtë – Letra 1 Korintasve, kapitulli 13).

F.M. Dostojevski ka thënë: **“Shpirti pa dashuri i ngjan shkretëtirës së pafund”**, ndërsa shën Joani Gojarti thotë: *“Sikur të gjithë njerëzit të dashuronin dhe të ishin të dashuruar, atëherë askush askë nuk do ta ofendonte, nuk do të kishte vrasje, as konteste, as luftëra, as pakënaqësi, as plaçkitje, as pangopësi e as kurrfarë e lige... Atëherë nuk do të kishte nevojë për gjyqe, as për dënime.”*

– **Dashuria është mësuese e madhe**: ajo secilin e mëson për të mirë, e largon nga intime dhe i përmirëson karakteret e këqija.

Me Dhjetë Urdhërimet e Perëndisë ndalohen mëkatet të cilët janë të kundërta me dashurinë ndaj Perëndisë dhe dashurinë ndaj të afërmëvet.

Njeriu përgjatë jetës së tij është në luftë të vazhdueshme me mëkatën dhe i brengosur për fitimin e virtyteve.

Dhjetë Urdhërimet e Perëndisë janë treguesi i rrugës sonë nëpër të cilën duhet të ecim që të mund ta mundim mëkatën, ta fitojmë jetën e virtytshme dhe lidhjen e vazhdueshme me Perëndinë.

Për atë që “beson” (më saktësisht, që thotë se beson) në Perëndinë, e nuk i plotëson urdhërimet e Perëndisë, themi se ka besim të verbër. Nëse urdhërimet e Perëndisë paraqesin dritë, atëherë është e qartë se ai që nuk i plotëson urdhërimet e Perëndisë mbetet pa dritën e Perëndisë dhe se ai është pa dukshmëri shpirtërore. Ai është vetëm besimtar deklarativ – besimtar në fjalë, e jo besimtar i vërtetë i Perëndisë.

Dashuria ndaj Perëndisë dhe ndaj të afërmevet është shenjë se i plotësojmë 10-të Urdhërimet e Perëndisë të cilat na çojnë drejt shpëtimit të shpirtave tanë.

Dhjetë Urdhërimet e Perëndisë shkaktojnë interesim të gjithë njerëzit. Prandaj unë u kujdesa që ta shpjegoj domethënien e këtyre urdhërimeve të amshueshme themelore të Perëndisë dhe t'i bëj të kuptueshme dhe të qarta porositë e tyre. Se sa kam arritur sukses në këtë do të vlerësoni ju, lexues të dashur.

Pres që ky libër të jetë i mirëpritur nga dashamirët e teksteve të përsëritshme. Kjo do të ishte dhurata më e madhe për mundin e bërë.

Me lutje dhe nga gjithë shpirti dhe zemra dëshiroj që të gjithë ata që do ta lexojnë këtë libër t'i kontrollojnë mendimet, dëshirat dhe veprimet e tyre sipas kritereve të 10-të urdhërimeve të Perëndisë dhe të shpëtojnë. Amin. Bëje Perëndi!

Autori

ВОВЕД

Да се зборува или да се пишува за Десетте Божји заповеди – Декалогот Божји, значи да се укажува дека треба да живееме благочестив, побожен и богоугоден живот.

Зошто го правиме ова објаснување на Декалогот и дали со тоа што ќе ги знаеме добро Десетте Божји заповеди и нивното значење ќе бидеме спасени?

– Не, бидејќи спасението зависи од живеењето според Божјите заповеди, а не само од знаењето. Дури и верата не е доволна за нашето спасение, ако нема и добри дела – ако таа не е вера остварена во нашиот живот – вера збогатена со надеж и со делотворна љубов. Затоа, светиот апостол Павле вели: *„Да имам пророчки дар и да ги знам сите тајни, да ги имам сите знаења за сите работи, а и така силна вера, што и планини да преместувам, ако љубов немам, ништо не сум“* (1. Кор. 13,2).

Моралот е Божјото подобие во човекот.

Човекот колку е поморален, тој толку повеќе се богоуподобува. За да го постигнеме тоа Бог ни го дал Својот закон и Десетте заповеди, кои треба да се наши ориентири во животот.

Нашето спасение зависи од тоа како го применуваме Божјото учење во нашиот живот и како ги исполнуваме Божјите заповеди.

Целта на целата Божја наука е да го издигне човекот до Бога – до спасението – до вечниот живот. Тоа се постигнува, само, ако човекот во себе изгради добрина, преку верата, љубовта и надежта и, ако морално се издигне над сè што е земно, за да се приближи до небесното и до вечното.

Дека е ова можно и остварливо – дека е достигнува

секој човек, за секого од нас, тоа со личен пример ни го сведочат безбројните светици во Црквата Христова, кои се наши примери за следење. Тие биле најобични луѓе, исти како нас во сè – а го исполниле Божјиот закон и живееле достоино според Божјите заповеди.

Ако се раководиме во нашиот живот според Десетте Божји заповеди, ние **со секоја заповед здобиваме добродетел**. На тој начин се зголемува нашиот духовен гердан од добродетели кои го издигнуваат човекот до висините на Бога и до вечното царство.

Со исполнувањето на Десетте Божји заповеди, ние ја зацврстуваме нашата побожност, верското расположение и преданоста на Бога и на Црквата.

За вистинскиот христијанин Десетте Божји заповеди претставуваат **основен кодекс во животот**.

Живеејќи според нив човекот ги исполнува двете најголеми Божји заповеди, чија основа е **љубовта кон Бога и љубовта кон луѓето**.

– **Љубовта кон Бога** е изразена во првите четири заповеди, напишани на првата камена плоча и

– **Љубовта кон ближните** е изразена во останатите шест заповеди, напишани на втората плоча.

Светиот Јован Богослов вели: „Ако некој рече: ‚Го сакам Бога‘, а го мрази својот брат, лажец е: оти, кој не го сака својот брат, кого го видел, како може да Го сака Бога, Кого не Го видел?“ (1. Јов. 4,20).

„И таа заповед ја имаме од Него (од Христа): **кој Го сака Бога, да го сака и братот свој**“ (1. Јов. 4,21).

И уште, Господ Исус Христос рекол: „Нова заповед ви давам, да се љубите еден со друг; како Јас што ве возљубив, така и вие **да се љубите еден со друг**. По тоа ќе ве познаат сите дека сте Мои ученици, ако имате љубов помеѓу себе“ (Јован 13,34–35).

Братската љубов е знак на христијанството.

А љубовта е најголемата сила и топлина која создава пријатност меѓу луѓето и ги издигнува до Божјите височини.

Љубовта влијае луѓето да се чувствуваат блиски, браќа меѓу себе и ближни, до пожртвуваност едни за други.

Светото писмо вели дека: „**Бог е љубов** и дека оној, кој пребива во љубовта, пребива во Бога, и Бог - во него“ (1. Јов. 4,16).

За љубовта, како вистинска содржина на животот, зборувале и пишувале и книжевниците, и филозофите, и генијалните луѓе и поетите, а, сепак, најдобра **химна за љубовта** напишал светиот апостол **Павле** (Прочитајте во *Светото писмо* – 1. Кор. 13–та глава).

Ф.М. Достоевски рекол: „Душата без љубов личи на бескрајна пустина“, а светиот Јован Златоуст вели: „Кога сите луѓе би љубеле и би биле љубени, тогаш никој никого не би навредувал, не би имало убиства, ниту спорови, ни војни, ни незадоволства, ни ограбувања, ни користољубие и никакво зло... Тогаш ќе нема потреба од судови, и од казни“.

– **Љубовта е голема учителка**: секого го учи на добро, го одвраќа од заблуди и ги исправува лошите карактери.

Со Десетте Божји заповеди се забрануваат гревовите противни на љубовта кон Бога и љубовта кон ближните.

Човекот во текот на својот живот е во постојана борба со гревот и во грижа за усвојување на добродетелите.

Десетте Божји заповеди се наш патоказ, по кој треба да одиме, за да можеме да го победиме гревот и да го здобиеме добродетелниот живот и постојаното богоопштење.

За оној што „верува“ (поточно, што вели дека верува) во Бога, а не ги исполнува Божјите заповеди, велите дека има слепа вера. Ако Божјите заповеди претставуваат

светлина, тогаш јасно е дека оној, којшто не ги исполнува Божјите заповеди останува без Божјата светлина и тој е без духовна виделина. Тој е само декларативен верник – верник на збор, а не вистински верник Божји.

Љубовта кон Бога и кон ближните е знак дека ги исполнуваме Десетте Божји заповеди, кои нè водат кон спасение на нашите души.

Десетте Божји заповеди предизвикуваат интерес кај сите луѓе. Затоа јас се погрижив да ја разјаснам смислата на овие основни вечни Божји заповеди и да ги направам достапни и јасноразбирливи нивните пораки. Колку сум успеал во тоа, ќе оцените вие, драги читатели.

Очекувам оваа книга да биде добро прифатена од љубителите на духовните четива. Тоа ќе биде најголемата награда за вложениот труд.

Молитвено и од сета душа и срце посакувам сите што ќе ја читаат книгава, да ги проверуваат своите мисли, желби и постапки, според критериумите на Десетте Божји заповеди, и да се спасат. Амин. Дај Боже!

Авторот

INTRODUCTION

When addressing the subject of the Ten Commandments - the Decalogue of God - we always advocate a pious and honorable life that is pleasing to God.

Yet what is the precise purpose in elaborating the Decalogue? Will we be saved if we familiarize ourselves with the Ten Commandments and their significance?

- No, because salvation is not only achieved through knowing the Ten Commandments but through integrating them into everyday life, making them an essential part of one's lifestyle. Faith alone does not bring about salvation, especially, if it is a faith unaccomplished in real life. Faith needs to be enriched with hope and love.

Hence, the Holy Apostle Paul says: "*And if I have the gift of prophecy, and know all mysteries and all knowledge; and if I have all faith, so as to remove mountains, but have not love, I am nothing*". (1. Cor. 13.2). Morality is God's image of humankind.

The more moral our behaviour, the more pleasing it is to God. In order to achieve this goal, God has presented us with his Law and the Ten Commandments; these teachings being our clear directions in life. Our salvation thus depends on how we use God's teachings in our everyday life and how we accomplish God's commandments.

To achieve this religious purpose and elevate ourselves over worldly matters, thereby aiming to ascend to eternal life close to God we must accumulate goodness within ourselves through the demonstration of faith, love and hope.

The many saintly examples of the church of Christ are our everyday role models. As ordinary people, they chose to live honourable lives, closely observing the Commandments of God. In following their example, we acquire a similar virtue,

hopefully elevating us to join the eternal kingdom. In observing the Ten Commandments, which represent the basic Christian code, we strengthen our piousness, religious disposition and devotion to God and the Church. Thereby, every Christian upholds the two main Commandments, the basis of which is the love for God and the people.

The love for God is articulated in the first four Commandments inscribed on the first stone tablet

The love for others is articulated in the remaining six Commandments inscribed on the second stone tablet

Saint John The Baptist says: *“If someone says: I love God’ and he hates his brother, a liar he is: since the one that does not love his own brother, whom he has seen, how can he love God, whom he has not seen?”* (1. Joh. 4.20).

“And that Commandment we got from Him (Christ): who loves God, should love his brother too” (1. Joh. 4.21).

Furthermore, God Jesus Christ said: *“A new commandment I give unto you, That ye love one another; as I have loved you, that ye also love one another. By this shall all men know that ye are my disciples, if ye have love one to another”* (John 13.34-35).

Brotherly love is a sign of Christianity.

It is the strongest force and evokes pleasurable feelings, making people feel closer and more devoted to each other and elevating believers to heavenly heights.

The Holy Bible states: *“God is Love and he, who abides in love, abides in God and God – in him”* (1. Joh. 4.16). As a subject, this love has been written about by many men of letters, writers, philosophers and poets. The most apt description can be found in a Hymn written by the Holy Apostle Paul (Read in the Holy Bible – 1. Corinth. 13 Chapter).

F.M. Dostoevski marked: “The soul without love resembles an infinite desert”, and Saint John stated: “Should all people love and be loved, then no insults would be, no murders,

no wars, unhappiness, robberies, no trials, no any kind of evil... Then, there would be no need of courts and punishments”:

- Love is great teacher: it teaches man about goodness, keeps delusions at bay and strengthens the character. As such, the Ten Commandments negate the contradiction of the love for God and the love for others.

Throughout his life, man is in a constant struggle with sin and thus deeply concerned about living in accordance with religious virtues. The Ten Commandments advise us on how to resist temptation, how to conquer sin and how to lead a virtuous life and thereby achieve a dialogue with God.

Those that only state their belief (express it verbally) yet do not adhere to the Commandments consequently only display a blind faith. To illustrate, if the Commandments were to represent light, then those that do not actively fulfil and promote the Commandments are left without the light of God and hence without spiritual light. They are declarative believers – believers of words yet not true believers in God. The love for God and the love for others is a sign to value the Ten Commandments, aiming to achieve the salvation of our souls.

The Ten Commandments provoke the interest of all people. That is the reason why I have chosen to clarify their main basic yet eternal points, making their messages available and understandable. It is your decision to what extent I have achieved this aim, dear readers. I expect that this book will be welcomed by those sympathetic to spiritual interpretations. Considering my efforts, this would be the biggest reward I could wish for.

Thus, I pray and hope with all my heart and soul that all the book's readers adopt the focus of the Ten Commandments in their thinking, desires and actions. Amen. Go, Let it be!

The author

Njëherë Jezusit iu afrua një i ri dhe e pyeti:
“Mësues, ç’të mirë duhet të bëj unë, që të fitoj jetën e përjetshme?”

Zoti iu përgjigj: **“NË QOFTË SE DËSHIRON TË HYSHË NË
JETËN E PËRJETSHME, ZBATO URDHËRIMET”**

(Matheu 19,16-17)

The young man came to Crist and said to Him:
“Good Teacher, what good thing shall I do that I may have eternal life?”

So He said to him: ***“If you want to enter into life, keep the commandments”***.

(Matt. 19:16-17)

Urdhërimi i parë i Perëndisë thotë: “UNË JAM ZOTI, PERËNDIA YT, PËRVEÇ MEJE MOS ADHURO ASNJË PERËNDI TJETËR”

Urdhërimi i parë i Perëndisë nga ne kërkon që të besojmë në një Perëndi, dhe ta flakim besimin në shumë zota si mëkat dhe mashtrim.

“Askush nuk mund t’u shërbejë dy zotërinjve”, thuhet në Ungjill (Matheu 6,24).

Paligjshmëria më e madhe që mund ta bëjë njeriu kundër Zotit është të qënit idhujtar – të rrëshkasë në idhujtari. Ja, nga kjo na ruan ky urdhërim.

Ky urdhërim thërret në besim në Perëndinë.

Ç’do të thotë feja dhe çdo të thotë të besoshë? Të besoshë do të thotë që padyshim ta pranoshë ekzistimin e asaj që nuk e sheh. Për shembull: Perëndinë nuk e shohim, por e dijmë se ai ekziston që nga amshimi dhe është jashtë kohës dhe hapësirës, por që është Krijues i kohës dhe i botës së dukshme dhe të padukshme dhe i udhëheq ato, për shkak se Ai është Krijues dhe Gjithmbajtës. Ja, kjo është feja.

Feja do të thotë që padyshim ta pranoshë për të vërtetë atë që është e paarritshme për arsyen tonë të kufizuar. Për shembull, e paarritshme për arsyen tonë është ajo se si begatia e padukshme e Perëndisë derdhet nga Perëndia – nga Shpirti i Shenjtë dhe vepron në sekretet e shenjta të Kishës – në pagëzimin, mirosjen, pendesën, kungimin etj.

Të besoshë do të thotë ta njohësh dhe ta pranoshë për të vërtetë dhe me besim ta presësh atë që duhet të ngajë në

jetën tjetër të amshuar. Për shembull: Ne e dijmë se do të vijë fundi i botës, do të ketë ringjallje të të vdekurve, gjykimi i fundit i Perëndisë dhe jeta e amshuar – ne këtë e dijmë me besim dhe padyshim jemi të bindur se ashtu do të jetë – kjo do të plotësohet – ja, kjo është shprehje e besimit.

Me fjalët: “**UNË JAM ZOTI**” – Perëndia e paraqet Vetveten para njerëzve dhe kërkon që Ta njohim.

Urdhërimi i parë i Perëndisë na obligon të besojmë se Perëndia ekziston, Ai e ka krijuar botën dhe udhëheq me të. Të besojmë se Biri i Perëndisë për hir tonin dhe për hir të shpëtimit tonë është mishëruar në Tërëshenjtën Mari dhe është bërë njeri, ka vuajtur, ka vdekur, është varrosur, ditën e tretë është ringjallur, është ngritur në qiell dhe sërish do të zbresë në tokë që t’u gjykojë të gjallëve dhe të vdekurve. Të besojmë në Kishën e Shenjtë dhe t’i pranojmë sekretet e shenjta. Me besim ta presim ringjalljen e të vdekurve dhe jetën e ardhshme, pas fundit të botës. Ja, kjo është feja e shenjtë! Kjo është feja e apostujve dhe etërve të Shenjtë! Kjo është feja jonë e Shenjtë Orthodhokse!

Që të mund njeriu ta plotësojë urdhërimin e parë të Perëndisë dhe **ta realizojë njohjen e Perëndisë**, duhet t’i kryejë gjërat vijuese:

- 1.** Të kujdeset që të fitojë njohuri për Perëndinë e vërtetë;
- 2.** Me devotshmëri ta lexojë Shkrimin e Shenjtë;
- 3.** T’i lexojë veprat e etërve të shenjtë dhe mësuesve të Kishës;
- 4.** Të lexojë edhe libra të tjerë fetarë që mësojnë dhe udhëzojnë drejt njohjes së Perëndisë;
- 5.** Me kujdes t’i dëgjojë mësimet për Perëndinë dhe për veprat e Tij;
- 6.** T’i dëgjojë bisedat nëpër tempujt;

7. Të praktikojë biseda të përsëritshme për fenë me priftërinjtë dhe me besimtarët;

8. Të pasurohet me virtyte;

9. Të kujdeset që dituria e tij për Perëndinë dhe besimi i tij mos të jenë vetëm e menduar e ftohtë, por të ndikojnë mbi zemrën dhe jetën e tij.

Ky urdhërim i parë i Perëndisë kërkon që ne **duhet Ta respektojmë Zotin.**

Ky respekt mund të jetë **i brendshëm dhe i jashtëm.**

Respektin e brendshëm të Perëndisë e shprehim:

- I)** nëse besojmë në Të se është Krijues, Përsiatës dhe Shpëtimtar i botës,
- II)** nëse shpresojmë në Perëndinë dhe
- III)** nëse E duam me gjithë zemrën dhe me gjithë shpirtin tonë.

Kështu shprehet respekti ynë i brendshëm ndaj Perëndisë.

E si do ta shprehim **respektin e jashtëm ndaj Perëndisë?**

Këtë do ta bëjmë vetëm në rast se i plotësojmë vazhdimisht detyrat tona për respektin e jashtëm të Perëndisë, e ato janë:

- I)** ta rrëfejme Perëndinë me fjalë dhe me vepra;
- II)** të marrim pjesë në shërbesat në kishë dhe
- III)** të praktikojmë lutje dhe kreshmë shtëpiake.

Kur dhe si njeriu gabon ndaj Perëndisë dhe ndaj këtij urdhërimi të parë të Perëndisë?

Kundër urdhërimit të parë të Perëndisë mund të gabojmë dhe ta shkelim:

1. Nëse shprehim **mosbesim** në Perëndinë – nëse nuk besojmë në Perëndinë dhe nëse dyshojmë në ekzistimin e Tij.

Për të tillët në Bibël thuhet: *“Janë të marrë ata që thonë: ‘Nuk*

ka Perëndi!” (Psalmet 13,1 dhe 52,1).

Mosbesim ose femohim është kur nuk pranohet ekzistimi i Perëndisë.

Ai që thotë se “nuk ka Perëndi”, ai nuk dëshmon asgjë tjetër, por vetëm pohon për vete se ai personalisht nuk ka Perëndi, e me këtë dëshmon se atij i mungon shqisa e brendshme shpirtërore me të cilën Perëndia ndjehet dhe shihet. Do të thotë, me thënien e tillë njeriu mund të flasë vetëm për vete, e jo për ekzistencën e përgjithshme të Perëndisë dhe të thotë se ja, ai është pa Perëndi – pabesimtar (ateist), e jo të thotë se Perëndia nuk ekziston.

Njeriu i tillë gabimisht thotë: “Nuk ka Perëndi”, por duhet të thotë: **“Nuk kam Perëndi”**, për shkak se ai vetë është dëshmitar dhe vazhdimisht shikon se njerëzit (natyrisht, shumica e tyre në këtë botë!) E ndjejnë Perëndinë, besojnë në Të dhe thonë “ka Perëndi!”.

Njeriu që thotë se Perëndia nuk ekziston dhe “nuk ka Perëndi” është i ngjashëm me të sëmurin, i cili do të thoshte: “Nuk ka shëndet në botë” (vetëm për shkak se ai nuk e ka shëndetin!), ose është i ngjashëm me të verbërin, i cili do të thoshte: “Nuk ka dritë në botë” (vetëm për shkak se ai nuk mund ta shohë). Ka shëndet, vetëm se ti je i sëmurë o shok; dhe ka dritë në botë, vetëm se ti nuk e sheh, meqë je i verbër! Ka Perëndi, vetëm se ti nuk E shikon, ti je shpirtërisht i verbër dhe nuk E ndjen, ngaqë je shpirtërisht i sëmurë dhe nuk dëshiron të shërohesh!

Prandaj, mos thuaj “nuk ka Perëndi”, por thuaj: “Nuk kam Perëndi”, për shkak se askush nuk ta ka dhënë të drejtën që sëmundjen tënde t’ua përshkruajsh edhe njerëzve të tjerë. E nëse thua: “Nuk kam Perëndi”, atëherë e thua të vërtetën, e ka pasur dhe ka përjashtime midis njerëzve të cilët vërtetë “nuk E kanë Perëndinë”. Mirëpo, Perëndia i ka edhe ata dhe pret deri në çastin e vdekjes që të zgjohen, të drejtohen nga Perëndia dhe të shpëtojnë.

Mosbesimi në Perëndinë me asgjë nuk e pakëson ekzistimin e Perëndisë.

Dikush vrazhdë mund të bëjë vërejtje se **nuk e ka parë Perëndinë! Perëndia nuk fshehet nga njerëzit, por njeriu mëkatar fshehet nga Perëndia** për shkak të mëkatit dhe gjithnjë e më tepër largohet nga Perëndia, derisa nuk e humb tërësisht. Kështu është qysh nga fillimi i njerëzimit. Në Biblën e Shenjtë thuhet se njerëzit e parë, menjëherë pas kryerjes së mëkatit **“u fshehën Adami dhe gruaja e tij”** (Shihni: Zanafilla 3,8-10). Dhe vazhdimisht është kështu – njeriu sapo të kryejë ndonjë mëkat të rëndë, menjëherë fshehet nga Perëndia mes natyrës, mes krijesave, mes kafshëve, drunjve, bimëve dhe gurëve. Dhe ashtu siç flitet për errësimin e Diellit, kur Hëna do t’i mbulojë rrezet e tij që vijnë në tokë, ashtu do të mund të flitej edhe për “errësimin e Perëndisë” nga ata të cilët para syve të tyre e kanë hijesuar ekzistimin e qartë të Perëndisë. Ndërsa, errësimi i Diellit nuk do të thotë se ai e ka humbur dritën e vet, por që me diçka na është fshehur ajo dritë para syve tanë. Njësoj, ashtu si ekzistimi i Perëndisë që nuk mohohet me atë që mëkati i njeriut e hijeson shkëlqimin e ekzistimit të Perëndisë para aryes njerëzore.

E ti me çka dëshiron Ta shohish Perëndinë? Nëse dëshiron ta shohësh me syrin tënd, atëherë duhet që Ai i Cili është më i madh se gjithësia, i Pakufishmi, të zvogëlohet që të mund ta përfshijë shikimi yt i kufizuar. Pasi, ti nuk e sheh as arsyen tënde, por do të të vinte keq të të thoshte dikush se nuk beson se ke arsye, derisa nuk e sheh atë me sytë e veta.

Nëse, nga ana tjetër, dëshiron Ta shohësh Perëndinë me shpirtin dhe zemrën tënde, atëherë do të mund Ta shohësh, meqë Perëndia është Shpirt, por për këtë ekziston një kusht: Që ta shohësh Perëndinë, duhet që **shpirti** yt dhe **zerra** jote të jenë të **pastër**, për shkak se është thënë: *“Lum ata që qëndrojnë besnikë ndaj Perëndisë, sepse ata do ta shohin Atë”* (Matheu 5,8).

Ne duhet të besojmë në Perëndinë, e jo ta dëshmojmë ekzistimin e Tij. Ai që beson, ai nuk kërkon dëshmi.

Çdo gjë në natyrë dhe çdo gjë në gjithësi vazhdimisht dëshmon ekzistimin e Perëndisë, vetëm se ne duhet në vete të kemi “aparate” të mirë i cili do t’i pranonte, interpretonte dhe miratonte ato “fjalë” për ekzistencën e Perëndisë. Ky “aparate” është shpirti ynë – shpirti i atyre, të cilën nuk kalojnë indiferentë dhe të painteresuar pranë gjësendeve nga kjo botë, por që thellohen me përsiatje për natyrën e tyre, për misionin e tyre dhe për qëllimin e tyre përfundimtar të ekzistimit.

Besimi në Perëndinë e çliron njeriun nga robërimi ndaj krijesave dhe ia hap shikimin shpirtëror për ta parë vlerën e shpirtërores.

2. Politeizmi është shkelje e urdhërimit të parë të Perëndisë dhe mëkat kundër tij.

Ashtu siç gabon ai që nuk njeh Perëndinë ose pabesimtari – ateisti, me mosbesimin e tij, njësoj mëkaton edhe politeisti me herezinë e tij. Domethënë, përveç me mosbesimin në Perëndinë, kundër urdhërimit të parë të Perëndisë njerëzit gabojnë edhe me politeizëm.

Politeizëm është kur në vend të Perëndisë një e të vërtetë adhurojmë shumë zota të rrejshëm, siç bëjnë politeistët dhe ateistët – ata të cilët nuk dijnë për Perëndinë.

3. Kundër këtij urdhërimi të Perëndisë mëkatohet edhe me adhurimin e njerëzve në vend të Perëndisë, ashtu si më parë popujt e lashtë që i kanë adhuruar mbretërit dhe perandorët e tyre.

4. Gjithashtu, ne e shkelim urdhërimin e parë të Perëndisë dhe mëkatojmë nëse kemi tepër shpresë në veten ose egoizëm deri te vetëkënaqja e tejtheksuar; ose në rast se tepër shpresojmë tek njerëzit e tjerë, në vend të Perëndisë dhe nëse atyre më tepër ua bëjmë qejfin, sesa Perëndisë.

5. Shkelje të urdhërimit të parë të Perëndisë paraqet edhe **adhurimi i gjësendeve në vend të Perëndisë:** qofshin ato **krijime njerëzore apo të Perëndisë** (kështu, për shembull, adhurimi i diellit, yjeve, natyrës në përgjithësi ose të disa dukurive të saja apo shtatore të punuara).

6. Me shprehjen e **skepticizmit** – respektivisht kur do të lejonim që në ne të paraqitet **dyshimi në ekzistimin e Perëndisë**, ne atëherë më e kemi shkelur urdhërimin e parë të Perëndisë dhe kemi mëkatuar.

7. Largimi nga Perëndia është mëkat kundër urdhërimit të parë të Perëndisë. Largimi nga Perëndia është kur heqim dorë nga feja e vërtetë në Perëndinë për shkak të frikës nga njerëzit ose për shkak të çfarëdo qejfeve të përbotshme.

8. Ndaj urdhërimit të parë të Perëndisë mëkatojmë edhe përmes **herezisë**. Herezi do të thotë largimi nga mësimi i vërtetë kishtar për Perëndinë. Herezia është mësimi i gabuar për Perëndinë, siç ka qenë mësimi i heretikëve Arius dhe Makedonius, e pastaj edhe shumë mësim dhe sekte të gabuara – të mëparshme dhe të tashme – bashkëkohore.

9. Përçarja gjithashtu paraqet mëkatim kundër këtij urdhërimit të parë të Perëndisë nga Dekalogu. Përçarje është kur do të ndodhë **ndarje** e ndonjë kisha lokale nga uniteti Kozmik i Kishës së Shenjtë – nga ekumena dhe tërësia e Kishës së Shenjtë Orthodhokse, pa pranim apostullor në peshkopatë. Me këtë bëhet prishja e respektit të vërtetë të jash-tëm të Perëndisë.

10. Urdhërimin e parë të Perëndisë e shkelim edhe me **besim të kotë dhe bestytëri**. Besim i kotë është kur njerëzit besojnë se disa gjësende të thjeshta kanë fuqi hyjnore dhe nga ato presin ndihmë – shpresojnë se ato gjësende do t'u ndihmojnë, ose kanë frikë nga ato. Kështu, për shembull, besojnë në disa libra të vjetër dhe thonë se sipas tyre mund të shpëtojnë, e jo sipas të rejave, edhe pse librat e ri e përmbajnë të njëjtin mësim dhe shërbesë. Besojnë në njëfarë

shkrimi të pakuptueshëm dhe të shtrembëruar dhe mbajtjen e hajmalive etj. E gjithë kjo ka mbetur nga islami dhe nga koha e robërisë shumëshekullore osmane, kështu që për fat të keq është shkruar aq larg saqë njerëz tanë “të krishterë” të shkojnë dhe të kërkojnë ndihmë përmes ca shkrimeve – hajmalive të disa hoxhallarë e të ngjashme. Ky është mëkat i madh, turp dhe nënçmim Shpëtimtarit të ringjallur Zotit tonë Jezu Krishtit me emrin e të cilit ata njerëz emërohen si të krishterë. Ikni nga praktika e tillë dhe kërkojeni ndihmën e Perëndisë në Kishën e Shenjtë, përmes lutjeve të shenjta, kreshmës dhe kungimit dhe përmes ikonave të shenjta dhe eshrave të shenjta të shenjtorëve mrekullibërës shën Naumit dhe shën Klimentit të Ohrit.

11. Spiritizmi është mëkat ndaj Perëndisë dhe ndaj urdhërimit të Tij të parë.

Përveç paralajmërimit për besëtytni dhe besim të kotë me këtë urdhërim Perëndia na paralajmëron edhe për spiritizmin me atë që thuhet në Biblën e Shenjtë: *“Kur prej një burri ose një gruaje flet shpirti i një të vdekuri ose shpirti i falltarisë, ai (ose ajo) duhet vrarë me gurë. Ata kanë bërë një krim që dënohet me vdekje”* (Levitiku 20,27).

12. Namatisja, vesku, magjia, falli është mëkat kundër urdhërimit të parë të Perëndisë, për shkak se përmes kësaj njerëzit në vend që të besojnë në fuqinë e Perëndisë, gabimisht besojnë në forca të fshehta dhe të liga, sidmos shpirtërat dhe krijesat e liga, dhe përpiqen të veprojnë përmes tyre.

Perëndia ka thënë: *“Askush prej jush nuk duhet ta djegë birin ose bijën e tij si flijim në altar. Ju nuk duhet të lejoni mes jush asnjë njeri që bën magji, ose jepet pas fallit, që vëzhgon oguret ose që ysht, që namatis ose që pyet shpirtat e të vdekurve. Kush bën gjëra të tilla ngjall neveri te Zoti. Pikërisht për shkak të gjërave të këtylla Zoti po e dëbon popullsinë e vendit përpara jush”* (Besëlidhja e Ripërtirë 18,10-12).

13. Bërja qejf njerëzve është mëkat. Në vend të respektimit të duhur të Perëndisë dhe bërja qejfit Perëndisë, ata që kujdesen për t'ua bërë qejfin njerëzve e harrojnë Perëndinë.

14. Të shpresuarit nga njerëzit gjithashtu është shmangie nga ajo që kërkohet nga ne në urdhërimin e parë të Perëndisë. Kjo është kur njeriu shpreson ose vetëm në aftësitë dhe forcat e tij ose vetëm të njerëzve të tjerë, e jo edhe në mëshirën dhe ndihmën e Perëndisë.

Përse bërja qejf njerëzve dhe shpresa nga njerëzit është mëkat kundër urdhërimit të parë të Perëndisë?

Për shkak se njeriu të cilit ia bëjmë qejfin ose nga i cili shpresojmë deri në harresë të Perëndisë, në njëfarë mënyre ai bëhet zot për ne – në vend të Perëndisë së vërtetë. Kjo nuk do të thotë se nuk duhet aspak të shpresojmë nga njerëzit, por të themi: *“O Perëndi, Ti e ke zgjedhur këtë njeri përmes të cilit do të më ndihmoshë dhe Të lutem më ndihmo, e atij jepi fuqi dhe dashuri njerëzore që ta bëjë për mua atë që e kërkoj”*.

Nëna ime para se të shkojë për kontroll tek mjeku zakonisht bën kryqin, lutet dhe thotë: “Perëndi, Shënmëri dhe Ti shën Premte, mbrojtëse e imja, më ndihmoni në pafuqinë time. Zot, Ti jepi dituri, mendje dhe fuqi mjekut që ta zbulojë se ç'më dhemb dhe të më japë ilaç të duhur që të shërohem e të të shërbej Ty, Zot; t'u shërbej fëmijëve të mij dhe shtëpisë”. Pas kontrollit, ajo gjatë i falënderohet mjekut për ndihmën e tij të madhe, duke ditur se ai personalisht ka bërë çmos nga vetja, por me ndihmën e Perëndisë, që të jetë ashtu, siç ka menduar Perëndia për të. Ja, ky është shembull i vërtetë i respektit të duhur edhe ndaj njerëzve edhe ndaj Perëndisë. Në këtë kuptim edhe apostulli i shenjtë Pavli ka thënë: *“A mund të më paditni tani se ju mbusha mendjen (për të pranuar një udhë më të lehtë të shpëtimit)? Atëherë mund të më paditni se ia mbusha mendjen Perëndisë! Mos mendoni se unë u bëj lajka njerëzve? Unë i takoj Mesisë dhe*

i shërbej atij – atëherë si mund të kërkoj duartrokitjen e njerëzve?” (Letra Galatasve 1,10).

Ndërsa në një vend tjetër në Biblën e Shenjtë është shkruar: *“Zoti thotë: ‘I mallkuar qoftë secili që më kthen shpinën dhe i var shpresat te njerëzit e vdekshëm!’” (Jeremia 17,5).*

15. Këtë urdhërim e shkelim edhe me **dëshpërimin** – kur harrojmë mëshirën e madhe të Perëndisë dhe nuk shpresojmë në Perëndinë – në ndihmën dhe shpëtimin e Tij.

16. Dhe në fund, me përtaci ndaj mësimin në Perëndinë dhe përtaci ndaj lutjes ne e shkelim urdhërimin e parë të Perëndisë dhe mëkatojmë.

Respektimi ynë i engjëjve të shenjtë, Shënmërisë dhe shenjtoreve nuk është e kundërt me urdhërimin e parë të Perëndisë, për shkak se ne ata nuk i respektojmë si zota (mos dhashtë Perëndia!) dhe nuk u drejtohem si zotave, por si përfaqësues tanë para Perëndisë, për shkak se është thënë se Perëndia e plotëson vullnetin e atyre që E duan. Pra, me respektimin e engjëjve dhe shenjtoreve, ne në të vërtetë tërësisht E respektojmë Perëndinë siç kërkon nga ne urdhërimi i parë i Perëndisë.

Në urdhërimin është thënë: **“MOS KESHË ZOTA TË TJERË PËRVEÇ MEJE”**.

Kështu, nëse e ke Perëndinë zot, ç’të duhen zota të tjerë, për shkak se Perëndia i vërtetë është një, e sapo të keshë dy zota, atëherë dije se njëri nga ata është djalli, e ti nuk mund t’i shërbejsh edhe Perëndisë edhe djallit!

Çfarë ndalohet me fjalët: **“mos keshë zota të tjerë përveç Meje”?**

1. ndalohet pafesia dhe mosbesimi dhe
2. ndalohet besimi i rrejshëm, e kjo është kur dikush beson se Perëndia ekziston, por nuk beson në forcën, gjykimin dhe Zbulimi i Tij.

Në Biblën e Shenjtë vërtetohet se ekziston një Perëndi, i vetëm, i gjallë dhe i vërtetë, i Cili e ka krijuar botën e dukshme dhe të padukshme dhe se nuk ka kurrfarë zotash të tjerë, as adhurime të krijesave dhe dofarë fantazi të tjera. Ja si duket kjo me shembull. Në kohën kur Koperniku shpalli se Toka është një planet në formë sferë, disa njerëz kishin parafytyruar se Toka është pllakë, të tjerë se është e pafundme, e të tretët se është gjysmë sferë që qëndron mbi ujë. Por, supozimet e ndryshme aspak nuk mundën t'ia ndërrojnë formën Tokës, për shkak se një gjë është vërtetësia e tjetër përfytyrimi. Gjithashtu edhe Isak Njutni kur ka folur për zgjoje të panumërta të padukshme yjesh dhe për fuqinë tërheqëse dhe shtyrëse mes yjeve, këtë nuk e kuptonin të gjithë njerëzit. Ekzistonin mendime të ndryshme, përfytyrime dhe supozime të njerëzve për gjithësinë, por ato nuk e pakësuan vlerën e vërtetësisë.

Ngjashëm me këtë është edhe besimi i vërtetë në Perëndinë një të vërtetë, që nuk ka qenë në pajtim me fantazitë e mosbesimtarëve për idhujt dhe zotat e përfytyruar, por kjo nuk e ka zhvlerësuar ose ndryshuar ekzistimin e Zotit një e të vërtetë.

Të besojmë me qetësi ashtu siç ka besuar Hyjlindësja – e Tërëshenjta Mari – Virgjëresha. Të besojmë palëkundshëm dhe fuqishëm, madje edhe kur duhet të durojmë vuajtje, vështirësi, ngasje, mundime e madje edhe vdekje. Mos të largohemi nga besimi deri në frymën e fundit, siç kanë bërë martirët e shenjtë dhe gjyshërit dhe gjyshet tona të përvuajtura. Kështu ata e kanë ruajtur fenën e shenjtë për ne dhe kanë shpëtuar, e le ta ruajmë edhe ne, le ta plotësojmë dhe të shpëtojmë.

PËRGJIGJU PYETJEVE VIJUESE:

- 1) A beson në Perëndinë ashtu, siç mëson Kisha jonë e Shenjtë?
 - 2) A e din Simbolin e fesë?
 - 3) A nuk ke ndofarë dyshimesh ndaj të vërtetave të fesë dhe ndaj besimit të krishterë, ndaj fshehtësive të shenjta dhe riteve kishtare?
 - 4) A e do Perëndinë me gjithë shpirtin tënd?
 - 5) A e dëshmon dashurinë ndaj Perëndisë me vepra të mira?
 - 6) A i respekton engjëjt e shenjtë dhe shenjtërit, e sidomos Hyjllindësen – Tërëshenjtën Mari?
 - 7) A i ke thirrur shpirtat e ligë në ndihmë?
 - 8) A ke mbajtur në vete hajmali, barishte e të ngjashme?
 - 9) A je këshilluar apo ke kërkuar ndihmë nga fallxhorë, namatisës dhe magjistarë?
- Këtë mos ta bësh!
- 10) A beson në namatisje, në fat të kotë, në ditë, numra dhe data fatlume dhe fatkëqija? Besimi në libra të tillë nuk është i lejuar dhe është kundër gjykimit të Perëndisë.
 - 11) A beson në mrekullira?
 - 12) A shkon shpesh në kishë në shërbesa apo ndjen mërzi për këtë?
 - 13) A lutesh në shtëpi? Kur?
 - 14) A kujdesesh për mësimin e fesë? – A e lexon Biblën e Shenjtë dhe libra të tjerë fetarë?
 - 15) A shpreson nga dikush ose nga diçka, më tepër se nga Perëndia?
 - 16) A i përkushton çdo gjë vullnetit të Perëndisë?
 - 17) A shpreh pakënaqësi kundër Perëndisë kur e ke vështirë, kur ke probleme, telashe dhe sëmundje?
 - 18) A i falënderohesh Perëndisë për çdo gjë që të ka dhënë dhe që të jep?

Urdhërimi i dytë i Perëndisë thotë:
**“MOS BËJ ASNJË IDHULL SIPAS PËRFY-
TYRIMIT TËND PËR NDONJË GJË NË QIELL,
NË TOKË OSE NË UJËRAT NËNTOKËSORE.
MOS IU PËRKUL DHE MOS U SHËRBE”**

Hebrenjtë, derisa ishin në robëri në Egjipt, jetonin në mesin e popujve idhujtarë, të cilët u përulëshin idhujve të ndryshëm: shtatoreve në formë kafshësh dhe zotash të imagjinuar. Mojsiu i nxorri hebrenjtë nga Egjipti dhe i udhëhoqi drejt tokës së premtuar – Hanan (Palestinë), por ata edhe përgjaktë rrugës për atje sërish takoheshin me popuj idhujtarë. Që mos të bien edhe ata në idhujtari, Perëndia ua dha këtë urdhërim. Ata dinin për Perëndinë një e të vërtetë, Krijues dhe Gjithmbajtës dhe nuk duhej t’u përulën gjësendeve, krijesave – idhujve, prandaj Perëndia këtë ua theksoi me këtë urdhërim.

Siç është e **shënuar në Biblën e Shenjtë**, Perëndia thotë: *“Prandaj mos bëni asnjë shtatore idhujtare; ky do të ishte një krim i pafalshëm, pavarësisht se çfarë figure do të tregoni: burrë ose grua, kafshë, zog ose peshk. Mos u ndikoni nga ajo që shihni në qiell kur do t’i drejtohesh Zotit, Perëndisë tënde dhe do ta dëgjoshë zërin e Tij ”*(Ligji i Përtërirë 4,16-19).

Me këtë urdhërim ndalohet idhujtaria. Paligjshmëria më e madhe dhe mëkati më i madh që mund ta bëjë njeriu kundër Perëndisë është që të bie në idhujtari.

Edhe hebrenjtë e bënë mëkatin më të madh ndaj Perëndisë kur iu përulën idhullit – viç të artë (Lexoni Biblën e Shenjtë:

Ekzodi Kapitulli 34).

Ç'është idhulli? Ai është gjësend ose fytyrë – formësim i një gjësendi ose krijimi qiellor, tokësor ose ujqor, të cilit njerëzit i përuhlen ose i shërbejnë si perëndisë. Për shembull, viç, dem, njeri, gjësend, qenie e imagjinuar apo e ngjashme, ose le t'i përmendim idhujt bashkëkohorë, siç janë: mauktëria për famë, mburrja, paratë – argjendlakmia (Letra Kolo-sianëve 3,5), kënaqja e zorrëve (Letra Filemonit 3.19) dhe idhujt të ndryshëm në sport, politikë, muzikë, film, aktrim, modë, teknikë dhe shpikjet teknike e të ngjashme. Nga ato njeriu bën idhujt, respektivisht “perëndi” të tij – atyre “u përulet dhe u shërben”. Ndërsa çdo idhujtari, e cilit do lloj qoftë, njësoj është e dëmshme për njeriun.

Në Biblën e Shenjtë thuhet: ***“Idhujt e popujve të tjerë, qofshin prej ari ose prej argjendi, janë punë të duarve njerëzore. Ata kanë gojë që nuk flasin, sy që nuk shohin, veshë që nuk dëgjojnë – në gojën e tyre nuk ka asnjë frymë. Ashtu u bëmshin edhe ata që i punuan këta idhujt dhe të gjithë ata që u besojnë”*** (Psalmet 134, 15-18).

Përveç idhujtarisë së ashpër, ky urdhërim i ndalon edhe të gjitha format e *idhujtarisë bashkëkohore*, siç janë: kënaqja e zorrëve – kënaqja e stomakut që sot është sidomos e theksuar dhe për shumicën stomaku bëhet perëndi të cilit i shërbejmë me ngrënie dhe pirje të tepruar. Gjithashtu edhe lakmia për para dhe pasurimi material, deri në harresë të vlerës personale shpirtërore, është shërbim idhujve – argjendlakmi.

Idhujtaria e degradon njeriun. Ajo moralisht e dobëson dhe shpirtërisht e varfëron.

Me këtë urdhërim tregohet se **Perëndia është mbi çdo gjë dhe mbi të gjitha veprat e Tija dhe veprat njerëzore** në këtë botë.

Ky urdhërim ndalon proceset idhujtare dhe na mëson që t'i

shërbejmë vetëm Perëndisë që të jemi të krishterë të vërtetë të devotshëm.

Dikush do të thotë, nëse është ashtu, **atëherë respektimi i ikonave dhe eshtrave të shenjta a nuk është idhujtari?** Jo, assesi! Ikonat e shenjta dhe eshtrat e shenjta nuk janë as idhuj, as perëndi dhe respektimi i ikonave nuk është idhujtari, e as shkelje e urdhërimit të dytë të Perëndisë nga Dekalogu. Ne i respektojmë ikonat si paraqitje e bekuar e Perëndisë së gjallë, i engjëjve të shenjtë dhe i shenjtërve.

Fjala “**ikonë**” është shprehje greke dhe do të thotë “fytyrë”. Në Kishën Orthodhokse me këtë emër janë quajtur fytyrat e shenjta të Perëndisë, Shpëtimtarit tonë Zotit Jezu Krisht, Nënës së Tij të Pastër – Tërëshenjtës Mari dhe Shenjtërve.

A është respektimi dhe përdorimi i ikonave të shenjta në kundërshti me urdhërimin e dytë të Perëndisë? Kjo do të ishte kundërshti sikur ne t'i hyjnizonim ikonat. Por, **ikonat e shenjta janë njësoj si librat e shenjtë, vetëm të shkruara me ngjyrëra në vend se me shkronja** (Shën Grigor Theologu).

Kisha e Shenjtë e ka vendosur respektimin e ikonave në kuvendin e Shtatë kozmik. Për respektimin e ikonave dhe përuljen para ikonave shumë etër të shenjtë janë martirizuar nga ana e heretikëve – luftëtarëve idhujtarë.

Besimtari, kur përulet para ikonës së shenjtë, **në mendjen e vet e sheh Perëndinë ose shenjtërin që është paraqitur në ikonën, e jo vetë ikonën**. Kështu veprojme ndaj ikonave në Kishën Orthodhokse.

Ne, duke u lutur para ikonave të shenjta dhe duke i puthur ato, **nuk i lutemi drurit, dërrasës, pëlhurës, metalit, lëkurës, letrës ose ngjyrës** – jo materialit nga i cili është bërë ikona, por me mendje dhe me zemër i drejtohem i fytyrës që është paraqitur në të.

Duke e puthur fytyrën e paraqitur në ikonat e shenjta, ne me

mendimet tona e puthim shenjtërin e vërtetë, i cili është person vërtet i gjallë, i shenjtë në Kishën Kozmike dhe i lutemi të jetë përfaqësues i yni para Perëndisë.

Përmes fytyrës së pikturuar në ikonën e shenjtë, ne me mendime bartemi drejt shenjtërit të cilin e paraqet ikona – ashtu siç përmes fotografive të më të dashurve dhe më të afërmve tanë në mendime bartemi tek ata, edhe pse ata nuk janë me ne, respektivisht, edhe pse janë diku larg ose janë larguar nga kjo botë. Piktura na e ndihmon kujtesën ndaj farefisit dhe miqve tanë, e kështu edhe ikona na afron deri te fytyrat e shenjta të cilat i respektojmë dhe të cilave u lutemi për përfaqësim para Perëndisë.

Në kohën tonë, mëkëmbet dhe përhapet mësimi i gabuar i sektave të ndryshme, se nuk duhet t'i respektojmë ikonat e shenjta, eshtrat e shenjta, shenjtërit dhe kryqin e shenjtë. Ky është mësim i gabuar dhe jokishtar.

Këtë vërejtje negative kundër respektimit të ikonave e japin sektat.

Ikonat e shenjta nuk janë idhuj dhe respektimi i ikonave nuk e kundërshton urdhërimin e dytë të Perëndisë. Përlujta ndaj ikonave nuk është idhujtari, por krishterim i vërtetë.

Kisha e Krishtit nuk është idhujtare.

Pikërisht Orthodhoksia e Shenjtë i flaku idhujt nda Gadishulli Ballkanik. Krishtërimi i pastroi Athinën dhe Romën nga shtatoret dhe tempujt e idhujve. Ajo i flaku “perënditë” idhujtarë Jupiterin, Dianën në Efes, Astarin në Babilon dhe Izidin në Egjipt. Perunin e zbriti nga bregu i Kievit dhe e hodhi në Dnjepër dhe flaku çdo gjë që ishte idhujtare dhe politeiste në Azi, Afrikën Veriore dhe Evropë. Të gjithë këto i shkatërroi Kisha e Shenjtë e Krishtit, duke dhënë miliona sakrificat – martirë të shenjtit për fenë në Perëndinë e vërtetë.

Ashtu siç dallon dita nga nata, ashtu dallojnë edhe ikonat e shenjta të krishtera nga idhujt paganë. Idhujt janë shtatore

të qenieve të imagjinuara dhe të përfytyruara, ndërsa në ikonat e shenjta janë të paraqitur shenjtërit të cilët vërtet kanë jetuar në këtë botë dhe me fenë e tyre e kanë famëzuar Krishtin mbi tokë, ndërsa janë pritur ashtu siç kanë merituar në mbretërinë Hyjnore në qiell.

Idhujt e largojnë njeriun nga Perëndia e vërtetë, ndërsa ikonat e afrojnë tek Perëndia e vërtetë. Shën Joani Theologu këshillon dhe thotë: *“Fëmijë, kini kujdes nga idhujt.”* (Letra 1 e Joanit 5,21).

Ne vetëm Perëndisë i lutemi dhe i shërbejmë, ndërsa shenjtërit i respektojmë si persona të cilët me jetën dhe veprat e tyre mbi tokë e kanë famëzuar Perëndinë, kështu që edhe Perëndia ata i ka famëzuar, dhe përmes tyre, përmes eshtrave dhe ikonave të tyre e derdh mëshirën e Tij ndaj nesh, përmes mrekullive të ndryshme.

Ja, **të parën ikonë me fytyrën e Zotit Jezu Krisht,** sipas gojëdhënës kishtarë, Perëndia na e ka dhënë në mënyrë të çuditshme. Kjo ka ngjarë kur Zoti Jezu Krishti ka kaluar nëpër Jerusalem duke e mbajtur kryqin drejt Golgotës, ku është dashur, sipas gjykimit, të gozhdohet në kryq, të vuajë dhe të vdesë mbi kryq për hir tonin dhe për hir të shpëtimit tonë. Dhe atëherë, në rrugë kanë dalur një turmë e madhe populli të shohin se ç’do të ndodhë. Në mesin e njerëzve, një grua duke i ardhur keq, i është afruar Jezusit dhe i ka dhënë një leckë nga pëlhura e bardhë për Ta fshirë fytyrën e djersitur. Shpëtimtari, kur e fshiu fytyrën e Tij Hyjnore, mbi leckën e pëlhurës mbeti fytyra e Tij e papunuar me dorë. Prandaj kjo ikonë quhet – fytyra e Krishtit e papunuar me dorë, për shkak se atë nuk e ka përpunuar dora artistike e ndonjë piktori, por vetë Zoti Jezu Krishti në një mënyrë çuditëse e ka lënë fytyrën e Tij si fytyrë e tij Hyjnore-njerëzore ikonografike. Kjo pëlhurë ruhet edhe deri më sot. Për nder të fytyrës së papunuar të Krishtit është vendosur edhe festa e Kishës më 16 gusht (stili i vjetër), respektivisht 29 gusht sipas stilit të ri.

Në mënyrën e njëjtë, ne, të krishterët orthodhoksë e respektojmë edhe kryqin e shenjtë, si gjënë më të shtrenjtë në Kishë.

Kryqi është shenja e Birit të Perëndisë.

Kryqi është simbol i krishtërit.

Kryqi është mjet për shpëtimin tonë.

Me vdekjen e tij mbi kryq, Zoti Jezu Krishti e shenjtëroi kryqin, e shembi djallin dhe e bëri shpëtimin e botës.

Prandaj, shpirtërat e këqinj nuk mund ta durojnë kryqin dhe ikin nga ai. Këtë populli e ka shprehur edhe në thënien popullore: “Ik si djalli nga kryqi”.

Respektimi i kryqit të shenjtë nuk është idhujtari.

Kryqi i ndershëm është gjëja më e shtrenjtë në Kishë.

Kryqi i shenjtë mbi të cilin është gozhdur Zoti Jezu Krishti është gjetur në mënyrë të çuditshme. Kjo ka ngjarë në shekullin IV, kur shën Elena, e ëma e perandorit Konstantin, ka gjetur 3 kryqa në Golgotë dhe për ta gjetur se cili prej tyre kishte qenë kryqi i Krishtit, me propozim të episkopit të Jerusalemit, Makarius, i kanë vënë kryqat njërin pas tjetrit mbi një të vdekur të cilin asokohe e kishin mbajtur për varrim. Kur e kanë vënë kryqin e Krishtit mbi të vdekurin, ai është ngjallur. Kështu është dëshmuar feja e tyre dhe është paraqitur fuqia e kryqit të shenjtë. Si përkujtim i asaj ngjarjeje Kisha e Shenjtë e shënon festën **Dita e Kryqit**.

Shenja e kryqit është armë kundër shpirtërave të këqinj.

Shembull: Shën Simeonit i është paraqitur djalli i shtirur si engjëll i shenjtë me karroca dhe kuaj të zjarrtë dhe i ka thënë: “Ja, Perëndia më dërgoi me karrocë të zjarrtë të të marr dhe të të dërgoj në qiell si shën Ilinë. Ti këtë e ke merituar me jetën tënde të shenjtë dhe erdhi çasti kur duhet ta shijoshë frytin e punës tënde dhe të pranoshë kurorën nga

duart e Zotit. Shpejto, o shërbetor i Zotit, Ta shohësh Krijuesin tënd dhe T'i përulesh! Shën Simeoni nuk e kishte ditur se ky ishte mashtrim djallëzor, dhe kishte thirrë: "Zot, a edhe mua mëkatarin dëshiron të më marrësh në qiell!" E ka ngritur këmbën që të hipë mbi karrocë dhe në atë çast, sipas zakonisht, ka bërë kryqin. Sapo e ka bërë atë, fantazma është zhdukur. Pas kësaj shën Simeoni gjatë kohë është penduar që ka besuar në rrenën djallëzore. (Shikoni në jetëshkrimin e shenjtërve për shën Simeonin Stoplnikun në 1 shtator sipas stilit të vjetër ose 14 shtator sipas stilit të ri).

Murgjërit Kalisti dhe Injati thonë se i fortvyesmi Joan i Vostres i cili nga Perëndia ka pasur pushtet mbi shpirtrat e këqinj një herë i ka pyetur demonët nga se ata frikësohen më së tepërmi tek të krishterët? Ata i janë përgjigjur: nga kryqi, nga bërja e kryqit dhe nga kungimi.

Fallxhori Kiprian ka dashur ta fitojë zemrën e virgjëreshës Justina, por nuk ia ka arritur dhe për këtë e ka angazhuar madje edhe shpirtin e keq me të cilin ka pasur lidhje përmes fallit. Por as shpirti i keq nuk ka pasur sukses. Kur Kipriani e ka pyetur shpirtin e keq me çka është kundërshtuar ajo, ai ka thënë: "Me shenjen e kryqit në të cilin ne nuk mund të shikojmë dhe nga i cili menjëherë ikim" (Lexoni në minein për 2 tetor, respektivisht 15 tetor sipas stilit të ri).

Respektimi i shenjtërve dhe ikonave të tyre të shenjta dhe eshtrave të shenjta është shprehje e respektimit të Perëndisë. Të panumërt janë shembujt e **mrekullibërjeve të kryera nga shenjtërit dhe ikonat e shenjta**. (Lexoni në jetëshkrimet e shën Nikollës, shën Polikarpit – 23 shkurt, shën Arkengjëllit Mikael – 6 shtatori, shën Onufrit – 12 qershor, Josif Poetit – 5 prill, shën Joan Damaskinit – 4 dhjetor, shën Dhimitrit – 26 tetor, Shën Kazmait dhe Damianit – 1 korrik, shën Grigorit – 19 dhjetor, – 1 nëntor (të gjitha datat janë sipas stilit të vjetër); (Lexoni jetëshkrimet e shën Naumit dhe shën Klimentit të Ohrit mrekullirabërësve dhe shembujt e tyre të mrekullirave vazhdimisht të gjalla).

E gjithë kjo dëshmon se **shenjtërit janë përfaqësuesit tanë të gjallë para Perëndisë dhe ndihmëtarë në fatkeqësitë tona**. Prandaj respektimi i denjë ndaj tyre do të thotë lavdërim i Perëndisë. Respekti i denjë është i nevojshëm **edhe ndaj eshtrave të shenjta dhe relikeve të shenjta**.

Ne i **respektojmë edhe engjëjt e shenjtë**, Tërëshenjtën Mari dhe shenjtërit, si dhe ikonat dhe eshtrat e tyre të shenjta, por nuk i adhurojmë dhe nuk u përulemi, e as që u shërbejmë si perëndive, por vetëm si nderues të shenjtë të Perëndisë.

Ka shembuj të panumërt të **ikonave mrekullirabërëse**, sidomos ikonave të Tërëshenjtës Mari, por edhe të shenjtërve.

Shenjtërit e Perëndisë nuk janë të vdekur, por janë të gjallë dhe luten tek Perëndia për ne. Ata janë përfaqësues tanë para Zotit. Ata u ndihmojnë atyre të cilët u luten. Shembuj të tillë ka pa numër në jetëshkrimet e shenjtërve, sidomos janë të njohur shembujt e shën Nikollë Mrekullirabërësit, shën Naumit të Ohrit, shën Klimentit të Ohrit, shën Premtes dhe të tjerë.

Do të thotë, urdhërimi i dytë i Perëndisë nuk e ndalon respektimin e drejtë të shenjtërve, të ikonave të shenjta, të eshtrave të shenjta dhe kryqit të shenjtë, për shkak se kjo në të vërtetë paraqet respektim të vërtetë të Perëndisë, ndërsa ndalon idhujtarinë dhe shërbimin idhujve.

PËRGJIGJU PYETJEVE VIJUESE:

- 1) A nuk adhuron asgjë apo askë nga njerëzit apo krijesat?
- 2) Në bisedën e zakonshme, kur dëshiron të thuash se diçka të pëlqen ose të vjen mirë ta duash, a e përdor fjalën “adhuroj”? Mos e përdor!
- 3) A i respekton siç duhet ikonat e shenjta dhe eshtrat e shenjta?
- 4) A ke në shtëpinë tënde ikona të shenjta: të Zotit Jezu Krisht,

Tërëshenjtës Hyjllindëse e sidomos të shenjtërit dhe mbrojtësit të nderuar?

5) A ndez qiri në shtëpinë tënde?

6) A e mban kryqin e shenjtë?

7) A e bën kryqin kur duhet dhe si duhet?

8) A nuk tregon pabesi dyfytërëshe si farisejtë?

9) A nuk shmangesh nga pastërtia morale për shkak të të ashtuquajturit shpirt të ri të fesë?

10) A je turpëruar ta shprehësh besimin tënd, për shembull, të bëshë kryqin ose të lutesh para njerëzve të përbotshëm?

11) A ke heshtur në mbrojtjen e emrit të Perëndisë ose gjërave sakrale nga nënçmimi dhe ndyrja (Marku 9,38; Matheu 10, 32-33)?

12) A nuk po të bëhen idhull argjendlakmia, kënaqja e njerëzve apo kënaqja e vetvetes, nderimet, shpërblimet e të ngjashme?

Urdhërimi i tretë i Perëndisë thotë: “MOS E PËRDOR KOT EMRIN E ZOTIT, PERËNDISË TËNDE”

Urdhërimi i tretë kërkon nga ne që ta kemi respektin më të madh ndaj emrit të Perëndisë dhe mos E përmendim Perëndinë pa nevojë dhe në bisedën e zakonshme.

Ne i festojmë emrat edhe të personaliteteve të rëndësishme, duke u shprehur respekt dhe lavdërim. E nëse nder të tillë dhe lavdërim u shprehim njerëzve, atëherë si mund të mos e lavdërojmë Zotin dhe më kot ta themi emrin e Perëndisë?

Emri i Perëndisë është më i shenjtë, Atë duhet ta themi me frikërespektin më të madh. Ashtu duhet ta thërrasim edhe nëpër lutjet.

Është i njohur shembulli i astronomit anglez Isak Njutonit, i cili ka pasur respekt të thellë ndaj gjithëfuqisë dhe urtësisë së Perëndisë Krijues, dhe prandaj gjithmonë, kur në praninë e tij është cekur emri i Perëndisë, Njutoni e ka hequr kapelën dhe me devotshmëri është përlur.

Kur konsiderohet se më kot është shprehur emri i Perëndisë?

Kur përmendet emri i Perëndisë pa respektin që e meriton Perëndia, respektivisht kur theksohet pa devotshmëri dhe pa nevojë. Kështu, për shembull, kur bëhet blasfemi ndaj Perëndisë ose kur çnderohet emri më i shenjtë me sharje – me sharje ndaj Tij, atëherë kot dhe pakuptim e themi emrin e Perëndisë.

Me urdhërimin e tretë **ndalohet**:

1. Blasfemia ose shprehja e paturpshme për Perëndinë dhe emrin e Perëndisë;

2. Murmurija ndaj Perëndisë ose pakënaqësia ndaj përcaktimit të Perëndisë;

3. Nënçmimi i gjësendeve të shenjta dhe poshtërsimi ose përdorimi i tyre për tallje ose përdorimi i padenjë;

4. Pakujdesia në lutje;

5. Shkelja dhe mosplotësimi i premtimeve dhënë Perëndisë;

6. Shëmtimi i emrit të Perëndisë me sharje;

Në mesin e njerëzve tanë ekziston edhe një shprehje e keqe, e ligë dhe e turpshme, kështu që në shumë **forma të ashpra, të pakulturuara dhe të pahijshme përmendet emri i Perëndisë, e madje edhe shahet.**

Njeriu, i cili i lutet Perëndisë, por edhe shan, është si burimi nga i cili deri në mesditë rrjedh ujë i pastër, e pastaj pleh dhe helm.

Sharja është një e ligë ngjitëse që përhapet si epidemi në mesin e njerëzve. Çfarë të mire mund të presë ai njeri, i cili e çnderon emrin e Perëndisë? Ai do të fitojë mallkim për vete dhe për shtëpinë e vet – për familjen e vet.

Me sharjen njeriu poshtërohet më shumë se kafshët. Ja, nëse duke ecur rrugës me kalin tënd dikush të spërkat me baltë ty dhe kalin, kali hesht dhe duron, ndërsa ti shan. Po të kishte dobi nga sharja, mësojë edhe kalin të shajë, e nëse nuk ka dobi, atëherë mësohu edhe ti nga kali që mos të shajsh.

Djalli i mëson njerëzit të shajnë çdo gjë, madje edhe Perëndinë.

Për fat të keq, këtë “shkollë” djallëzore e pranojnë shumica. Prandaj, do të dëgjoshë se si e shajnë Perëndinë, e askush

nuk e shan djallin. Kështu i mëson ai, e kush e pranon mësimin djallëzor bëhet bashkëpunëtor i djallit dhe le të presë ta gjejë e liga, për shkak se djalli është “babai i çdo të lige”!

Ne vazhdimisht kujdesemi mos t’i ndyjmë duart, ose këmbët, ose veshjen, ndërsa aspak nuk kujdesemi mos e ndyjmë gojën dhe shpirtin me sharje. **Më mirë është që njeriu të jetë memec sesa të shajë.**

Në Shkrimin e Shenjtë thuhet: *“Kush di ta mbajë gojën, mban jetën e tij”* (Fjalët e Urta 13,3).

Në Ungjillin e Shenjtë Zoti Jezu Krishti ka thënë se njerëzit do të përgjigjen para gjyqit të Perëndisë për çdo fjalë të tyre (Matheu 12,34-37). Këtë kurrë mos ta harrojmë!

Disa nga ata të cilët bëjnë blasfemi ndaj Perëndisë, Perëndia i dënon qysh në këtë botë, që t’ua tërheqë vërejtjen edhe atyre edhe të tjerëve dhe që të na paralajmërojë të gjithë neve që të jemi të vëmendshëm në fjalët dhe veprat tona, për shkak se sipas asaj do ta fitojmë shpërblimin ose dënimin.

Një njeri vazhdimisht e ka sharë Perëndinë dhe ka bërë blasfemi ndaj Tij, ndaj Kishës dhe ndaj klerikëve kishtarë. Njëherë në punë, në fabrikën ku ka punuar, para shokëve të vet me fjalët më të shëmtuara është shprehur ndaj Zotit, ndaj Hyjlindëses – Tërëshenjtën Mari, ndaj shenjtërve, ndaj Kishës dhe ndaj kishtarëve dhe ka thënë se ai do t’i kishte djegur të gjitha këto. Të tjerët janë çuditur për mllefin e tij dhe ja, pas një kohe kanë dëgjuar një klithmë të tmerrshme, kanë vrapuar dhe e kanë gjetur të lidhur për një teli të xhveshur me korrent me tension të lartë duke u bërë shkrumb e hi. Nuk kanë mundur t’i ndihmojë për shkak se shpejt është qymyrosur dhe ka vdekur.

Kështu pikëllueshëm dhe tmerrësisht përfundojnë ata të cilët tallen me Zotin dhe me emrin e Perëndisë.

Prandaj e lus secilin që kot, respektivisht pa nevojë e thotë

emrin e Perëndisë ose që e ofendon Perëndinë, ose nëse blasfemon, ose shan menjëherë të ndërpresë dhe të heqë dorë nga ato shprehje të ulëta dhe të padenja për njeriun dhe mos t'i shprehë ato, në të kundërtën mallkimi dhe dënimi nuk do t'u shmanget as atij, as shtëpisë së tij – qoftë tani qoftë në amshim.

7. Emri i Perëndisë thuhet më kot edhe kur përdoret pa nevojë si **përsëritëse (thënie), respektivisht fjalë me emrin e Perëndisë** që njeriu thjesht e përdor shpesh gjatë të folurit **pa kurrfarë funksionaliteti dhe serioziteti**, madje edhe pa e menduar fare. Njësoj, njerëzit zakonisht e bëjnë këtë kur murmurisin dhe shprehin pakënaqësi kundër Perëndisë, në vështirësitë e fatkeqësitë në jetë, për të cilat Perëndia kurrë nuk mund të jetë fajtor, por vetëm ata.

8. Më kot është thënë emri i Perëndisë edhe **kur betohemi për çdo gjë** ose përbetojmë ndonjë tjetër, si për shembull, fjalët shpesh të përdorura: “Pasha Perëndinë”, “Pasha Zotin” ose “Pash Zotin” e të ngjashme. Ky do të thotë përdorim mendjehetë i betimit në bisedat e zakonshme. Kjo është përmendje e kotë e emrit të Perëndisë dhe këtë e ndalon urdhërimi i tretë i Dekalogut.

9. Gjithashtu gabojmë ndaj Perëndisë dhe ndaj këtij urdhërimi të tretë të Tij edhe **kur betohemi rrejtshëm para Perëndisë** – betim i rremë, ndërsa betimin e dhënë nuk e plotësojmë. Kështu një kohë është betuar Sauli në Zotin Perëndi, se nuk do ta vrasë Davidin (Letra 1 Mbretërve 19,6), ndërsa e ka shkelur betimin (Letra 1 Mbretërve 19,10-11). Ashtu është betuar edhe Isavi para Jakovit e të tjerë.

Zoti dëshiron që njerëzit gjithmonë ta flasin të vërtetën dhe atëherë nuk do të ketë nevojë për betim, e nuk do të ketë as betim të rremë. Mirëpo, ai që flet rrejtshëm, e betohet në Perëndinë se e flet të vërtetën, meriton dënimin e Perëndisë. Atë dënim, të tillët, gjithsesi se do ta fitojnë në gjykimin e Perëndisë, por disa e fitojnë edhe me kohë, qysh këtu në këtë

tokë. Në këngën popullore thuhet: *“Akoma nuk e përfundoi fjalën, e dy sytë i plasën...”*

Ai që betohet rrejtshëm dorëzohet në sundimin e shpirtërave të këqinj.

Betimi i rremë sjell fatkeqësi të mëdha, ndërsa e vërteta del në shesh dhe bëhet e njohur.

Në Kiev kanë jetuar dy shokë, Joani dhe Sergeji. Joani, para vdekjes së tij, një pjesë të parave të veta ia ka dhënë Nikonit – igumenit të lavrës së manastirit të Peçerit që t’ua shpërndajë të varfërve, ndërsa pjesën tjetër më të madhe ia ka dhënë shokut të tij Sergejit, duke i thënë: “Ja, po ta lë nën kujdes djalin tim të mitur Zaharinë dhe këto para – merri dhe ruaji ato, e kur të rritet im bir jepja atij”. Sergeji i mori paratë dhe Joani vdiq. Zahariu, kur u rrit, ia kërkoi paratë Sergejit të cilat ai i kishte marrë për t’i ruajtur. Mirëpo, Sergeji i kishte thënë: “Babai yt tërë pasurinë e vet ia dha Perëndisë. Nga Ai kërko ar dhe argjend, e unë nuk të kam borxh asgjë. Babai yt bëri vepër të mirë dhe gjithë ç’kishte ua shpërndau të varfërve, e ty nuk të la gjë – zemëroju atij”. Zahariu atëherë kishte filluar të qajë dhe kishte vazhduar ta lusë Sergejin t’ia jepte të paktën gjysmën, së paku një të tretën e në fund së paku një të dhjetën, por Sergeji kishte qenë i pamëshirshëm. Atëherë Zahariu i kishte thënë Sergejit që të shkojnë në Kishë dhe para ikonës së Tërëshenjtës Hyjlindëse të betohet se nuk ka marrë gjë nga shoku i tij Joani. Sergeji është pajtuar, kishte ardhur në kishë, kishte qëndruar para ikonës së Hyjlindëses dhe kishte thënë: “Betohem se nga Joani, i ati i Zahariut nuk kam marrë kurrfarë parashë për t’i ruajtur”. Pastaj është afruar drejt ikonës që ta puthë, por njëfarë fuqie e padukshme e kishte sprapsur dhe në atë çmenduri dhe frikë të madhe kishte britur: “Etër të shenjtë dhe priftërinj, më shpëtoni! Mos lejoni që engjëlli i pamëshirshëm të më ekzekutojë! Unë jam në duart e shpirtërave të këqinj dhe tani shumë djaj më rrethuan. Nga i ati i Zahariut mora ar dhe argjend për t’i ruajtur dhe ato janë të fshehura në dhomën

time. Merreni, vetëmse më shpëtoni nga shpirtërat e këqinj!”

Për këtë kishin kuptuar të gjithë në manastirin dhe ishin frikësuar, ndërsa sipas fjalëve të Sergejit i kishin gjetur paratë në dhomën e tij. (Për këtë mrekulli lexoni në minejin e 4 marsit, stili i vjetër).

10. Shkelja e betimit është kur nuk e plotësojmë betimin e ligjshëm dhe të drejtë.

Në Shkrimin e Shenjtë është i ndaluar betimi dhe shqiptimi mendjelehtë i emrit të Perëndisë në bisedat tona të zakonshme. Zoti Jezu Krishti ka thënë: *“Por unë po ju them: aspak mos u betoni kur të jepni premtimin – mos e merr qiellin për dëshmitar, për shkak se është froni i Zotit; as tokën, për shkak se është shtroja e këmbëve të tij; as Jerusalemin, për shkak se është qyteti i Mesisë. As me kokën tënde nuk duhet të garantoshë për diçka, për shkak se nuk mund të ndikoshë që të rritet as një fije floku e bardhë ose e zezë. Mos u beto, por thuaj thjesht “po” ose “jo”; çdo fjalë tjetër vjen nga djalli.”* (Matheu, 5,34-37)

A do të thotë kjo se me këtë ndalohet edhe çdo betim në jetën shoqërore – në gjyq ose në Kishë?

Shën apostull Pavli thotë: *“Kur njerëzit betohen, ata betohen në emër të më të lartit për ta përforcuar premtimin e tyre dhe për të larguar çdo dyshim. Edhe Perëndia e përforcoi premtimin e tij me betim. Me këtë, njerëzve ndaj të cilëve u betua, u dha sigurinë e patundur që qëllimi i tij është i pandryshueshëm.”* (Letra Hebrenjve 6,16-17).

Nga kjo duhet të përfundojmë se, me qenë se edhe Perëndia përdor betim për bindje, atëherë do të thotë se është e lejuar që edhe ne të përdorim betimin në disa raste të rëndësishme dhe të domosdoshme me vendosmëri të fortë që ta plotësojmë betimin e drejtë.

Betimi është i lejuar kur duhet të dëshmohet drejtësia për

ndonjë njeri, për shembull, në gjyq. Gjithashtu, betimi e forcon dhe e fuqizon edhe vullnetin dhe vendosmërinë që të arrihet sukses në të mirën dhe të ruhet drejtësia. I këtillë është betimi gjatë shërbimit ushtarak, gjatë marrjes së ndonjë detyre të rëndësishme ose gjyqësore, gjatë marrjes dorë për klerik, gjatë hirotonimit të episkopit ose zgjedhjes së kryepiskopit – kryetarit të Kishës.

A kanë përdorur betim engjëjt e shenjtë dhe apostujt e shenjtë?

Në Apokalipsin e shën Joan Theologut thuhet se shën Joani ka parë engjëll, i cili *“U përbetua për Atë që jeton në përjetësi, që ka krijuar qiellin dhe të gjithë banorët e tij, dhe tha: ‘Afati nuk do të zgjatet më’”* (Apokalipsi 10,6)

Edhe shën apostulli Pavli e ka thirrë Perëndinë për dëshmitar të fjalëve të tij: *“Perëndia e di se sa kam mall për ju të gjithë. Ju dua siç ju do edhe Mesia”* (Letra Filemonit 1,8).

Prandaj, emri i Perëndisë duhet përmendur gjithmonë me frikërespekt dhe devotshmëri, në lutjet dhe uratat, siç janë: *“Perëndia të ndihmoftë!”*, *“Me ndihmën e Perëndisë!”*, *“Ndi-hmona Perëndi!”*, ose duke iu falënderuar, respektivisht duke shprehur falënderim ndaj Perëndisë, duke thënë: *“I falënderohem Perëndisë!”*, *“Perëndia është i Madh!”*, *“I Madhëruar qofsh Zot, madhërim Ty!”* e të ngjashme.

Emri i Perëndisë i përdorur kështu në mënyrë të drejtë është i dobishëm, për shkak se nga emri më i shenjtë edhe demonët kanë frikë.

Ky është emri më i madh dhe më i shenjtë dhe prandaj gjithmonë duhet ta shqiptojmë me respekt. Në liturgjitë e shenjtë ai përmendet me respektin dhe devotshmërinë më të madhe.

Edhe shkencëtarët e mëdhenj gjithmonë emrin e Perëndisë e kanë përmendur me respekt dhe devotshmëri.

Në Dhiatën e Vjetër të shprehurit e kotë dhe të pahijshëm i emrit të Perëndisë është ndëshkuar me vrasje me gurë: *“Zoti i tha Mojsiut: Izraelitëve thuaju: ‘Kush e mallkon Perëndinë e tij, duhet të vuajë pasojat. Kushdo që shan Zotin, do ta paguajë me jetën e vet dhe duhet vrarë me gurë nga mbarë populli i mbledhur. Kjo vlen jo vetëm për ju vetë, por edhe për çdo të huaj që banon mes jush.”* (Levitiku 24, 13,15-16)

Fjala e keqe, të shprehurit e kotë e emrit të Perëndisë ose sharja e rrënimi i dinjitetit njerëzor, është moskulturë dhe mëkat. Njeriu i kulturuar dhe i edukuar nuk e bën një gjë të tillë.

PËRGJIGJU PYETJEVE VIJUESE:

- 1) A e ke përmendur në bisedë ose në betim emrin e Perëndisë më kot ose rrejtshëm?
- 2) A je betuar në Perëndinë, qoftë edhe për drejtësi, por për gjëra më pak të rëndësishme, pa nevojë e mendjelehtë?
- 3) A betohesh në emrin e kryqit të shenjtë, ndonjë shenjtëri, ndonjë feste, në shpirtin tënd, në jetën ose shëndetin tënd?
- 4) A i ke premtuar Perëndisë, Kishës ose ndonjë shenjtëri diçka, e nuk e ke plotësuar?
- 5) Gjatë betimit a ke përdorur dinakëri, respektivisht a ke folur një gjë e ke menduar diçka tjetër?
- 6) A ke detyruar dikë që të betohet pa nevojë?
- 7) Mos ke fshehur diçka gjatë rrëfimit ose mos ke folur rrejshëm?
- 8) A e ke përmendur emrin e Perëndisë në shaka, anekdota, zbavitje dhe biseda e këngë të pahijshme?
- 9) A e ke thirrë Perëndinë ose shenjtërit në ndihmë në gjëra të këqija ose gjatë mashtrimit në tregëti?
- 10) A ke qenë i hutuar ose i pakujdesshëm, gjatë lutjes dhe liturgjisë (Matheu 15,8-9)?

Urdhërimi i katërtë i Perëndisë thotë:

**“RESPEKTO DITËN E SHTATË PËR ADHURIM-
IN TIM. KE GJASHTË DITË PËR T’I KRYER TË
GJITHA PUNËT E TUA, POR DITA E SHTATË
ËSHTË NJË DITË PUSHIMI, E CILA MË ËSHTË
KUSHTUAR MUA, ZOTIT TËND”**

Ky urdhërim na urdhëron që gjashtë ditë të punojmë, ndërsa ditën e shtatë t’ia kushtojmë pushimit, respektivisht Perëndisë, për shkak se për gjashtë ditë Perëndia i krijoi qiellin dhe tokën me gjithë botën e gjallë, ndërsa në fund si kurorë të të gjitha krijesave e krijoi edhe njeriun, ndërsa ditën e shtatë e la për pushim (Shihni në Shkrimin e Shenjtë: Zanafilla 2,8; Letra 2 e Petrit 3,8; Psalmet 89,4)

Perëndia i ka dhënë **urdhërim njeriut që të punojë**. Menjëherë pas krijimit e ka vendosur njeriun të punojë dhe të sundojë mbi tokën dhe mbi çdo gjë që është në të (Lexoni urdhërat e Perëndisë në Biblën e Shenjtë: Zanafilla 1,27-28; 2,15).

Sipas kësaj, **urdhërimi për punë është urdhëri i parë që Perëndia ua ka dhënë njerëzve** në këtë tokë.

Shpëtimtari ynë Zoti Jezu Krishti dhe apostujt e shenjtë kanë qenë sidomos punëtorë të zellshëm dhe na kanë dhënë shembull se duhet edhe ne të jemi të zellshëm dhe të punojmë.

Zoti Jezu Krishti në Nazaret, para se ta fillojë veprimtarinë e Tij mesianike, ka punuar tek marangozi Josif, e pastaj vazhdimisht dhe pa pushuar ka predikuar dhe bërë mrekullira në mesin e njerëzve.

Apostujt e kanë ndjekur shembullin e Hyjit, dhe prandaj, ashtu siç është shkruar në Biblën e Shenjtë, apostulli i shenjtë Pavli ka thënë: **“Kush nuk do të punojë, nuk do të hajë”** (Në Biblën e Shenjtë: Letra 2 Selanikasve 3,10; Veprat e Apostujve 20,33-34), ndërsa shenjtërit kanë thënë: *“mendja e papunësuar dhe duart e lira djalli shumë shpejt i punëson me vepra të këqija”*.

Pa punë nuk ka jetë. **Dora e njeriut është “mjet i gjallë” të cilin Perëndia Krijuesi e ka krijuar për të punuar.**

Duke punuar, ne bëhemi bashkëpunëtorë të Perëndisë, për shkak se Perëndia vazhdimisht punon, përsiat dhe si Gjithmbajtës udhëheq me çdo gjë në gjithësi. Prandaj, kur dëshiron të punoshë diçka, bëje kryqin, lutju Zotit dhe mendo se Perëndia a do ta kishte punuar atë punë dhe kështu kurrë nuk do të punoshë punë të gabuar, ndërsa Perëndinë do ta keshë për bashkëpunëtor, puna jote do të jetë e bekuar dhe do të japë fryt.

Përtacia është mëkat i rëndë nga i cili vuan vetëm gjinia njerëzore, për shkak se tek kafshët nuk ka përtaci. Prandaj Solomoni i urtë i thërret njerëzit që të marrin shembull nga kafshët dhe thotë: “Shiko me vëmendje milingonën, ti përtac! Merr shembull prej saj, që të bëhesh i arsyeshëm. Ajo nuk ka asnjë mbikëqyrës e as nuk e nxit kush. E megjithatë, në verë e siguron ushqimin e vet dhe në kohën e korrjes i mbledh rezervat e veta. E ti, edhe sa kohë do të rrish shtrirë, përtac? Kur do të lëvizësh, kur do të ngrihesh më në fund? ‘Edhe një sy gjumë, – thua ti, – më lejo t’i mbyll sytë vetëm për një çast dhe duart t’i shtrij në prehër!’ E ndërsa bën kështu, varfëria afrohet si një endacak dhe halli të plaçkit si një vjedhës.” (Fjalët e Urta 6,6-11). Ja, kafshët e vogla, milingonën dhe bleta, palodhur i kryejnë detyrat e tyre punuese të dhëna nga Perëndia – Krijuesi i tyre, ndërsa njeriu nuk e respektton urdhërimin e Perëndisë.

Përtacia është armë me të cilën shpirtërat e këqij i vrasin

shpirtërat e njerëzve, për shkak se të papunët djalli shumë shpejt i punëson me vepra të këqija.

Tërë punën tënde gjithmonë konsideroje si bashkëpunim të Perëndisë dhe kurrë nuk do të bëjsh keq, por vetëm mirë.

E tërë gjithësia është një punëtori e madhe ku çdo gjë punon. Kur do të zgjohesh në mëngjes, do të shohësh se si dielli tashmë ka punuar, si edhe uji, ajri, bari, bimët, kafshët dhe çdo gjë që është mbi tokë. Vetëm njeriu mund të përcaktohet kundër punës, edhe pse në trupin e tij çdo gjë punon: edhe zemra, edhe mushkëritë, edhe veshkët, edhe luktin, edhe truri edhe çdo gjë. Përse vetëm ti mos të punoshë o njeri?

Punoni, bëhuni punëtorë të zellshëm dhe mësoni fëmijët tuaj të jenë të zellshëm në punë, nëse ua mendoni të mirën!?

Një njeri paska qenë shumë i vyeshëm dhe ka pasur shumë pasuri. Ai ka pasur tre djem dhe dy vajza. Kur i kanë bërë vërejtje se nuk i duhet gjithë ajo pasuri, ai ka thënë: “Unë duhet t’i siguroj fëmijët e mij, që ata mos të mundohen”. Këtë e kanë dëgjuar bijtë e tij dhe kanë thënë se kanë çdo gjë, kështu që nuk duhet të punojnë, dhe u bënë përtacë. Pas vdekjes së babait të tyre ata vërtetë trashëguan një pasuri tejet të madhe, dhe kështu fëmijët përtacë filluan të jetojnë në luks dhe në amoralitet, duke e harxhuar të trashëguarën.

I ati i tyre paska dëshiruar që të vijë nga ajo botë e t’i shohë të bijtë si jetojnë pa mundim dhe djersë. Perëndia i ka lejuar dhe ai ka ardhur në shtëpinë e vet. Kur ka trokitur në derë, një i panjohur ia ka hapur derën dhe babai ka pyetur se ku i ka djemtë e tij. Njeriu i ka thënë se ata janë në burg. Përtacia dhe pasuria i ka çuar nëpër kafene, janë shndërruar në pijanecë, grindavecë, të pamoralshëm dhe vrasës. Atëherë, babai i tyre ka psherëtitur dhe ka thënë: “Ah, baba budalla, unë mendova të krijoj parajsë për fëmijët e mij, por u paskam krijuar ferr”.

Mësojini fëmijët të punojnë, e jo të kënaqen. Pasuria e trashëguar është shkatërrimtare për shpirtin për ata që nuk punojnë. Trashëgimisë së tillë më tepër i gëzohet djalli, sesa engjëlli, për shkak se djalli më së lehti i prish njerëzit, sidomos ata që nuk e duan punën, përmes pasurisë së trashëguar.

Prandaj puno, përpiqu dhe fillimisht mësoji fëmijët e tu se si të punojnë, ta vlerësojnë punën dhe të kënaqen në punë. Të punuarit t'u krijojë kënaqësi, e jo barrë të detyruar. Me punën ata do të jenë të dobishëm për veten, për më të afërmit e tyre dhe për shoqërinë.

Në urdhërimin e katërtë, me **DITA PËR PUSHIM** nënkuptohet **E DIELA**, si **dhe** të gjitha **kremtat** e tjera kushtuar Perëndisë, Tërëshenjtës Hyjllindëse dhe shenjtërve.

Deri në ringjalljen e Krishtit e shtuna ka qenë ditë për pushim, ndërsa pas ringjalljes së Krishtit, të krishterët kanë filluar ta kremtojnë të dielën si ditë për pushim dhe në atë ditë të mblinden en për lutje, siç shkruan në Shkrimin e Shenjtë (Veprat e Apostujve 20,7; Apokalipsi 1,10).

Heretikët bashkëkohorë – sektat, respektivisht **shtunarët**, deklarohen kundër kremtimit të së dielës si “ditë e Zotit”, ditë kushtuar Perëndisë. Ata e kremtojnë të shtunën dhe këtë sipas traditës hebraike. Edhe pse e dijnë se hebrenjtë e vranë Zotin Jezu Krisht për shkak se nuk e kremtonte të shtunën, ata, megjithatë, janë në anën e vrasësve të Krishtit dhe janë kundër Krishtit. Kremtimi i të shtunës për ata duket sikur është gjëja më e rëndësishme dhe se Perëndia ka urdhëruar të kremtohet e shtuna, thonë ata, por kjo nuk është e vërtetë. Perëndia nuk ka urdhëruar të kremtohet e shtuna, por dita e shtatë të jetë ditë për pushim. E shtuna (sabat) është fjalë hebreje dhe do të thotë pushim. Për shpirtin tonë pushimi i vërtetë është ajo ditë kur Zoti Jezu Krishti është ringjallur nga të vdekurit, e ka mundur vdekjen dhe na ka dhuruar jetë të amshuar, e kjo Ditë e Madhe – Pashkët – Dita

e ringjalljes, është e diela.

E diela kremtohet si dita e shtatë, pas çdo gjashtë dite punë – e shtata është festa, por jo si ditë e fundit e javës – e shtunë, por si ditë e parë e javës, në të cilën është rëringjallur Shpëtimtari ynë Zoti Jezu Krishti dhe prandaj në gjuhën kishtare-sllave dhe gjuhën ruse kjo ditë quhet “ringjallje”, ndërsa në gjuhën greke quhet “dita e Zotit”, dita që i është kushtuar Perëndisë.

E diela është dita kur Shpëtimtari ynë Zoti Jezu Krishti është ringjallur dhe me ringjalljen e Tij e ka mundur vdekjen dhe e ka kryer veprën e shpëtimit të njerëzve. Prandaj thuhet se “çdo e dielë është Pashkë” dhe prandaj Pashkët janë gjithmonë të dielën.

Të dielën ka ndodhur edhe paraqitja e parë e Krishtit para apostujve pas ringjalljes, si edhe zbritja e Shpirtit të Shenjtë mbi apostujt, prandaj edhe Dita e Shpirtit gjithmonë është të dielën.

Që këtu, e diela është bërë festë për besimtarët e Kishës së Krishtit.

A përmendet në **Shkrimin e Shenjtë për kremtimin e së dielës?**

Në Biblën e Shenjtë, në librin Veprat e Apostujve të Shenjtë thuhet: **“Të dielën (ditën e parë të javës) u mbledhëm për të festuar darkën e Zotit”**, respektivisht për kryerjen e Eukaristisë së Shenjtë të fshehtë (Veprat e Apostujve 20,7), domethënë janë mbledhur në ditën e dielë për shërbim Perëndisë – dhe e kanë kremtuar të dielën.

Në fjalët nga Urdhërimi i katërtë i Perëndisë ku kujtohet “dita për pushim” a nënkuptohen edhe ditë të tjera për kremtim?

Po. Ashtu si në Dhiatën e Vjetër që me të shtunën janë nënkuptuar edhe ditë të tjera festive, të caktuara për kremtim, ose për kreshmë, si për shembull festat: Pas’ha, Pastrimi

etj., ashtu edhe në Dhiatën e Re **me këtë urdhërim të Pe-rëndisë janë përfshirë edhe kremtimet e të gjitha festave dhe kreshmëve të krishtera.**

Të krishterët qysh nga kohërat më të vjetra i kanë kremtuar ngjarjet më të rëndësishme nga jeta e Zotit Jezu Krisht dhe Tërëshenjtës Hyjlindëse. Kështu janë vendosur edhe **festat** e para kishtare. Pastaj kanë filluar t'i kremtojnë edhe ditët e shenjtërve të cilët kanë qenë njerëz nga çdo aspekt të njëjtë me njerëzit e tjerë, por të cilët me jetën e tyre të devotshme, me fenë e patundshme dhe veprat e mira e kanë fituar hirësinë dhe namin e shenjtërisë.

Të gjitha festat në Kishën Orthodhokse janë të ndara në: të Zotit, të Hyjlindëses dhe të shenjtërve. Në ditët e kremteve e madhërojmë Zotin, Hyjlindësen dhe shenjtërit.

Festat më të rëndësishme kishtare orthodhokse janë:

■ **PASHKA E MADHE – Ngjallja e Krishtit** është festë mbi festat.

■ **Dymbëdhjetë festat e mëdha:**

Festat e Zotit Jezu Krisht:

- Lindja e Krishtit (Krishtlindja),
- Pagëzimi i Shpëtimtarit Jezu Krisht (Theofania),
- Paraqitja e Zotit Krisht në tempull (Ipapandia),
- Ngjitja e Zotit Krisht në Qiell (Analipsia),
- Pentikostia (Dita e Shpirtit të Shenjtë),
- Metamorfoza e Shpëtimtarit dhe
- Lartësimi i Kryqit të Nderuar

Festat e Hyjlindëses Mari:

- Lindja e Hyjlindëses Mari (Hyjlindësja e Vogël)
- Hyrja e Hyjlindëses Mari në tempull (Virgjëra)
- Ungjëllizimi i Hyjlindëses (Evangjelizmoi)
- E Diela e Dafinave

- Fjetja e Hyjlindëses së Tërëshenjtë Mari (Hyjlindësja e Madhe)

■ **Festat të cilat nuk janë numëruar në dymbëdhjetë festat e mëdha:**

- Rrethprerja,
- E Premtja e Madhe (dita e pësimeve dhe vdekjes së Zotit Jezu Krisht),
- Mbulesa e Tërëshenjtës Hyjlindëse,
- Lindja e Shën Joan Pagëzorit (Dita e Joanit)
- Apostujt e shenjtë Pjetër dhe Pavli (Dita e Petrit)
- Prerja e kokës së shën Joan Pagëzorit

■ **Festat e shenjtërve:**

- Shën Klimenti i Ohrit,
- Shën Naumi i Ohrit,
- Shën Qirili dhe Methodiu,
- Shën Profeti Ilija (Dita e Ilisë),
- Shën Premtja (Dita e Premtës)
- Shën Nikolla (Dita e Nikollës)
- Shën Gjergji (Dita e Gjergjit)
- Shën Dhimitri i Selanikut (Dita e Mitrit)
- Kuvendi i Kryeengjëllit të Shenjtë Mihail (Dita e Arangjelit)

dhe shumë festa të tjera të shenjtërve, të cilat janë shënuar në kalendarin orthodhoks, e këtu nuk mund t'i shkruajmë të gjitha.

Si duhet t'i kremtojmë të dielën ose festat, respektivisht ditët kushtuar Perëndisë?

Urdhërimi i katërtë thotë që në ato ditë mos të punojmë, në kuptimin mos t'i kryejmë punët e përditshme që mos të tërhiqemi nga mesha, respektivisht nga shërbimi Perëndisë në ato ditë. Do me thënë, të dielën dhe në ditë feste duhet të shkojmë në kishë për meshë, t'i kushtojmë kujdes shpirtit,

për shkak se të gjitha ditët e tjera punojmë, kryesisht, për trupin, ja atëherë është rasti që një ditë në javë t'i kushtojmë përparësi të veçantë shpirtit.

Pa kujdes për shpirtin njeriu shpirtërisht vyshket dhe thahet. Prandaj, në ato ditë duhet që shpirtërisht të ndihmohemi dhe të freskohemi, e kjo do të thotë të shkojmë në kishë për meshë, t'i lutemi Perëndisë, ta lexojmë Biblën dhe libra të tjerë me vlerë për shpirtin.

Të dielën ose në ditë feste duhet të mendojmë më tepër për Perëndinë, të flasim për Perëndinë, të zhvillojmë biseda fetare, t'u shkojmë për vizitë të sëmurëve dhe të burgosurve, t'u ndihmojmë të pafuqishmëve, pleqve dhe të varfërve dhe të bëjmë edhe vepra të tjera të mira. Ja, ky është kuptimi i fjalëve: “atë ditë kushtoja Perëndisë tënde”.

Kuptohet, këto vepra të devotshme mund t'i bëjmë edhe në ditët e punës, nëse nuk jemi të penguar nga obligimet e përditshme jetësore, brengat dhe problemet, por prandaj Perëndia na e ka dhënë të dielën dhe festat dhe me urdhërim na ka caktuar që ato ditë t'ua përkushtojmë lutjes dhe veprave të mira.

Nëse veprojmë sipas këtij urdhërimi të Perëndisë dhe nëse e plotësojmë atë siç duhet, atëherë, me kremtimin e së dielës me lutje ndaj Perëndisë dhe me vepra të mira ndaj njerëzve, ne do ta kurorëzojmë me të mirë javën që ka kaluar dhe do të ndjehemi shpirtërisht të lumtur – fatlumë.

Nga ana tjetër, mosrespektimi i këtij urdhërimi të Perëndisë dhe puna të dielën dhe në ditë feste nuk sjell dobi dhe zakonisht del e kundërta. Shembuj të tillë dini të gjithë ose keni parë, ose keni dëgjuar për disa të tillë në rrethin tuaj ose gjetiu.

Perëndia disa shkelës të këtij urdhërimi i dënon menjëherë, për t'u dhënë mësim atyre dhe të tjerëve, ndërsa disa i len për dënimin e amshuar.

Vetëm me punë të bekuar nga Perëndia arrihet e nevojshmjia dhe kjo na shkakton kënaqësi shpirtërore dhe ndjenja të këndshme, dhe na shërben për dobi trupore dhe shpirtërore. Kështu, shpeshherë **puna të dielën ose në ditë feste njerëzve u ka sjellur dënim nga Perëndia**, ose, nga e punuara atë ditë në vend të fitimit është shkaktuar dëm.

Njëfarë ateisti (mosbesimtari) nuk e ka respektuar Perëndinë, e as urdhërimin e Perëndisë për pushim. Ai për inat në ditët e festave ose të dielën ka shkuar në punë. Njëherë, të dielën, e ka marrë kalin dhe duke kaluar pranë kishës ata që kanë shkuar në kishë i ka quajtur të papunë, i ka ofenduar edhe ata edhe Perëndinë me fjalë përçmuese dhe ka ikur. Tërë ditën është munduar pa pushuar as ai as kali. Ka vazhduar me punë edhe të hënën edhe të martën, ndërsa të mërkurën është sëmurë edhe ai edhe kali. Pastaj për një kohë të gjatë i ka shikuar të gjithë se si shkojnë në punë, e ai ka qëndruar i sëmurë dhe i dëshpëruar. Atë Perëndia e ka dënuar në çast, ndërsa shumicën, të ngjashëm me të, Perëndia nuk i dënon menjëherë, për shkak të durimit të gjatë të Tij, dhe pret që të përmirësohen dhe të ndalojnë me mëkatin. Por çdokush do të dalë para gjyqit të Perëndisë dhe çdokush do të fitojë me drejtësi sipas fjalëve dhe veprave të veta.

Të punuarit të dielën ose në ditë feste është e ndaluar, nuk është e bekuar dhe nuk sjell dobi.

Zotëri Rade Stojkovski nga Çairi – Shkup (i ardhur nga Kriva Pallanka) është mjeshtër cilësor, murator dhe suvatures. Ai thotë: “Më parë punoja për çdo ditë, nuk dija për të dielë dhe festë, por Perëndia ma tërhoqi vërejtjen dhe jam i bindur se urdhërimi i Perëndisë për kremtimin e të dielës dhe festave duhet të respektohet. Vepro si ka thënë Perëndia dhe çdo gjë do të jetë si duhet. Ndodhte, vazhdimisht, që paratë e fituara në ditë feste ose të dielën, të jenë në dëm timin e jo në dobi. Disa herë pas punës në ditë feste do të më sëmurej ndonjëri nga fëmijët dhe për shkak të asaj dite feste

që punoja duhej që tre ditë pune mos të punoj, dhe t'i harxhoj paratë e dhjetë ditë pune. Shpeshherë edhe unë do të lëndohesha duke punuar në ditë feste ose diçka do të ndodhte të nesërmen. Një herë qëlloi që të punoj edhe të dielën dhe në dy festa gjatë javës. Për çudi punën e mbarova shumë mirë dhe shkëlqyeshëm e kisha pazaruar, kështuqë atë javë fitova më tepër sesa për një muaj. Fitimi më shkaktonte lumturi dhe kënaqësi. Ashtu "i gëzuar" të dielën në mbrëmje udhëtoja me autobusin urban për në shtëpi dhe duke dalur nga autobusi në stacionin e Bit Pazarit, thjesht nuk mund të zbrisja nga një njeri i cili para derës së autobusit me shpejtësi mbliidhte diçka, disa letra dhe shpejtonte të hipte në autobus. Mua kjo nuk më interesonte aspak derisa nuk shkova në shtëpi dhe kur desha t'i lavdërohem shtëpiakes sime me paratë e shumta të fituara, pashë se paratë nuk i kisha në xhepin tim, as në librezën time të shëndetësisë në të cilën i kisha futur paratë, dhe të cilën vazhdimisht e mbaj me vete, për shkak të vërejtjeve të shumta të Perëndisë përmes lëndimeve. U befasova dhe e kuptova dënimin e Perëndisë. Atëherë vendosa që kurrë më mos të punoj në ditë feste dhe të dielën dhe që atëherë paratë e bekuara që i fitoj sikur na u shtuan dhe çdo gjë na shkon në rregull – edhe në shtëpi edhe në punë. Gëzohem kur vjen festa ose e diela që të shkoj në kishë dhe t'i vizitoj ose t'i pres miqtë dhe të afërmit e mij.

Kështu e kupton bekimin e Perëndisë dhe urdhërimin e Perëndisë mjeshtrë Radeja, e ne mos t'i presim vërejtjet e Perëndisë që i ka marrë ai, por ta pranojmë bekimin e Perëndisë nga respektimi i urdhërimit të katërtë.

Prandaj, ky urdhërim kërkon që ditën e shtatë – **e dielë**, që është dita e **Ringjalljes së Krishtit**, t'ia përkushtojmë Perëndisë, e kjo do të thotë të mendojmë për Të, të shkojmë në kishë për lutje, të nderim qiri, shpirtërisht të freskohemi dhe të marrim fuqi për punë për ditët e ardhshme. Të mendojmë për shpirtin, për shkak se sot sëmundjet më të shum-

ta paraqiten tek njerëzit për shkak se e lëmë anash shpirtin dhe nuk ia kushtojmë kohën dhe nuk ia japim ushqimin e saj. Mendoni edhe për trupin dhe për të gjitha nevojat e tij, por mos harroni që më së shumti të mendoni për shpirtin, për shkak se ai është më i rëndësishëm se trupi, madje edhe se tërë bota materiale dhe çdo gjë që është në të, ashtu siç thuhet në Ungjillin: “Çfarë i vlen njeriut, në qoftë se fiton të gjithë botën, por humbet jetën e vet? Me çfarë mund ta riblejë atë?” (Marku 8,36-37), ndërsa lexoni edhe parabolën ungjillore për të Pasurin dhe të varfërin Lazar – Lluqa 16,19-31 dhe gjithë atë që e thotë Zoti Jezu Krishti për Gjyqin e fundit – Matheu 25,31-36). Prandaj, ditën e shtatë – të dielën, kushtojani shpirtit, mëkëmbjes shpirtërore dhe lutjes së përforcuar, siç ka thënë Perëndia në urdhërimin e katërtë.

Thamë se me këtë urdhërim Perëndia nuk ka thënë që të dielave dhe ditëve të festave mos të punojmë asgjë, e vetëm të shtrihemi. Kështu nuk është thënë askund, por është thënë që atë ditë t’ia kushtojmë Perëndisë dhe shpirtit.

Prandaj, të dielave dhe në ditët festive, për shkak të shenjtërisë së ditës, nuk janë të përshtatshme kënaqësi të panevojshme dhe të tepruara trupore, ngrënie të tepruara dhe pirje dhe zbavitje të pahijshme.

Të krishterët të cilët i lejojnë vetes gjëra të tilla në ditët e festave publikisht e ofendojnë shenjtërinë e festës dhe tërheqin mbi vete mllëfin e Perëndisë. Të dielave dhe ditëve festive, nëse nuk lejohet puna e përditshme, e dobishme për jetë, atëherë aq më të palejueshme janë kënaqësitë e panevojshme.

PËRGJIGJU PYETJEVE VIJUESE:

- 1) A e ke shkelur shenjtërinë e ditëve të diela dhe festive me gjëra të përbotshme pa nevojë për këto?
- 2) A bën gosti të tepruara, lojra dhe zbavitje të dielave dhe ditëve festive?
- 3) A respekton festa bestytërie: ditën e ujkut, ditën e miut e të ngjashme apo zakone bestytërore?
- 4) A shkon të dielave dhe festave në kishë?
- 5) Në kohën e lirë gjatë festës a lexon literaturë fetare dhe a zhvillon biseda fetare dhe mendime të mira?
- 6) A bisedon me njerëzit në kishë?
- 7) Gjatë liturgjive a mendon në punë të përbotshme?
- 8) A shkon në kishë vetëm për halle dhe nga kurioziteti ose nga nevoja shpirtërore dhe sipas urdhërimit të Perëndisë?
- 9) A e di lutjen e Perëndisë “Ati ynë”?
- 10) A i lutesh Perëndisë për çdo ditë: në mëngjes, në mesditë dhe në mbrëmje, para ngrënies dhe pas ngrënies?
- 11) A i di lutjet e tjera për përdorim të përgjithshëm?
- 12) A u përmbahesh keshmëve të caktuara dhe ditët për keshmë?

Urdhërimi i pestë i Perëndisë thotë: “NDERO BABANË DHE NËNËN TËNDE, QË TË JETOSHË PËR SHUMË KOHË NË TOKË”

Në këtë urdhërim nga ne kërkohet që t'i respektojmë prindërit tanë me dinjitet dhe respekt.

Detyrë e shenjtë e fëmijëve është që t'i respektojnë dhe t'i duan prindërit e vet. **Respektimi i prindërve fëmijëve u sjell bekim** edhe nga Perëndia edhe nga prindërit, ndërsa mosrespektimi – sjell mallkim dhe fatkeqësi.

Prindërit i duan fëmijët e tyre me dashuri të veçantë, e cila e tejkalon çdo lloj dashurie.

Dashuria e prindit fëmijën e vet e sheh para se të vijë në këtë botë. Për fëmijën e tyre prindërit janë të gatshëm të durojnë edhe sakrificat më të mëdha. Dashuria prindërore e ndjek fëmijën e vet kudo, madje edhe kur ai nuk është afër prindërve, por diku larg, qoftë edhe të gjendet në fund të botës. Dashuria e prindërve kurrë nuk ndërpritet. Dashuria e vërtetë e prindit ndaj fëmijës së vet mund të falë çdo gjë. Ajo dashuri mund ta tejkalojë madje edhe gabimin dhe problemin më të madh me qëllim që t'i ndihmojë ta kuptojë gabimin dhe ta udhëzojë në të drejtë. Dashuria prindërore është e gatshme të pranojë edhe sakrificë për hir të fëmijës së vet.

Prindërit duhet që vazhdimisht të jenë fotografi e gjallë si shembull i mirë për fëmijët e tyre.

Mjaft e rëndësishme është edhe dashuria e fëmijëve ndaj prindërve të tyre, për shkak se i tmerrshëm është mallkimi i qumështit të nënës.

Kështu, ne jemi të obliguar jo vetëm që t'i respektojmë por edhe t'i duam prindërit tanë, e me këtë do ta fitojmë edhe bekimin e Perëndisë dhe jetë të gjatë e të lumtur në tokë, për shkak se kështu urdhëron Perëndia.

Si e shprehim ne respektin tonë ndaj prindërve?

- nëse sillemi ndaj tyre me dashuri dhe respekt;
- nëse nuk i ofendojmë as me fjalë, as me veprimet tona;
- nëse kujdesemi me asgjë mos t'i turpërojmë para botës;
- nëse i dëgjojmë këshillat e tyre të mira duke e çmuar përvojën e tyre jetësore;
- nëse u jemi falënderues për çdo gjë që na kanë dhënë;
- nëse i duam ashtu siç na duan ata neve;
- nëse kujdesemi për ta në kohë sëmundjeje;
- nëse i ndihmojmë në moshën e pleqërisë;
- nëse nuk i zemërojmë;
- nëse lutemi për të mirën e tyre dhe për shpëtimin e tyre;
- nëse edhe pas vdekjes së tyre i kujtojmë ata, i plotësojmë amanetet e tyre dhe lutemi për ata duke bërë përkujtimore dhe vepra të mira (duke dhënë lëmoshë) për shpirtërat e tyre (Libri 2 i Makavejit 12,43-44; Jeremia 35,18-19).

Fëmijët e tillë janë zbulurim i familjes së krishterë.

Mes tjerash ja shkurtimisht përse duhet t'i respektojmë prindërit:

Për shkak se përmes tyre Perëndia na ka dhënë jetë dhe duke iu falënderuar kujdesit të tyre ne jemi rritur, ndërsa përmes sakrificave të ndryshme që i kanë duruar për hirin ton ata janë kujdesur, na kanë rritur dhe na kanë edukuar.

Ata me dashurinë e tyre na e kanë bërë borxh, kështu që duhet t'u jemi falënderues dhe t'i respektojmë.

Dhe në fund, nëse i respektojmë prindërit tanë, atëherë edhe fëmijët tanë do të na respektojnë neve. Këtë të vërtetë përgjatë historisë e ka dëshmuar përvoja njerëzore.

Sa është e natyrshme dhe e lindur që çdo njeri t'i respektojë prindërit e vet, aq është **i vështirë dhe i kundërnatyrshëm mëkati – mosrespektimi i prindërve**, (Egzodi 21,16), ndërsa për ata që i respektojnë prindërit e tyre, shpërblimi është jeta e gjatë dhe e lumtur në tokë dhe fatbardhësi deri në amshim.

Në Biblën e Shenjtë thuhet:

– *“O biri im! Në qoftë se dëshiron të bëhesh njeri me mend dhe me gjykim, më gëzon...”* (Fjalët e Urta 23,15)

– *“Biri i urtë është gëzim për të atin, ndërsa biri i marrë është pikëllim për të ëmën”* (Fjalët e Urta 10,1).

– *“Po pate djem, mësoji; që nga fëmijëria mësoi në bindje”* (Sirahu i Urtë 7,25).

Sirahu i urtë thotë:

“Respektoji babanë dhe nënën me gjithë zemër, mos i harro dhembjet e lindjes së nënës tënde. Kujto se nga ato ke lindur; ç'mund t'ju japësh për gjithë atë që kanë bërë për ty?” (Sirahu i Urtë 7,29-30).

■ Toviti të birin Toviun para se të vdesë e ka këshilluar dhe i ka thënë: *“Biri im, kur do të vdes, më varros dhe mos e braktis nënën tënde, respektoje atë në të gjitha ditët e jetës tënde, gëzoje dhe mos e hidhëro. Kujto, biri im, se ajo është lodhur shumë për ty qysh se ka qenë me barrë me ty, e kur të vdesë, varrose pranë meje në varrin tim”* (Toviti 4,3-4).

■ Apostulli i Shenjtë Pavli thotë: *“Fëmijë! Dëgjojini prindërit tuaj! Ky është vullneti i Perëndisë. Nderojeni babanë dhe nënën tuaj! Ky është urdhërimi i parë, të cilit i shtohet një*

premtim. Atëherë do të jeni mirë dhe do të jetoni për një kohë të gjatë në tokën e premtuar. *Prindër! Silluni me fëmijët tuaj mirë e jo në mënyrë të atillë që ata të jenë të pabindur. Duhet t'i edukoni më mirë me fjalë e vepra sipas kritereve që ka caktuar Zoti*" (Letra Efesianëve 6,1-4).

■ *"Në qoftë se dikush e shan atin ose nënën e tij, ai bën një krim që dënohet dhe duhet ekzekutuar"* (Levitiku 20,9).

Kush nuk e respekton të ëmën, padenjësisht e mban emrin njeri.

Prandaj Perëndia në Dhiatën e Vjetër ka thënë: *"Kush e mallkon nënën ose atin e tij, duhet të vritet"* (Ekzodi 21,17; Mathieu 15,4; Marku 7,10).

Noe e ka mallkuar të birin Hamin dhe pasardhësit e tij për shkak se Hami është tallur me të jatin, ndërsa Avesalomi është dënuar me vdekje të tmerrshme për shkak se është rebeluar kundër të jatis – mbretit David (Letra 2 Mbretërve 18,9 dhe 15-17).

Shumë i rëndësishëm është bekimi nga prindërit dhe prandaj themi se plotësimi i këtij urdhërimi të Perëndisë sjell shumë mirësi.

Në Bibël përmenden shembuj të tillë dhe thuhet: ***"Bekimi i babait i forcon shtëpitë e fëmijëve"*** (Sirahu i Urtë 3,9). Noe i ka bekuar bijtë e tij Sim dhe Jafet të cilët e kanë respektuar të atin (Zanafilla 9,19-28). Isaku e ka bekuar Jakovin, ndërsa Perëndia i ka bekuar fëmijët dhe pasardhësit e Rahavit (Jeremia 35,6 dhe 19).

Zoti Jezu Krishti në Dhiatën e Re e ka përsëritur këtë urdhërim para njerëzve (Matheu 15,4), ndërsa Ai personalisht e ka respektuar këtë urdhërim edhe me vepër e fjalë duke treguar respekt të denjë dhe kujdes ndaj të Ëmës, Zonjës Tërëshenjtë (Matheu 15,3-7; Lluka 2,51; Joan 19,26).

Edhe apostulli i shenjtë Pavli thotë: ***"Ju fëmijë, dëgjojini prindërit për gjithçka, për shkak se kjo gjë i pëlqen Perë-***

ndisë” (Letra Kolosianëve 3,20).

Mbreti Solomon denjësisht e ka respektuar nënën e tij Virsavinë dhe gjithmonë e ka pritur në këmbë, është ngritur para saj dhe i është përlur (Letra 3 Mbretërve 2,19), ndërsa i njëjtë është edhe shembulli me mbretin Aleksandër të Maqedonisë dhe nënën e tij Olimpinë.

Duke i respektuar prindërit ne mësohemi t'i respektojmë autoritetet e eprorëve, klerikëve, mësuesve, kumbarëve, më të vjetërve dhe të tjerëve.

Nëpër familjet ku fëmijët i respektojnë prindërit e tyre gjithmonë sundon harmoni dhe fëmijët më vonë, si të rritur, bëhet anëtarë të mirë të pavarur në bashkësi. Prandaj, do të themi se **mbi urdhërimin e pestë të Perëndisë themelohet lumturia dhe harmonia në familje dhe në shoqëri.**

Nënkuptohet, **në disa raste mund të bëhet shmangie nga bindja ndaj prindërve.** Kjo është e lejuar kur prindërit kërkojnë nga ne të bëjmë diçka që është kundër ligjit të Perëndisë ose fesë. Atëherë vlen rregulla e apostujve të shenjtë, se duhet T'i nënshtrohemi Perëndisë, e jo njerëzve (Veprat e Apostujve 4,13). Kështu ka vepruar edhe Zllata nga Megleni dhe shumë shenjtër dhe shembuj të shenjtë, të cilët nuk i kanë dëgjuar prindërit e tyre, që i kanë këshilluar të heqin dorë nga Zoti Jezu Krishti e të ngjashme.

Ka shembuj kur prindërit me veprat e tyre të liga i kanë detyruar fëmijët e tyre të turpërohen nga ata dhe, mes tjerash, disa kanë qenë të detyruar ta ndërrojnë mbiemrin e tyre për ta humbur gjurmën e prindërve jo të mirë, të cilët i kanë adhuruar dhe idealizuar derisa kanë qenë të vegjël dhe derisa nuk kanë ditur gjë për veprat e liga të tyre. Këta fëmijë më vonë zakonisht sëmuren në bazë nervore, kështu që më së shpeshti e bëjnë atë që prindërit e tyre e kanë urrejtur. Kështu, për shembull, i biri më i vogël i Bormanit ka thënë: “Deklaroj se jam hebre dhe se nuk kam asgjë të përbashkët me Bormanin”.

Ekziston edhe një shembull i këtillë: Në park takohen dy pensionistë dhe njëri i ankohet tjetrit nga fëmijët e vet, duke i quajtur plaçkitës dhe duke thënë se madje janë duke e keq-trajtuar dhe rrahur.

Tjetri menjëherë e ka pyetur:

– Më fal shok, i cilës fe je ti?

– Unë jam ateist. Unë jam pa fe dhe nuk besoj në Zot!

– Kështu hë! Ka thënë tjetri. Atëherë pra shok, me çfarë të drejte ti kërkon nga fëmijët të të respektojnë dhe të kujdesen për urdhërimin e pestë të Perëndisë – për respektin ndaj prindërve, kur ti nuk di as për të parin – për Perëndinë? Përse u hidhërohesh fëmijëve të tu? Ti personalisht u ke dhënë shembull të mosrespektit përmes mosrespektit tënd ndaj Perëndisë Atit. Mendo mirë se te kush qëndron fajti!?

Me urdhërimin e pestë të Perëndisë nga ne kërkohet që krahas prindërve t'i respektojmë edhe ata, të cilët në çfarëdo mënyre i zëvendësojnë prindërit. Këta janë etërit shpirtërorë, të cilët kujdesen për zhvillimin tonë shpirtëror dhe shpëtimin dhe të cilët luten për ne (Lexoni: Letra Efesianëve 13,17 dhe Letra 1 e Petrit 5,2-3). Pastaj, edukatorët, mësuesit, bamirësit, të cilët kujdesen për ne, na mësojnë, na edukojnë dhe na e mundësojnë gjithë atë që për ne është e mirë dhe e dobishme.

Me këtë urdhërim nga ne kërkohet respekti i duhur edhe ndaj njerëzve më të moshuar, të cilët kanë përvojë jetësore dhe që mund të na japin këshilla të mira. Në Shkrimin e Shenjtë thuhet: *“Respektojini pleqtë dhe ndihmojini kur keni mundësi. Me këtë tregoni se më nderoni mua. Unë jam Zoti, Perëndia juaj”* (Levitiku 19,32).

Urdhërimi na obligon edhe për respekt ndaj **pushtetit**, i cili kujdeset për jetën tonë të qetë dhe na mbron nga krimet. Në Shkrimin e Shenjtë thuhet: *“Prandaj jepini secilit atë që i përket: kujt i përket tatim, tatimin, kujt i përket dogana, doganën;*

kujt i përket nderimi, nderimin; kujt i përket respekti i veçantë, respektin” (Letra Romakëve 13,7; lexoni edhe Letra Romakëve 13,1-2; Letra 1 e Petrit 2,17; Fjalët e Urta 24,21 dhe Letra Kolosianëve 4,1).

PËRGJIGJU PYETJEVE VIJUESE:

- 1) A ke treguar mosrespekt dhe vrazhdësi ndaj prindërve të tu?
- 2) A i ke gënjyer prindërit?
- 3) A ke folur keq për ta pas shpine?
- 4) A lutesh për ata?
- 5) A kujdesesh për prindërit e tu për t’u dhënë atë që u nevojitet për jetë dhe rehati?
- 6) A i respekton autoritetet shpirtërore?
- 7) A je falënderues ndaj prindërve dhe ndaj edukatorëve dhe mësuesve të tu?
- 8) A ke lakmi dhe smirë ndaj dikujt prej farefisit tënd?
- 9) A i don prindërit dhe farefisin e afërt?
- 10) A i lakmon fëmijët e tu?
- 11) A bën dallim të padrejtë dhe preferim mes fëmijëve të tu?
- 12) A i lutesh Perëndisë për fëmijët, sidomos për fëmijët e mitur? (kush do të lutet për ta nëse jo prindërit e tyre?)
- 13) A ua mbjell fëmijëve dashurinë ndaj Perëndisë, ndaj Kishës, ndaj të afërmeve dhe ndaj të mirës?
- 14) A e mëson fëmijën tënd për lutje, respekt ndaj ligjit dhe rendit?
- 15) A sillësh shkujesur ndaj edukimit dhe arsimimit të fëmijëve të tu?
- 16) A vepron me rreptësi ndaj fëmijëve?
- 17) A i drejtohesh me fjalë të pahijshme fëmijës dhe a e shan kur e qorton?

- 18) A i skandalizon fëmijët me sjelljen tënde, me biseda dhe sjellje të pahijshme?
- 19) A i bën të këqinj fëmijët me lëshimet dhe përkëdheljet e tua?
- 20) A mëkaton me mbajtjen anë dhe sjelljen tolerante ndaj fëmijëve?
- 21) A i len fëmijët në rrezik, shfrenim dhe ngasje për shkak të pakujdesisë tënde prindërore për mirëqenien dhe shpëtimin e tyre?
- 22) A e don At dheun dhe a i mëson fëmijët për atdhedashuri?
- 23) A i edukon që mos të shkaktojnë shamata dhe përçarje mes bashkëqytetarëve të tyre?
- 24) A i lutesh Perëndisë për paqe dhe mirëqenie (ditë të mira)?
- 25) A lutesh për prindërit (ose fëmijët), kushërinjtë, miqtë apo të njohurit e vdekur?
- 26) A bën diçka që është në kundërshtim me urdhërimet e Perëndisë dhe ndërgjegjen, vetëm që t'ua bësh qefin prindërve ose fëmijëve të tu?

Urdhërimi i gjashtë i Perëndisë thotë: “MOS BËJ VRASJE”

Urdhërimi i gjashtë **e ndalon vrasjen** e të afërmit të kryer nga urrejtja, hakmarrja, lakmia ose fitimi.

Gjithashtu, me këtë urdhërim **ndalohet edhe vetëvrasja**, e cila është e njëjtë me vrasjen, madje edhe më e keqe, për shkak se jeta jonë nuk na takon neve, por Perëndisë. Vetëvrasësi nuk e vret vetëm veten, por me vetëvrasjen ai e vret edhe babain e fëmijës së vet, burrin e gruas së vet, vëllain e motrës ose vëllait të vet, birin e nënës dhe babait të vet etj., e për këtë askush nga ata nuk është dakord.

Kisha e Shenjtë e Krishtit vetëvrasjen e konsideron si mëkat tepër të rëndë. Augustini i bekuar ka thënë: *“Ai që me vetëvrasje e vret veten, ai ka vrarë një njeri”*. Domethënë, vetëvrasësi vihet në rrafsh të njëjtë me vrasësin, madje edhe më keq.

Në Kishën e Shenjtë Orthodhokse vetëvrasja dënohet ashpër. Respektivisht, sipas kanonit të 14-të të patriarkut të Aleksandrisë Timotej, **mbi vetëvrasësin nuk kryhet salikim dhe varrim kishtar**.

Kisha Orthodhokse ka përcaktuar dënim të ashpër madje edhe për përpjekjen për vetëvrasje. Atij, i cili është përpjekur të bëjë vetëvrasje Kisha i cakton 12 vjet epiteti. Mbase kjo duket shumë e rreptë, por kjo rreptësi rrjedh nga mëshira e Kishës. Me rreptësinë e këtillë Kisha dëshiron t'i paralajmërojë njerëzit për shkatërrimin e amshuar.

Në Shkrimin e Shenjtë janë përmendur vetëm dy veta të cilët kanë marrë jetën e vet. I pari është Ahitofeli – tradhëtar

i mbretit David dhe i dyti është Juda – tradhëtari i Zotit Jezu Krisht.

Të dashur vëllezër e motra, Perëndia lejon edhe vuajtje, edhe sëmundje edhe vështirësi në jetë, por qëllimi është që përmes të gjitha hidhërimeve ta shërojë shpirtin nga mëkati dhe ta përgatisë për shpëtimin e amshuar. Prandaj, sado që ta keshë vështirësi ndonjëherë, kujto: e para, se Perëndia di për vuajtjet e tua, i lejon ato dhe do të ndihmojë; dhe e dyta, – se Perëndia e di forcën tënde dhe ka thënë: *“Kush duron deri në fund, do të shpëtojë!”*.

Nëse ndonjëherë të vjen mendimi për vetëvrasje, menjëherë largoje atë si qëllimkeq dhe pëshpëritje nga djalli dhe mos e ruaj në vete.

Njeriu – i cili është besimtar dhe i cili është i stolisur me bamirësi: fe, dashuri dhe shpresë, ai kurrë nuk do të ngrejë dorë mbi vete dhe nuk do ta marrë jetën e vet. Shkenca ungjillore e inkurajon dhe e ngushëllen njeriun kur ai është në halle dhe vështirësi në jetë. Ajo ia jep fotografinë e vërtetë të jetës.

Vetëvrasja është fyerje e Shpirtit të Shenjtë, për shkak se me këtë rrënohet tempulli i Shpirtit të Shenjtë, ndërsa trupi i njeriut është “tempull i Shpirtit të Shenjtë”.

Njeriu kur të vendosë të vetëvritet ai së pari e largon nga vetja Shpirtin e Shenjtë, pastaj i errësohet arsyeja dhe në fund e kryen veprën dhe privohet nga të gjitha dhuratat e Perëndisë dhe nga mbretëria e amshueshme qiellore.

Vetëvrasja është mëkati më i rëndë i vdekshëm, për shkak se pas vrasjes njeriu edhe mund të pendohet, por me vetëvrasjen ai privohet nga ajo mundësi. Prandaj Kisha vetëvrasësit, si mëkatarë të papenduar nuk i varros sipas ritualit kishitar, porveç në raste të caktuara dhe atë me leje të episkopit (kur nga aspekti mjekësor do të dëshmohej se vetëvrasësi ka pasur çrregullim të rëndë shpirtëror, pa vetëdije dhe

arsye të shëndoshë).

Perëndia e krijon njeriun dhe i jep jetë. Prandaj **ne nuk mundemi dhe nuk guxojmë ta marrim atë që nuk mund ta japim, atë që është e huaj – e Perëndisë, e jo e jona.**

Me vrasjen ne ngrihemi kundër pronës së Perëndisë dhe zgjasim dorën ndaj të huajës – ndaj asaj që nuk është e jona por që është e Perëndisë.

Ne jemi të Perëndisë, e jo tanët. Kur vërbëtarit do t'ia thyesh vërbën, vërbën nuk ndjen dhimbje, por vërbëtarit. Njësoj është edhe kur vret njeri – dhimbja e njeriut është më e vogël sesa dhimbja e Perëndisë. Dhe, nëse vërbëtarit duhet t'i paguash vërbën e thyer dhe të përgjigjesh për atë, akoma më tepër duhet t'ia kompensosh Perëndisë jetën e marrë njerëzore dhe prandaj vrasja e tjetrit njëkohësisht paraqet edhe vrasje të vetvetes – vetëvrasje, për shkak se **vrasësi është shpirtërisht i vvarë.**

Prandaj, edhe kur jemi përplot me urrejtje dhe mllaf ndaj të afërmit tonë dhe kur i kërcëllojmë dhëmbët para kundërshtarit tonë, le ta kujtojmë urdhërimin e Perëndisë: “**MOS BËJ VRASJE**”, dhe mos i harrojmë fjalët e Zotit Jezu Krisht: “*të gjithë ata që rrokin shpatën do të vdesin prej shpatës*” (Matheu 26,52).

Askush në këtë botë nuk mund të thotë “Jeta është e imja”. Jeta neve na është dhënë si dhuratë nga Perëndia. Askush nuk është lindur dhe nuk ka ardhur në këtë botë me meritën e vet, me dëshirë dhe kërkesë të vetën. Perëndia na e ka dhënë jetën dhe ne jemi të Perëndisë dhe prandaj do të japim llogari për atë se si e kemi përdorur të marrurën.

Askush nuk ka të drejtë të marrë as jetën e vet e as jetën e huaj.

Vrasja ose vetëvrasja janë mëkat i madh për të cilin nuk ka falje!

Këtë urdhërim të Perëndisë, i cili thotë: “Mos bëj vrasje!” e shkelin ata:

- të cilët vrasin me çfarëdo arme ose mjeti;
- të cilët ia dëshirojnë vdekjen të afërmit;
- të cilët e urrejnë vëllain e vet (Letra 1 e Joanit 3,15);
- të cilët me fjalë të këqija, me këshilla dhe shembuj të këqij e skandalizojnë të afërmin e vet dhe e shtyjnë në vrasje ose vetëvrasje e të ngjashme;
- të cilët kanë urrejtje, lakmi dhe dashaligësi ndaj të tjerëve;
- të cilët shkaktojnë përlëshje dhe rrahje, duke i rrezikuar të tjerët;
- të cilët ofendojnë të moshuarit ose të paaftët dhe të sëmurët;
- kundër këtij urdhërimi gabojmë edhe atëherë kur mund ta shpëtojmë të afërmin nga vdekja, e nuk i ndihmojmë, por lejojmë që të vdesë, për shembull e shohim se vdes nga uria e nuk i japim të ushqehet, nëse kemi; ose e shohim se është i dëmtuar rëndë, se është duke u mbytur e ngjashëm, e nuk i ndihmojmë, ndërsa mund ta shpëtojmë;
- kur me punë të vështirë dhe kërcënime të tmerrshme dikë e raskapisim dhe ia përshpejtojmë vdekjen;
- kur për shkak të mospërbajtjes dhe jetës së shfrenuar e shkurtojmë jetën tonë;
- Gjithashtu, urdhërimin e gjashtë të Perëndisë e shkelim edhe kur fshehim vrasës dhe me këtë ia mundësojmë që sërish të vrasë.
- Pastaj, këtë urdhërim e shkelim edhe me tradhëti, nëse dikë e tradhëtojmë dhe ia dorëzojmë armikut e ai vritet. Në atë rast, atë njeri në të vërtetë ne e kemi vrarë, ndërsa të tjerët vetëmse e kanë kryer vrasjen;
- gjithashtu, nëse gjykatësi dikë me të padrejtë e dënon me vdekje, ndërsa e din se njeriu është i pafajshëm ose seriozisht apo tërësisht nuk e ka hetuar fajësinë e tij e të ngjashme, ai në të vërtetë e ka vrarë

njeriun dhe është fajtor para Perëndisë si vrasës;

- Pastaj, vrasje është edhe kur gladiatorët nëpër arena kanë vrarë njerëz (më së shpeshti të krishterë) për zbatimjen e të tjerëve dhe për t'i gëzuar zotëruesit e tyre e të ngjashme.

Mirëpo, është e qartë dhe e dëshmuar edhe nga përvoja e njerëzve, se shpirti i të vrarit nuk i jep qetësi vrasësit dhe e përndjek atë. Kemi lexuar shembuj të panumërt të tillë, kemi dëgjuar apo kemi parë edhe nëpër filma.

Ky urdhërim e ndalon edhe dyluftimin, për shkak se kushdo që shkon në dyluftim, shkon në vrasje ose vetëvrasje. Në dyluftim mund të ndodhë që i pafajshmi të viktimizohet, ndërsa fajtori të mbetet i gjallë.

Dikush mbase mund të përmendë dhe të pyesë për dyluftimin mes Davidit dhe Goliatit, i cili është i përshkruar në Bibël. Ai dyluftim, mes Davidit dhe Goliatit nuk është dyluftim i zakonshëm. Në të vërtetë, ata nuk kanë dalur në dyluftim për shkak të llogarive personale, por lufta e tyre ka qenë luftë mes Perëndisë së vërtetë dhe ushtrisë së Tij dhe popullit me ushtrinë e armiqve të Perëndisë dhe idhujtarëve. Ky është një shembull morali se Perëndia udhëheq me të drejtë dhe i ndihmon ata.

Gjithashtu, edhe **vraska e rastësishme është mëkat dhe i nënshtrohet epitimisë**.

Aborti është mëkat – vrasje.

Ja si është e shënuar në Biblën e Shenjtë: *“Kështu, Perëndia e krijoi njeriun sipas shembëllimit të tij. Krijoi mashkullin dhe femrën, i bekoj dhe u tha: ‘Shtohuni dhe shumëzohuni, që pasardhësit tuaj të popullojnë gjithë tokën dhe ta zotërojnë atë’...”* (Zanafilla 1,27-28)

Sipas kësaj, askush nuk ka të drejtë të vrasë dhe të shkatërojnë njerëz ose ta pengojë lindjen e tyre.

Fëmijët janë gëzim i madh i prindërve dhe për ta Zoti Jezu Krisht ka thënë: *“Lërimi fëmijët të vijnë tek unë dhe mos i pengoni, për shkak se pikërisht për të tillë rri e hapur mbretëria e Perëndisë. Mos u mashtroni; kush nuk i hapet dashurisë së Perëndisë si fëmijë, nuk do të përjetojë kurrë atë dashuri”* (Marku 10,14, Matheu 18,3).

Aborti është kundërshtim i drejtpërdrejtë i vullnetit, fjalëve dhe veprimeve të Perëndisë. Prandaj, ai është mëkat, ai është vrasje dhe mëkat mbi mëkatet. Me abortin shkatërrohet jetë njerëzore që nga mbarsja, e me këtë prishet urdhërimi i Perëndisë për lindje. Aborti është mëkat edhe ndaj Perëndisë edhe ndaj njeriut, edhe ndaj shoqërisë edhe ndaj familjes.

Vetëm vrasjet nga domosdoshmëria nuk janë në kundërshtim me urdhërimin e gjashtë të Perëndisë, e të tilla janë **vrasjet në luftë për mbrojtje** të atdheut (Ekzodi 14,13-14; 31,6-8; 2. Paral. 10,15), për shkak se në ato raste mbrohet nderi, liria dhe jeta si personale ashtu edhe jeta e të afërmeve, e me atë vrasje pengohen një apo më shumë vrasje që do t'i kishte kryer sulmuesi. E këtillë është vrasja sipas detyrës e cila është kryer mbi kriminelin e dënuar me vdekje.

Mirëpo, a lejohet që të krishterët të marrin pjesë në luftë dhe a lejohet dënimi me vdekje?

Lufta është një e keqe e madhe, mirëpo pjesëmarrja në të është e lejuar për mbrojtjen e atdheut dhe nderit – në luftë mbrojtëse, që të pengohet e keqja dhe mos të përhapet.

Dënimi me vdekje githashtu është një e keqe e madhe, por ai është i lejuar në rastet e atilla kur ai paraqitet si mjet i vetëm për pengimin e vrasjeve të shumëfishta, për shembull në luftë. (Lexoni në Bibël: Ekzodi Kap. 21).

Si t'i kuptojmë vrasjet e padëshirueshme dhe përse edhe për ato parashihet epitimia kishtarë?

Për shkak se ai, i cili pa dashje ka kryer vrasje nuk ka qenë

mjaft i kujdesshëm në çdo gjë që t'i evitojë mundësitë dhe arsyet për fatkeqësinë që ka ndodhur. Mirëpo, nëse nuk është fajtor as për këtë, çfarë atëherë? Atëherë ai merr epitiimi më të vogël për hetimin e ndërgjegjes së vet – vetë ta hetojë veten dhe të shohë se a nuk ka lejuar Perëndia që fatkeqësia të ndodhë si pasojë e mëkateve të tija të mëparshme.

Përveç vrasjeve trupore ekzistojnë edhe ato shpirtërore.

Ky urdhërim i ndalon edhe ato.

Vrasja shpirtërore është **kur vritet shpirti me ndarjen nga Perëndia** përmes pahijeshive dhe mënyrave të tjera dhe drejtohet kah mëkati dhe pabesimi.

Përgjegjësia e shpirtvrasësve është më e madhe se përgjegjësia e trupvrasësve, thuhet në Ungjillin e shenjtë (Matheu 18,6).

Kush është vrasësi më i vjetër dhe më i madh në botë?

Djali. Për të Krishti ka thënë: *“Qysh në fillim ai ka qenë vrasës”* (Joani 8,44).

Sikur Perëndia mos ta kishte penguar, djalli do t'i kishte vrarë të gjithë njerëzit në botë. Përse? Nga lakmia. Ai e di se njerëzit duhet ta trashëgojnë mbretërinë qiellore të cilën ai e ka humbur dhe prandaj i urren njerëzit. Prandaj ai edhe quhet njeri-urrës.

Por Perëndia, meqë është njeridashës, nga dashuria për njerëzit i ruan jetat e tyre nga e keqja e djallit. Njerëzit vrasës, nga ana tjetër, **janë vetëm mjet dhe instrument të djallit**, të cilët vullnetarisht e kanë dëgjuar atë dhe kanë bërë keq.

Nuk duhet të vrasim as kafshë pa nevojë, e as t'i mundojmë ato. Perëndia i dënon ata të cilët pamëshirshëm i mundojnë dhe i vrasin pa nevojë kafshët e pafuqishme dhe të pafajshme, për shkak se edhe ato ndjejnë dhimbje si njerëzit.

Vrazhdësia ndaj kafshëve kalon edhe në vrazhdësi ndaj njerëzve. Një grabitës para se ta varin ka deklaruar: *“Unë në rininë time isha shumë i ashpër dhe i vrazhdë ndaj kafshëve dhe në këtë mënyrë zemra ime u bë e ashpër dhe e vrazhdë, kështu që pastaj lehtë vrisja edhe njerëz, por ja që jetën time e mbaroj në litar”.*

Me kafshët duhet të sillemi me butësi, në mënyrë humane dhe t'i mbrojmë. Prandaj edhe ekzistojnë forume, organizata dhe shoqata të ndryshme për mbrojtjen e kafshëve.

Shumë kafshë janë miq dhe mirëbërës të njerëzve, duke i shpëtuar nga të liga dhe fatkeqësi të ndryshme.

Edhe zogjtë janë miq të mëdhenj të njerëzve dhe mirëbërës, kështu që edhe ato duhet t'i mbrojmë dhe mos t'i vrasim pa nevojë.

Ja për shembull, vetëm një dallëndyshe brenda ditës zhduk 5.000 miza, mushkonja dhe insekte të tjera me të cilat ajo ushqehet. Kështu, për një muaj, dy dallëndyshe zhdukin rreth 300.000 insekte, ndërsa gjatë gjithë verës, derisa të ikin, do të zhdukin më tepër se 2.000.000 (dy milionë) insekte të dëmshme. Kjo është një dobi e madhe për vendbanimet njerëzore, përndryshe njerëzit nuk do të mund të mbroheshin nga insektet, mizat dhe mushkonjat dhe nga sëmundjet e ndryshme ngjitëse të cilat ato i përhapin dhe i bartin.

Mirësinë ndaj kafshëve dhe ndaj zogjve Perëndia shpesh herë e shpërblen me të mirë.

Kështu, urdhërimi i gjashtë i Perëndisë, duke ndaluar të gjitha llojet e vrasjeve, nga ne kërkon që ta ruajmë jetën tonë dhe jetën e të afërmëve tanë. Me këtë na mëson që t'i duam njerëzit, t'u ndihmojmë në fatkeqësi, në halle, sëmundje, hidhërimi dhe pafuqi, të sillemi me butësi dhe me respekt, t'i pajtojmë të grindurit, të falim ofendime dhe t'i bëjmë mirë çdo kujt, madje edhe armiqve tanë. Kështu kanë urdhëruar Perëndia dhe Shpëtimtari ynë Jezu Krishti në Ungjillin e Shenjtë.

PËRGJIGJU PYETJEVE VIJUESE:

- 1) A ke vrarë dikë me qëllim të keq apo pa qëllim?
- 2) A ke marrë pjesë në vrasje duke sjellur armë vrasëse, duke këshilluar apo duke e zbuluar të fshehurin?
- 3) A ke nxitur dikë për vrasje ose a i ke menduar keq dikujt?
- 4) A e ke mbytur frytin në brendësinë tënde, vetëm me qëllim që ta fshehësh mëkatin e kryer me burrë tjetër?
- 5) A e ke këshilluar apo detyruar gruan të abortojë?
- 6) A ka ngjarë që dikush të mbytet, të jetë djegur ose të jetë lënduar në aksident trafiku, e ti mos t'i keshë ndihmuar ose të mos e keshë shpëtuar, në rast se ke mundur ta bësh një gjë të tillë?
- 7) A ka ngjarë që dikush të vdesë urie ose nga i ftohti, e ti mos t'i keshë ofruar ushqim ose veshmbathje?
- 8) A ke mbrojtur njerëz të pambrojtur dhe të keqtrajtuar nga vdekja?
- 9) A u ndihmon vejushave dhe jetimëve?
- 10) A ke rraskapitur dikë me punë të rëndë deri në forcat e tij të fundit?
- 11) A ia ke dëmtuar dikujt shëndetin deri në vdekje?
- 12) A ke lejuar (o mjek!) të vdesë dikush për shkak të pakujdesisë, përtacisë ose pangopësisë tënde?
- 13) A ke ofenduar, nënçmuar ose nervozuar dikë deri në dhimbje të thellë, çrregullim dhe shqetësim, duke i shkaktuar shkurtim të jetës?
- 14) A ndjen zemërim, armiqësi dhe kujtesë për të keqe?
- 15) A ke nxitur vdekjen e shpirtit të dikujt përmes këshillave të tua dhe orientimit drejt mëkatit ose përmes fjalëve, veprave ose shembujve të pahijshëm?
- 16) A ke kujdes ndaj vetëvrasjes trupore dhe shpirtërore?
- 17) A të ka shkuar mendja për vrasje, për vetëvrasje, dyluftim ose diçka të ngjashme?
- 18) A ke vepruar paarsyeshëm duke shkaktuar mundësi për

vetëvrasje me shkuarje në rrezik: hyrje në ujëra të trazuara, në stuhi, në mot të lig, në acar, në rrugë të pakapërcyeshme dhe të rrezikshme (pa ushqim e veshmbathje dhe në të ftohtë) – duke u afruar rreziqeve nga bisha, njerëz të ligë dhe të ngjashme, duke sfiduar vdekjen?

19) Pakujdesia për shëndetin personal është rrezik që shkakton pasoja e madje edhe vdekje: moskërkimi apo mospranimi i ndihmës mjekësore, jeta e shturur – vrasja graduale me alkool, drogë, prostitucion, pagjumësi, lojra nate dhe gjëra të tjera të ngjashme që para kohe shkurtojnë jetën!

20) A ke bërë vrasje të shpirtit duke u privuar nga begatia e Perëndisë, përmes mëkateve: kundërshtim i qëndrueshëm i të vërtetës (femohimi), mospendimi, dëshpërimi dhe egërsimi?

21) A ke vrarë pa nevojë kafshë dhe zogj?

22) A ke munduar kafshë të pafajshme dhe zogj duke u kënaqur me vuajtjet e tyre?

23) A e ruan pastërtinë e ambientit dhe bukuritë natyrore që i ka dhuruar Perëndia?

24) A angazhohesh për mjedis të shëndoshë dhe të pastër ekologjik ku nuk ka vrasje të asgjëje të gjallë, në asnjë mënyrë të mundshme?

25) Urdhërimi i gjashtë jo vetëm që thotë që me asgjë mos e dëmtojme jetën e të afërmit e as tonën, por edhe obligon:

- Jo vetëm që askë mos ta hidhërosësh ose ta lëndoshësh me fjalë apo vepër, por me të gjithë të sillesh butë, të shoqërohesh, të jeshë i sjellshëm dhe i kujdesshëm;
- Të pajtohesh me të grindurit dhe ta kërkoshë drejtësinë;
- Ofendimet t'i duroshë dhe ta kërkoshë drejtësinë;
- T'ua falësh të gjithëve, madje edhe armiqtë.

Urdhërimi i shtatë i Perëndisë thotë: “MOS BËJ TRADHTI BASHKËSHORTORE”

Urdhërimi i shtatë i Perëndisë ndalon marrëdhënien e paligjshme bashkëshortore, si dhe lloje të tjera të “prirjeve të ulëta dhe përdorimi jo i natyrshëm i trupit nga burri ose gruaja” (shihni: Letra Romakëve 1,26-32; Letra 1 Korintasve 6,9-10).

Shën Apostulli Pavli thotë: *“Martesa të nderohet nga të gjithë: burra dhe gra të jenë besnikë ndaj njëri-tjetrit. Perëndia do t’i dënojë të gjithë ata që bëjnë imoralitet e tradhti bashkëshortore”* (Letra Hebrenjve 13,4).

Ky urdhërim i ndalon kurvërinë dhe kurorëshkeljen, abuzimin e burrit ose të gruas.

Sekreti i shenjtë “bashkëshortësia” kërkon që bashkëshortët të jenë besnikë, të duhen sinqerisht dhe të respektohen, ta ruajnë shenjtërinë e martesës me pastërti dhe nënshtrim (Letra Efesianëve 5,22-25).

- Ky urdhërim e ndalon **kurvërinë**, respektivisht dashurinë trupore mes njerëzve të cilët nuk janë në martesë, si dhe bashkëjetesën me grua (burrë) tjetër para lidhjes së kurorës;
- E ndalon **kurorëshkeljen**, respektivisht kurvërinë kur ata, të cilët janë në martesë, jetojnë në dashuri të paligjshme trupore me të tjerë;
- E ndalon gjithashtu edhe **inçestin**, e kjo është martesa e paligjshme ose marrëdhëniet me farefis të afërt;
- E ndalon edhe **vetëkënaqjen** – **onaninë** ose **malakinë**, e kjo është kur njeriu këtë mëkat e kryen vetë – me dorën e tij ose në ndonjë mënyrë tjetër;

■ Gjithashtu, ky urdhërim e ndalon edhe **kënaqjen jo të natyrshme të epsheve** të burrave me burra (homoseksualitetin) ose gra me gra (lesbianizmin) dhe mënyrat e tjera jo të natyrshme;

■ E ndalon edhe kurvërinë e brendshme, respektivisht **kurvërinë me mendim ose dëshirë** dhe gjithçka që mund të nxitë ndjenja të fëlliqura (këngë eksituese, lojra, zbavitje, libra, filma etj. – lexoni: Matheu 5,29).

■ Me këtë urdhërim Perëndia kërkon që **të pamartuarit dhe të pamartuarat ta ruajnë mendimin dhe dëshirën e pastër** – të jenë të ndershëm në mendime, dëshira, fjalë dhe vepra, **ndërsa bashkëshortët mos e shkelin besimin dhe dashurinë e ndërsjellë;**

Me këtë urdhërim sipas Shkrimit të Shenjtë dhe sipas mësimet të fesë sonë të shenjtë nga ne kërkohet që t'i ruajmë trupat tanë në pastërti, për shkak se ato janë *“anëtarë të Krishtit dhe tempull i Shpirtit të Shenjtë”*.

■ Të ruhemi nga mëkati që e ndalon ky urdhërim i Perëndisë dhe të ikim nga kurorëshkelja, thotë Shkrimi i Shenjtë (Letra 1 Korintasve 6,16 dhe 9-10; Letra Efesianëve 5,3).

Kurvëria dhe kurorëshkelja në Bibël janë krahasuar me idhujtarinë, ndërsa idhujtaria është mëkati më i madh kundër Perëndisë.

Kurorëshkelja është mëkat i madh, turp dhe ligësi para Perëndisë dhe para njerëzve. Kjo e ndyn dhe e përçmon njeriun, e prish mësimin e Perëndisë për veprat e mira, moralin dhe pastërtinë e jetës.

Zoti Jezu Krishti duke e theksuar këtë urdhërim ka thënë: *“Gjithashtu e dini se thuhet: ‘Mos bëj tradhti bashkëshortore!’ Por unë po ju them: Kush e shikon me lakmi gruan (e tjetrit), tashmë ka bërë tradhti bashkëshortore me të në mendjen e tij. Në qoftë se syri yt i djathtë të çon në mëkat, nxirre e flake larg teje. Është më mirë për ty të humbasësh njërën*

prej gjymtyrëve të tua, sesa të hidhet në ferr i tërë trupi. E në qoftë se dora jote e djathtë të çon në mëkat, preje e hidhe larg teje. Është më mirë për ty të humbasësh një gjymtyrë sesa të hidhet në ferr i tërë trupi” (Matheu 5,27-30).

Kjo është thënë në mënyrë simbolike dhe nënkupton që t'i flakim të gjitha mendimet dhe dëshirat tona mëkatore, kështu që ta evitojmë mundësinë për të bërë mëkat.

Kisha e konsideron kurorëshkeljen si mëkat të vdekshëm.

Kurorëshkelja len pasoja dhe atë:

- 1.** Sëmundje të rënda dhe ngjitëse të cilat përhapen shpejt;
- 2.** Ajo sjell grindje, rrahje, shqetësime, jorehati dhe kaos në martesë, e deri te shkurorëzimi (e nga kjo përveç bashkëshortëve më së shumti vuajnë fëmijët);
- 3.** Shpesh sjell edhe deri te vrasja me të gjitha pasojat e veta, gjyqë, burgje, shkatërrim i një jete të qetë;
- 4.** Fëmija i zënë në kurorëshkelje është jolegjitim dhe shpesh vritet, e ajo është vrasje e fëmijës së pafajshëm...

Prandaj në Shkrimin e Shenjtë thuhet: *“Mos e mashtroni veten! As ata që bëjnë imoralitet, që bëjnë idhujtari, që bëjnë tradhti bashkëshortore ose që kanë marrëdhënie seksuale me dikë tjetër të të njëjtit seks... nuk do të hyjnë në mbretërinë e Perëndisë” (Letra 1 Korintasve 6,9-10).*

Sëmundjet më të tmerrshme dhe më përshtirosëse fitohen nga kurorëshkelja. Madje edhe fëmijët i trashëgojnë sëmundjet nga prindërit kurorëshkelës. Ja edhe sot, si kamxhik i Perëndisë dhe si dënim për këtë mëkat, në botë kosit jetë njerëzish sida – “murtaja e shekullit të njëzetë”, e cila është pasojë pikërisht e kurorëshkeljes në të gjitha ligësitë e saj.

Nga sëmundjet e kurorëshkeljes shkatërrohet trupi, dobësohen forcat shpirtërore, shkaktohen çrregullime, dobësohet mendja, humbet karakteri dhe fitohet prireja për çfarëdo

të keqe. Kurorëshkelësi përfundimisht shndërrohet në urre-
es të njerëzve dhe të Perëndisë dhe si i tillë ai është helm i
rrezikshëm për shoqërinë. Ai i tëri është i shkatërruar dhe i
bie era edhe trupit edhe shpirtit të tij. Prandaj Perëndia e ka
dhënë këtë urdhërim – që ta mbrojë njeriun nga kjo e keqe,
sidomos që të mbrohen të rinjtë nga ky helm gjarpri (kuro-
rëshkelja), për shkak se një popull nuk ka ardhmëri dhe
është i dënuar me dështim nëse nuk ka rini të shëndoshë –
nëse ajo jepet pas amoralitetit.

Të gjithë e kemi të njohur shembullin biblik me qytetet So-
doma dhe Gomora në të cilët ka mbisunduar amoraliteti dhe
shfrenimi seksual. Mbi këto qytete Perëndia ka lëshuar “shi
prej sqfuri dhe zjarri” i cili ka rënë nga qielli (Zanafilla 18,20,
19,28) dhe me këtë i ka shkatërruar edhe njerëzit edhe qy-
tetet. Edhe sot e kësaj dite këto qytete janë në fundin e Detit
të Vdekur ku çdo gjë është tërësisht e vdekur.

Perëndia ka derdhur “shi nga sqfuri dhe zjarri” si simbole
të papastërtisë së tyre, qelbit dhe ndezjes së epsheve të ty-
re dhe i ka shkatërruar, kështu që nga Sodomi nuk ka mbe-
tur gjë, përveç emrit të keq dhe rrëfimit të tmerrshëm për
ngjarjen.

Me dënimin nga Perëndia, përmes hirit të vullkanit janë dë-
nuar edhe banorët e Pompesë, i cili ka qenë një qytet luk-
soz dhe i pasur në Italinë Jugore, banorët e të cilit janë
dhënë pas jetës së shfrenuar dhe amoralë, kështu që i ka
mbuluar hiri nga vullkani Vezuf.

Ja kështu, dënimi i tmerrshëm i Perëndisë i gjen fiset apo
popujt kurorëshkelës.

Prandaj, çdo kurorëshkelje është e ndjekur nga frika dhe
brejtja e ndërgjegjes. Ndërgjegjja është rojtar nga Perëndia
në derën e zemrës dhe mendjes së njeriut dhe gjykatës i pa-
rë për veprat tona.

Ungjilli i Shenjtë nga ne kërkon jo vetëm pastërti të jashtme,

por mos të mëkatojmë as me mendime, as me dëshirë (Matheu 5,25) e cila mund të na skandalizojë, meqë edhe mendimi i keq kurorëshkelës është mëkat.

Kundër këtij urdhërimi **mëkatojnë edhe ata të cilët i skandalizojnë të tjerët dhe i shtynjë në kurorëshkelje** dhe amoralitet. Të tillë janë për shembull:

- shkrimtarët me përshkrimet e tyre amorale (romane);
- teatrot, respektivisht dramat në të cilat vriten moraliteti dhe ndershmëria, ndërsa nxiten kundërvajtjet amorale;
- artistët, me pikturat e tyre amorale, të cilët i nxisin epshet e shfrenuara;
- producentët filmikë, me filmat e tyre amorale e kështu me radhë.

E gjithë kjo më së shpeshti paraqitet nën titullin “art i lirë”, ndërsa në të vërtetë është “art” i liruar nga çfarëdo rregullativash morale, pornografi dhe “art” që i vret shpirtërat e të rinjve.

Një prind duke shkuar për në shtëpi me fëmijët e tij, ka kaluar pranë një salloni ekspozitash ku vend qendror ka zënë një pikturë amorale. Një ditë ai ka hyrë brenda dhe ka pyetur sa kushton piktura. Pronari menjëherë ka filluar t’ia lavdërojë artin dhe pikturën, dhe më në fund ia ka treguar çmimin. Njeriu ka nxjerr të hollat, ia ka paguar pikturën dhe atypëraty para tij dhe para të gjithë të pranishmëve e ka grisur atë duke thënë: “Tash mundem lirisht të kaloj me fëmijët e mij pranë sallonit tuaj, pa frikë se do të më skandalizohen fëmijët.” – Dhe i kënaqur qetë ka shkuar në shtëpi.

Prandaj, gjithmonë kur dikush do të mahnitet nga bukuria e dikujt dhe do të nxitet nga dëshira apo mendimi mëkatar, në të njëjtin çast menjëherë le të kujtohet për më të shenjtën tek e ëma, e shoqja, e motra ose e bija dhe le ta kujtojë urdhërimin e Perëndisë që thotë: “Mos bëj tradhti bashkëshortore”. Kështu menjëherë do ta ndalojë dëshirën mëkatore në vete.

Si pasojë nga mëkati i amoralitetit dhe kurorëshkeljes njeriu fiton çrregullim të shëndetit shpirtëror dhe qetësisë, e shkatërron familjen dhe mirëqenien e tij, bëhet i shqetësuar, fiton sëmundje neveritëse, fatkeqësi, fëmijë të sëmurë dhe të gjymtuar, zvogëlim të aftësive mendore, nervozë, dëshpërim dhe në fund, shpeshherë edhe çmenduri, e me siguri e fiton edhe dënimin e pashmangshëm të Perëndisë dhe shkatërrimin e amshuar.

E ndershme është vetëm lidhja bashkëshortore e bekuar nga Perëndia e asgjë tjetër. Prandaj Perëndia i ka bekuar Adamin dhe Evën, ndërsa Zoti ynë Jezu Krishti e ka bekuar edhe martesën e Kanasë nga Galileja (Zanafilla 1,28; Joani 2, 1-11). Çdo lidhje jashtëmartesore e burrit apo gruas është mëkat dhe mallkim.

Prandaj le të luftojmë kundër këtij mëkati dhe le ta respektojmë urdhërimin e Perëndisë që thotë: “Mos bëj tradhti bashkëshortore”. Këtë do ta realizojmë nëse udhëhiqemi sipas ligjit të Perëndisë, nëse i shmangemi shoqërisë së keqe, nëse e kujtojmë këtë urdhërim të Perëndisë dhe nëse shpresojmë në ndihmën e Perëndisë.

PËRGJIGJU PYETJEVE VIJUESE:

- 1) A e ruan virgjërinë dhe pastërtinë paramartesore?
- 2) A kujdesesh për virgjërinë e pastër tek vetja dhe tek të tjerët?
- 3) A ke skandalizuar apo a ke nxitur në mëkat ndonjë vajzë të ndershme, vejushë apo grua (djalosh i ndershëm, vejan dhe burrë), duke i premtuar se do të martohesh me të?
- 4) A e ke mashtruar gruan e dikujt (a ke mashtruar burrin e dikujt)?
- 5) A nuk ka ndryshuar tek ti dashuria dhe besnikëria martesore?
- 6) Me shembullin tënd të keq a ke shkaktuar tek bashkëshorti (bashkëshortja) dëshirë për amoralitet?
- 7) A e ke keqësuar shëndetin e bashkëshortit (bashkëshortes)

përmes ndonjë mëkati të fshehtë të panatyrshëm?

8) A ke gabuar ndaj Perëndisë, ndaj këtij urdhërimi dhe ndaj natyrës njerëzore me marrëdhënie me njerëz nga gjinia e njëjtë apo me kafshë?

9) A ke lexuar libra dhe a ke shikuar filma për ndezjen e epsheve?

10) A ke shkaktuar mendime dhe dëshira mëkatore me këngë dhe biseda të shfrenuara?

11) A i ke tejtheksuar kënaqësitë trupore në martesë?

12) A je përmbajtur nga jeta bashkëshortore para festave, në javën e pësimeve dhe kreshmëve të tjera të rrepta?

Dije se mospërmbajtja është e kundërt me urtësinë e krishterë!

13) A ke folur fjalë vullgare dhe të pahijshme të rrugës, sidomos para fëmijëve me çka i ke skandalizuar dhe i ke shtyrë në keqbërje?

14) A je dhënë pas luksit, kotësisë, makutërisë, dehjes dhe hareve të tepruara?

15) A të shijojnë shfaqet skandaloze?

16) A ke vizituar qendra skandalizuese?

Urdhërimi i tetë i Perëndisë thotë: “MOS VIDH”

Urdhërimi i tetë e ndalon vjedhjen ose përvetësimin e paligjshëm të pronës së huaj (pasuri, pronë dhe çdo gjë që është e huaj).

E bekuar është ajo shtëpi dhe ajo tryezë ku hahet buka e fituar ndershëm dhe ku jetohej me nder.

E këndshme, e gëzuar dhe e bekuar është vetëm ajo që është fituar me nder me mund dhe e lagur me djersë.

Vjedhja është mëkat kundër mundit të tjetrit. Zgjatja dorë ndaj asaj që i takon tjetrit – individuale ose shoqërore, nuk ka lidhje, paraqet mëkat.

E sot, çfarë shohim? Vidhet prona dhe pasuria shtetërore dhe shoqërore, bëhen vjedhje nëpër kisha, vidhet nëpër familje, shtëpi e banesa, me dhunë hyhet dhe merret para syve të anëtarëve të pranishëm të familjes, para grave, fëmijëve dhe pleqve. Kjo bëhet madje edhe në mungesë të shtëpiakëve. Të gjitha ato vjedhje nga shoqërorja si dhe hyrja me dhunë nëpër shtëpi dhe banesa dhe marrja e asaj që është e huaj, ose shkaktimi i çrregullimeve e të ngjashme, sot zakonisht i quajnë “jetë e lehtë” – respektivisht fitim i pasurisë pa mund, përmes grabitjes dhe vjedhjes. Për fat të keq, kjo praktikë po bëhet gjithnjë e më tepër ideal i bashkëkohasve tanë dhe kjo e ligë përhapet shumë, e nga kjo vuajmë të gjithë!

Të gjithë akoma kujtohem kur nëpër fshatrat tona asgjë nuk mbyllej me çelës apo dry, njerëzit shkonin në fushë ose në arë edhe pas pune, pa i mbyllur shtëpitë, e askush nuk merr-

te gjë. Asokohe njerëzit më së shumti kishin frikë nga kalimtarët e pandershëm, e jo nga të afërmit e vet, nga fqinjët dhe bashkëqytetarët e tyre, e sot...?!

Vjedhja nuk i ka hije njeriut. **Perëndia nuk i ka dhënë duar njeriut që të vjedhë, por që të punojë – të ndërtojë e jo të grabisë.**

Dhëlpërat vjedhin pula, ujqit vjedhin qengja ose minjtë vjedhin dhe hajnë për ushqim, por atyre kjo u ka hije, sepse ato dijnë vetëm për dobinë e tyre, e jo edhe për dëmin e tjetërkujt. E ti njeri, nuk je ujk e ta grabisësh vëllain tënd e t'ia marrësh të tijën. Nuk je as dhëlpër, dhe prandaj mos vidh, nëse dëshiron të jeshë më tepër se mi, i cili ha dhe merr nga e huaja. Ruaji dinjitetin dhe nderin tënd të lartë të njeriut që t'i ka dhënë Perëndia duke të vendosur lart mbi çdo gjë tjetër, e ti mos u barazo me kafshët dhe mos bjer madje edhe më ulët se ata.

Çdokush që vjedh ose mendon ta marrë të huajën apo të grabisë le t'i dijë këto dy gjëra:

1. Se nuk mund të vjedhë e mos të kuptohet.

Pse themi se vjedhja duhet të kuptohet? Prandaj se e tërë gjithësia është e shumësyshme – me shumë sy. Përveç syve të njerëzve, të cilat nuk mund t'i vërejmë të gjitha se nga na shikojnë, ekzistojnë edhe sy të tjerë më të shumtë, e ato janë sytë e engjëjve dhe Arkengjëjve me shumë sy dhe tërë bota shpirtërore që vazhdimisht na ndjek në çdo hap tonin. Si mundet atëherë vjedhësi të vjedhë, e mos ta shohin? Sapo ta zgjasë dorën në xhepin ose pronën e huaj, me miliona forca shpirtërore me sytë e tyre e shikojnë, shqetësohen dhe shprehin pakënaqësi. Kështu, ai pas ndonjë kohe, do të zbulohet edhe para njerëzve dhe përgjithmonë do t'i mbetet emri hajdut deri në vdekjen e tij.

2. Se nuk ka dobi nga e vjedhura, por vetëm dëm, dhe atë jo vetëm dëm shpirtëror por edhe material, që do të pa-

raçitet, nëse jo menjëherë, atëherë më vonë – nesër, pas një muaji, një viti, dy apo dhjetë, por dëmi do të dalë në shesh dhe atë shumë më i madh nga ajo që ka marrë – nga e vjedhura.

Vjedhja nuk mbetet pa ndëshkimin e Perëndisë, e shumë shpesh edhe pa atë njerëzor: gjyq, turp, rrahje, burg dhe të ngjashëm. Prandaj populli ka thënë: “nga e huaja të ze brenga”, ose “hajduti e ka mallkimin mbi supe” dhe “e vjedhura është e mallkuar”.

Vjedhja realizohet në më shumë forma dhe mënyra:

1. Me grabitje ose marrje publike me forcë të pasurisë ose pronës së huaj, e ndjekur shpesh edhe me vrasje dhe plaçkitje;

2. Me vjedhje ose përvetësim të fshehtë të diçkasë që i takon të afërmit ose shoqërisë;

3. Me mashtrim ose përvetësim të pasurisë apo pronës së huaj me shpejtësi, **me dinakëri ose falsifikime** (mashtrim i vetëdijshëm i të varfërve dhe të paaftëve gjatë blerjes dhe shitjes). Domethënë, vjedhje është edhe **shkurtimi i masës – matja e rrejshme**. Për këtë vijon dënimi i Perëndisë, siç ka thënë Zoti Jezu Krishti: “*me çfarë mase matni, me atë masë do t’ju matet*” (Matheu 7,2).

4. Vjedhje është edhe mospagesa ose shkurtimi i tatimit ose taksave;

5. E njëjtë është edhe fshehja e hajdutit – kjo është bashkëveprim në vjedhje;

6. Shpërblimi i paligjshëm, respektivisht kur pranohen shpërblime ose merren para për atë që sipas detyrës duhet ta bëjmë;

7. Vjedhje është edhe shmangia e pagimit ose kthimit të borxhit ose huasë, si edhe **fshehja e parave ose gjësendeve të gjetura**;

8. Vjedhje është edhe **fajdexhillëku**, kur dikush jep para me kamata palejueshëm të larta për vete ose kur dikush në kohëra fatkeqësishë, uri, përmbytje, luftë, tërmet dhe të ngjashme shet ushqim me çmim shumë të lartë...;

9. Ky urdhërim e ndalon edhe **rryshfetin**, respektivisht kur dikush jep apo merr shpërblime për të bërë diçka të paligjshme ose që nuk është në rregull apo që nuk meriton. Kur për para ose për diçka tjetër i arsyeton fajtorët, ndërsa i shtyp të pafajshmit dhe i ngrit të padenjët;

10. Ky urdhërim shkilet edhe me mospunën (**qelepirlëku**), kur dikush merr rrogë për ndonjë punë ose titull, ndërsa nuk punon gjë ose kur njerëz të shëndoshë dhe të aftë lypin, e nuk duan të punojnë për t'u ushqyer;

11. Shkurtimi nga rroga e fituar është e njëjtë me vjedhjen dhe këtë e ndalon urdhërimi i tetë i Perëndisë. Kjo bëhet kur punëtorit nuk i paguhet e merituar (rroga) ose kur **qëllimisht prolongohet pagesa e rrogës** për shkak të fitimit (kamatës) e të ngjashme. Kjo është vjedhje nga i afërmi;

12. Marrja dhe **shitja e dhuratave**, gjithashtu do të thotë shkelje e urdhërimit të tetë. Këtë e bëjnë ata, të cilët paligjshëm mbledhin dhurata (kontribute), ndihmë nga njerëzit e pastaj të njëjtat dhurata në vend që t'ua ndajnë të varfërve, ata i shesin. Në këtë mënyrë vjedhje do të thotë edhe shitja dhe **pasurimi nga ndihma humanitare**, derisa ata të cilëve u dedikohet ajo ndihmë vdesin nga uria, etja dhe të ftohtit.

13. Urdhërimi i tetë shkilet edhe me **vjedhje nga kisha** dhe nga prona kishtarë. Shembujt e shumtë nga jetëshkrimet e shenjtërve dhe nga jeta e krishterë na dëshmojnë se me dënim të ashpër nga Perëndia kanë kaluar të gjithë ata që kanë vjedhur pasuri ose pronë kishtarë. Ky mëkat si dënim sjell sëmundje të tmerrshme, sidomos sëmundje shpirtërore, vdekje, vrasje dhe fatkeqësi për tërë shtëpinë – familjen;

14. Urdhërimi i tetë shkilet edhe me **simoní** ose vjedhje

shpirtërore.

Ç'është kjo? Kur dikush jep ose merr titull kishtar, bëhet dhjak ose klerik ose peshkop jo për shkak të meritës, por për para ose diçka tjetër. Ky mëkat quhet simoni – sipas emrit të Simon magjistarit, i cili ka dashur që me para t'i blejë dhuratat e Shpirtit të Shenjtë nga apostulli Pavli (lexoni: Veprat e Apostujve 8,9-23).

Pronën dhe pasurinë e huaj duhet ta ruajmë si tonën dhe më shumë se tonën. **Prona është dhuratë e Perëndisë për njerëzit dhe pronësi e Perëndisë, e kushdo që vjedh ose përvetëson të huajën, vjedh dhe grabit nga Perëndia.** Edhe pse në atë çast kur ka vjedhur mbase nuk e ka parë njeri, megjithatë, është shumë e qartë se Perëndia e ka parë dhe do ta dënojë, nëse nuk pendohet.

Në shtëpinë ku futet e vjedhura ose e fituara në mënyrë të pandershme ose e përvetësuar, menjëherë me të në atë shtëpi hyn edhe djalli dhe shkakton shqetësim, nervozë, grindje, përçarje, urrejtje dhe ajo shtëpi shumë shpejtë do të shkatërrohet. Aty nuk ka më lumturi, qetësi dhe rehati, por shqetësim, ligësi, sëmundje dhe shkatërrim.

Kisha i dënon jo vetëm vjedhësit, por edhe ata të cilët kanë fitim nga e vjedhura, edhe pse nuk kanë vjedhur ata drejtpërdrejtë. Prandaj në Bibël thuhet: “Kush e ndan plaçkën e tij me vjedhësin, vepron kundër jetës së vet”. (Fjalët e Urta 29,24)

Ky urdhërim duke na ndaluar që të përvetësojmë pronësinë e huaj **na mëson që mos të duam për interes**, ta respektojmë pasurinë e huaj, **të jemi të ndershëm**, të drejtë në punë, të besueshëm – nëse dikush na e beson pasurinë dhe pronën e tij, të jemi të zellshëm dhe të mëshirshëm – t'u ndihmojmë të varfërve, për shkak se nëse Perëndia na ka dhënë neve më shumë, këtë e ka bërë që t'u ndihmojmë edhe të tjerëve.

Për ta plotësuar gjithmonë dhe në çdo gjë urdhërimin e tetë

të Perëndisë, duhet të kemi dashuri ndaj njerëzve, t'i duam të afërmit si vetveten dhe ta bëjmë atë të cilën dëshirojmë që edhe të tjerët të na e bëjnë.

Vepra më e madhe e mirë e cila është e frymëzuar nga ky urdhërim i Perëndisë është heqja dorë nga çfarëdo pronësie. Mirëpo me këtë vepër të mirë Perëndia nuk i obligon të gjithë, por ua rekomandon vetëm atyre të cilët dëshirojnë të arrijnë përsosuri më të madhe shpirtërore. Zoti Jezu Krishti të riut pasanik i ka thënë: *“Në qoftë se do të angazhohesh tërësisht, atëherë shite tërë pasurinë tënde, jepjau të hollat të varfërve dhe do të gjesh te Zoti pasurinë që nuk humbet kurrë”* (Matheu 19,21). Kjo është kërkesë vullnetare, e jo e detyrueshme.

Këtë këshillë Ungjillore e kanë ndjekur shumë shenjtër të krishterë, si: Antoni i Madh, e Fortvyeshmja Parashqevi (shën Premta), i Fortvyeshmi Pavli i Tiveit, shën Nikollai Mrekullibërës, shën Naumi dhe shën Klimenti i Ohrit Mrekullibërës, banorët e shkretëtirës: shën Prohori i Pçinjës, shën Gavriili i Lesnovës, shën Joani i Rilës, shën Joakimi i Osogovës, shën Nektari i Manastirit e shumë të tjerë.

Prandaj etërit e shenjtë thonë:

- Si mund të vjedhësh para syve të Perëndisë që sheh çdo gjë?
- Si mund të vjedhësh në praninë e Perëndisë së kudo-pranishëm?
- Si e merr të huajën para gjykatësit – Perëndisë?
Prandaj vëlla, mos e harro urdhërimin e Perëndisë dhe “mos vidh”!

PËRGJIGJU PYETJEVE VIJUESE:

- 1) A mos ke marrë në ndonjë mënyrë në posedim pronësi të huaj: me vjedhje, me dhunë ose me mashtrim – për shembull, me dokumente të rrejshme, me fallsifikim, me masa të rrejshme, me para falloso, me shitje të mallit të keq në vend të të mirit e të ngjashme?
- 2) A ke fshehur para të gjetura ose diçka tjetër me qëllim të përvetësimit, edhe pse janë të huaja?
- 3) A ke ndihmuar në fshehjen apo moszbulimin e vjedhësit, me çka bëhesh pjesëmarrës në vjedhje?
- 4) A e kthen me kohë borxhin e marrë ose në mënyrë të pander-shme e prolongon, e me këtë e vjedh shokun apo mirëbërësin tënd?
- 5) A merr para hua me qëllim që të fitoshë nga ato duke i keqpërdorur miqtë dhe me qëllim e vonon kthimin e tyre?
- 6) A e ke dëmtuar pronën e të afërmit, për shembull, me ndezjen e kashtës, plemnës, me kullotjen e bagëtisë tënde në fushat e huaja, me lënien që të kalbet ose të prishet ndonjë ushqim, pa u lejuar të tjerëve, që nuk kanë, ta shfrytëzojnë atë për vete?
- 7) A je shtirur si i sëmurë dhe ke marrë leje të rrejshme nga mjeku që mos të shkoshë në punë, ndërsa ke marrë rrogën e pafitur si qelepirllek ose nuk i ke kryer detyrat e punës e ke marrë rrogë – kjo është e njëjtë si të kishe vjedhur?!
- 8) A je prezentuar si i varfër vetëm që të jetoshë në llogari të bamirësisë së huaj?
- 9) A ke marrë kamatë palejueshëm të lartë për paratë e dhëna të varfërve që t'i kënaqin nevojat e tyre të skajshme?
- 10) A ke shitur mall me çmim shumë të shtrenjtë, kur ke parë se blerësit kanë nevojë, e nuk ka diku tjetër nga mund të blejnë, për shembull grurë në kohë urie e të ngjashme?
- 11) A ke marrë rrogë ose shpërblim më të madh se ç'duhet për punën ose shërbimin kur i afërmi është në zor e ngjashëm?
- 12) A e ke ndaluar rrogën e merituar të të tjerëve?
- 13) A e ke vonuar apo a i je shmangur pagesës së tatimit, taksës ose borxhit në përqindje, e nga ajo përqindje të tjerët jetojnë dhe

fitojnë rrogë, duke u bërë kështu hajdut dinak – vjedhës i të huajës?

14) A ke gabuar me marrjen e dhuratave?

15) A ke marrë rryshfet?

16) A ke dhënë rryshfet, duke i korruptuar njerëzit?

17) A i ke gjykuar dikujt në bazë të dhuratave të marra nga tjetri (mitë, rryshfet) dhe me këtë ia ke marrë pronën ose pasurinë tjetrit (domethënë ke vjedhur)?

18) A ke dalluar dhe lavdëruar njerëz të padenjë, ndërsa u je shmangur të denjëve? (me këtë i ke vjedhur të drejtat e të tjerëve!)

19) A ke gabuar duke vjedhur nga kisha (qoftë pronë, objekt, para e të ngjashme)?

20) A ke gabuar duke mos ndjerë me të keqtrajtuarit?

21) A ke treguar mëshirë ndaj të varfërve, sidomos ndaj veju-sheve dhe jetimeve?

22) A u jep lëmoshë dhe ndihmë atyre që u nevojitet?

23) A jeton jetë tepër luksoze, me dehje, zbavitje, shfrenim, kumar, bixhoz e të ngjashme?

● Nëse e plotësojmë urdhërimin e tetë të Perëndisë, do t'ju shmangemi mëkateve të përmendura, ndërsa në vete do t'i marrim dhe do t'i kultivojmë sjelljet e denja vijuese:

- besnikërinë,
- drejtësinë,
- dashurinë pa interes,
- mëshirën,
- veprim në të mirën dhe mirëqenien e të tjerëve.

Urdhërimi i nëntë i Perëndisë thotë: “MOS BËJ DËSHMI TË RREME NDAJ TË AFËRMIT TËND”

Të gënjeshtër ose të rrejsh do të thotë që me vetëdije dhe me vullnetin tonë të flasësh atë që nuk është e vërtetë.

1. Urdhërimi i nëntë i Perëndisë **ndalon të flasim rrenë** për njëri-tjetrin dhe ndalon çfarëdo gënjeshtër.

Mos të gënjejme as kur flasim për vete e as për të tjerët.

Kur flet rrejshëm për veten, ti e di se gënjen dhe atë që e flet nuk është e vërtetë.

Kur flet rrejshëm për dikë tjetër – ai e di se ajo nuk është e vërtetë dhe ai është një dëshmitar kundër teje. Edhe ti e di se gënjen, kështu që ti je dëshmitari i dytë kundër vetvetes, ndërsa Perëndia, i Cili sheh çdo gjë, dëgjon dhe di çdo gjë, është dëshmitari i tretë për gënjeshtër tënde. Pra, gjithmonë, sapo të thuash një gënjeshtër kundër të afërmit tënd, dije se ke tre dëshmitarë kundër teje: Perëndia, i afërmi yt dhe ti. Njëri nga këta dëshmitarë do të të tradhtojë para botës dhe ti do të jeshë i akuzuar për rrenë, i dënuar dhe i quajtur rrenacak.

Prandaj mos flit rrejshëm, dhe gjithmonë thuaje të vërtetën para njerëzve dhe para Perëndisë.

Rrena e turpëron dhe e poshtëron njeriun dhe dinjitetin e tij.

2. Urdhërimi i nëntë i Perëndisë ndalon edhe **dëshmimin e rrejshëm** me të cilin dëshirojmë t'i bëjmë keq të afërmit tonë. Me këtë urdhërim ndalohet dëshmimi i rrejshëm i fshehtë – kur dikujt i shpifim privatisht pas shpine ose padrejtë-

sisht e dënojmë në sy; si dhe dëshmimi i rrejshëm publik – kur në gjyq rrejshëm dëshmojmë kundër dikujt.

Dëshmimi i rrejshëm është puna më e pandershme në këtë botë. Kjo është edhe një punë shumë e rrezikshme. Prandaj populli thotë: *“dy veta pa shpirt, i treti për gushe”* – kjo do të thotë se edhe atë që është në të drejtë dy dëshmitarë të rrejshëm mund ta dënojnë dhe të pësojë. Mirëpo, për këtë keqberje gjithsesi do të pasojë edhe dënimi i Perëndisë mbi ta.

Shpifje është kur kundër dikujt tjetër paraqet të meta dhe gabime të cilat ai nuk i ka e as që i ka bërë.

Shpifje është edhe kur gabimin e dikujt e stërmadhojmë para të tjerëve.

3. Kundër këtij urdhërimi të Perëndisë nuk mëkaton vetëm ai i cili shpif apo sulmon, por edhe **ai i cili i dëgjon shpifjet dhe i lejon**. Në Bibël thuhet: *“mos u bëj shpifës dhe me gjuhën tënde mos vendos gracka”* (Sirahu i Urtë 5,16).

4. Përgojimi gjithashtu është mëkat sipas këtij urdhërimi.

Përgojim do të thotë përhapja dhe të folurit për mëkatet dhe të metat e huaja. Mëkati është sidomos i rëndë kur flitet keq për të vdekurit, për shkak se ata nuk mund të mbrohen.

Shpifja dhe përgojimi janë të ngjashme me gurin e hudhur në ujë pas të cilit mbi sipërfaqen e ujit përhapen rrahë koncentrikë dhe shkojnë gjithnjë e më larg, ashtu edhe shpifja dhe përgojimi përhapen në të gjitha anët dhe nuk mund të kthehen prap, e kjo do të thotë se nuk mund të përmirësohet as dëmi nga përgojimi dhe shpifja. Prandaj duhet të ruhem nga ky mëkat, për shkak se në Bibël thuhet: *“goja që shpif e vret shpirtin”* (Fjalët e Urta 1,11).

Prandaj do të themi se të gjithë spiunët, kodoshët, informatorët dhe lajmëruesit, respektivisht njerëzit të cilët rrojnë nga rrenat, intrigat dhe ngatërresat nuk janë të denjë për emrin njeri dhe nuk duhet të quhen njerëz.

Ne Ungjilli nuk na lejon të përgojmë, madje as të flasim për mëkatet e vërteta të të tjerëve, nëse nuk jemi të thirrur të dëshmojmë ose sipas detyrës t'u gjykojmë, për shkak se është thënë: *“Mos gjykoni që mos të gjykoheni”* (Matheu 7,1).

Kjo do të thotë që kurrë mos të kritikojmë dhe gjykojmë të tjerët, nëse sipas detyrës nuk jemi të thirrur për një gjë të tillë. Fillimisht duhet t'i shohim mëkatet dhe të metat tona, e pastaj të shohim edhe te të tjerët (Matheu 7,1-6). Gjatë kësaj duhet mbajtur në mend se me gjykim, kritikë, tallje ose përqeshje nuk përmirësohet i afërmi, por me dashuri, sjellje të mirë dhe këshilla të mira. Gjithkush gjithmonë le ta mbajë në mend se ne kemi dobësi dhe të meta shumë më të mëdha se të tjerët.

5. Edhe lajkatimi është mëkat sipas këtij urdhërimi të Perëndisë. Në Bibël thuhet: *“Kush i thotë lajka tjetrit, i vë rrjetë para këmbëve”* (Fjalët e Urta 29,5), për shkak se me lajkatimin nuk i jepet mundësia t'i shohë dhe t'i përmirësojë të metat e veta.

Shkrimtari Aristovul, bashkëkohas i Aleksandrit të Maqedonisë, ka shkruar një libër në të cilin e ka tepruar me lajkatimin e tij për perandorin. Kur ka ardhur para Aleksandrit të Maqedonisë t'i lexojë pjesë nga libri, duke shëtitur të dy rreth lumit Hidasle, perandori ia mori librin nga dora dhe e ka hedhur në lumë duke thënë: *“Ti më tepër meriton të hidhesh sesa ky libër”*, për shkak se e ke tepruar me lajkatimin.

I krishteri nuk guxon të gënjejë edhe kur nuk mendon dhe nuk e ka për qëllim që me këtë ta dëmtojë të afërmin, për shkak se *“djalli është gënjeshtar dhe të gjitha gënjeshttrat rrjedhin prej tij”* (Joani 8, 44 dhe 14), thotë Zoti Jezu Krishti.

Rrena është arma e parë dhe më e sigurt e djallit. Fjala djall rrjedh nga fjala greke **δίαβολος** që dë të thotë shpifës, rrenegat dhe çdo njeri që rren është farefis i tij.

Me rrenën dhe dëshmimin e rrejshëm ne i kemi shkaktuar dëm moral dhe material tjetrit, por shumë më tepër vetvetes,

për shkak se e helmojmë, e errësojmë dhe e shkatërrojmë shpirtin tonë. Ndërsa **çdo gënjeshtër do të zbulohet**, për shkak se Perëndia ka thënë: *“Ajo që është ende e fshehur, duhet të dalë në dritë, kurse ajo që akoma nuk e di asnjëri, duhet të zbulohet.”* (Matheu 10,26).

Ndërsa populli ka thënë: “Rrena i ka këmbët e shkurtëra” dhe shpejt zbulohet.

Ja një shembull nga Jetëshkrimet e të Shenjtëve: Në manastirin tek shën Isaku (kremtohet më 12 prill) kanë ardhur dy veta dhe kanë dashur ta mashtrojnë, dhe nga ai kanë kërkuar lëmoshë, respektivisht pak rroba, për shkak se kanë ardhur pothuajse lakuriqë. Shën Isaku i ka dërguar dhe ka dërguar një murg të shkojë udhës deri te një dru bosh (i ka treguar tek cili!), që është gjendur afër manastirit dhe ta sjellë atë që do ta gjejë tek druri. Murgu ka shkuar dhe në dru ka gjetur ca rroba, ca veshmbathje dhe i ka sjellur tek shën Isaku. Ai ka marrë rrobat dhe ua ka dhënë atyre që kanë lypur. Dhe ç'ka ngjarë?! Atyre u ka ardhur turp dhe nuk kanë ditur nga të shikojnë kur i kanë parë rrobat e tyre që i kanë fshehur para se të vinin tek manastiri për ta gënjyer igumenin, e ai t'u japë, edhe pse kanë pasur mjaft rroba, madje edhe tepër.

Dikush tjetër përmes dikujt ka dërguar dy kosha për në manastir, e ky për udhe njërin e ka lënë për vete, ndërsa tjetrin e ka dërguar në manastir tek igumeni. Shenjtëri posa ka marrë koshin, i ka thënë njeriut: “Në kthim kij kujdes se në koshin që e le është futur një gjarpër helmues. Kij kujdes se mos të të kafshojë!”

Në Biblën e Shenjtë në shumë vende flitet **se si Perëndia i dënon ashpër ata që gënjejnë**.

Perëndia i ka dënuar bijtë e Aharonit për shkak se kanë marrë zjarrin e huaj në temjanicat e tyre. Perëndia i ka dënuar dhe ata janë djegur të gjallë. *“Dy nga bijtë e Aharonit, Nadavi dhe Avihui, morën temjanicat e veta, vunë në to prush dhe temjan dhe me të hynë në shenjtore. Por ata nuk kishin përfillur udhë-*

zimet e Zotit dhe nuk kishin marrë prush nga altari i Zotit. Atë çast, nga shënjtoria e Zotit doli një flakë që i përpiu të dy.” (Levitiku 10,1-2).

Korahu, Datani dhe Avirami, edhe pse nuk ishin priftërinj, dëshironin të paraqiten rrejtshëm dhe ta rebelojnë popullin me rrena, kështu që Perëndia i dënoi me diçka të jashtëzakonshme – *“toka nën Datanin dhe Aviramin u çka dhe i përpiu me të gjithë pasurinë e tyre; me ta përpiu edhe të afërmit e tyre, si dhe të gjithë përkrahësit e Korahut, bashkë me pronën e tyre. Kështu të gjithë ranë të gjallë në botën e të vdekurve dhe toka u mbyll përsëri mbi ta. Ata u zhdukën prej bashkësisë pa gjurmë.”* (Numrat 16,31-33).

Me vdekje kanë qenë të dënuar edhe Hanania dhe e shoqja Safira të cilët kanë gënjer. Kush rren i shërben djallit. Prandaj apostulli i shenjtë Pavli ka thënë: *“Hanani, përse ia hape Satanit zemrën tënde? Përse po e mashtron Shpirtin e Shenjtë... Nuk mashtrove njerëzit por Perëndinë!”* Hananija, kur i dëgjoji këto fjalë, u shemb përdhe dhe vdiq...” (Lexoni në Bibël kapitullin 5 nga libri Veprat e Apostujve të Shenjtë).

Në Shkrimin e Shenjtë thuhet: *“Mos e mashtroni dhe mos e gënjeni njëri-tjetrin”* (Levitiku 19,11).

– *“Një njeri i Pavlifshëm dhe i pabesë shkon andej-këtej duke përhapur gënjeshtër... Prandaj, ai do të mbarojë keq. Fatkeqësia do të bjerë papritur mbi të dhe asgjë nuk mund t’ia largojë. Gjashtë gjëra ngjallin neveri te Zoti dhe gjënë e shtatë as që mund ta durojë: sytë arrogantë, gjuha gënjeshtarë, duart që vrasin njerëz të pafajshëm, koka që kurdís plane të këqija, këmbët që ecin në rrugë kriminale, dëshmitari që nuk thotë të vërtetën dhe një njeri që i nxit vëllezërit kundër njëri-tjetrit”* (Fjalët e Urta 6,12-19).

Profeti Isaija thotë se më kot lutet goja e cila flet gënjeshtër (Isaija 59,2-3).

Gënjeshtër është e padenjë për të krishterët, për shkak

se është e kundërt me dashurinë ndaj Perëndisë dhe ndaj të afërmeve. **Çdo i krishterë orthodhoks duhet të jetë vërtetëdashës** dhe në çdo rast, madje edhe në raste të disfavorshme, ta flasë të vërtetën, për shkak se **“Perëndia është e vërteta”** thuhet në Shkrimin e Shenjtë (Sirahu i Urtë 4,32). Edhe apostulli i shenjtë Pavli thotë: *“Prandaj mos gënjeni më dhe tregohuni të ndershëm ndaj njëri-tjetrit, për shkak se ne të gjithë shkojmë bashkë si gjymtyrë në trupin e Mesisë”* (Letra Efesianëve 4,25; Letra Kolosianëve 3,9; Zeharja 8,16) dhe shtohet *“Të mos nxjerrë asnjë fjalë me helm therës. Më mirë përpiquini të kenë në çdo rast fjalën e përshtatshme për të tjerët.”* (Letra Efesianëve 4,29).

Dhe jo vetëm Bibla e Shenjtë, por edhe filozofët rrenën e konsiderojnë si vepër të keqe. Disa rrenën e barazojnë me vetëvrasjen. Me rrenën përcmohet dinjiteti i njeriut. Me të si me plumb vritet njeriu i moralshëm dhe shpirtëror.

Për të qenë i hapur dhe i sinqertë ndaj të tjerëve, duhet që para së gjithash të jeshë i sinqertë ndaj vetvetes. Mos të le-joshë që rrena të vendoset në zemrën tënde. Mos e gënjesht vetveten dhe mos i gënjejsh të tjerët, dhe të gjithëve t'u shërbejsh vetëm me të vërtetën.

Me qëllim që sa më lehtë ta plotësojmë urdhërimin e nëntë të Perëndisë duhet ta përmbajsh gjuhën nga çfarëdo rrene dhe mashtrimi. Prandaj në Bibël thuhet: **“kush e don jetën dhe dëshiron të shohë ditë të mira, le ta ruajë gjuhën e vet nga e keqja, dhe buzët e tija mos të flasin gënjeshtër”** (Letra 1 e Petrit 3,10). Për shkak se *“shumë njerëz kanë rënë nga shpata e mprehtë, por më të shumtë janë ata që kanë rënë nga gjuha”* (Sirahu i Urtë 28,21). Dhe më tej thuhet: *“Kur dikush mendon se e nderon Perëndinë, por nuk mund ta mbajë gjuhën, e tërë përshtatshmëria e tij është e kotë dhe ai mashtron veten”* (Jakovi 1,26).

Në cilat mënyra gënjen njeriu?

- Gënjejnë me fjalë, kur flasin të pavërteta.

- Me shkrim – kur shkruajnë nëpër libra dhe gazeta lajmërimet të rrejshme.
- Kur e heshtin të vërtetën.
- Për ta përhapur gënjeshtrenë njerëzit zakonisht thonë: *“A e dini çka (si) flitet nëpër lagje, fshat, qytet, rrugë, sipërmarrje...”* Këtë gënjeshtari e thotë vetë, por ia përshkruan të tjerëve që ta veshë rrenën me rroba të sigurta.

Është shumë interesante edhe ajo se njerëzit që gënjejnë zakonisht vazhdimisht thonë: *“Unë kurrë nuk gënjej!”*

Por, me siguri e dini shembullin e “mizës mbi kokë”.

Në një fshat qënka vjedhur mjaltë nga hoja. Kjo paska ndodhur për herë të parë në fshat. Mësuesi dhe prifti kanë vendosur që me çdo kusht ta gjejnë vjedhësin. Kanë bërë çmos dhe në fund prifti i ka thirrë të gjithë fshatarët në oborrin e kishës, ka marrë një bletë dhe ka thënë:

– Dëgjoni! Kjo bletë është nga mjaltja e vjedhur. Unë tani do ta lëshoj dhe ajo do të ndalet mbi kokën e vjedhësit, dhe e ka lëshuar. Dikush nga fshatarët ka ngritur dorën mbi kokë që bleta mos të ndalet mbi të. Kështu vjedhësi i mjaltës vetë e ka zbuluar veten. Njësoj veprojnë edhe gënjeshtarët që vazhdimisht potencojnë dhe thonë: *“Unë nuk gënjej!”* Lëvizin me dorën që mos t'i fajësojnë.

Gënjeshtria, dëshmimi i rrejshëm, shpifja, përgojimi, lajkatarimi dhe të gjitha veset burojnë nga zemra e papastër, thotë Zoti Jezu Krishti (Matheu 12,34-35). Prandaj, zemra e pastër dhe fisnike është zbukurimi më i shkëlqyeshëm i njeriut.

Domethënë, duhet ta përmbajmë gjuhën dhe gjithmonë ta flasin të drejtën, duke u përmbajtur nga fjalët dinake dhe të kota.

Zoti Jezu Krishti ka thënë: *“Por unë po ju them: Ditën e Gjyqit njerëzit do të japin llogari për çdo fjalë të kotë që kanë folur!”* (Matheu 12,36-37).

PËRGJIGJU PYETJEVE VIJUESE:

- 1) A ke dëshmuar rrejtshëm për dikë ose kundër dikujt?
- 2) A ke shpifur ndaj dikujt para eprrorëve të tij ose para prindërve, të afërmëve dhe shokëve të tij?
- 3) A i ke bërë publike mes njerëzve mëkatet dhe veset e të tjerëve?
- 4) A ke përgojuar dikë mes njerëzve duke folur kundër dinjitetit dhe namit të tij?
- 5) A praktikon që t'i dëgjoshë fshehurazi bisedat e huaja, të shikoshë fshehtaz dhe të "pëshpërisësh" për të tjerët para njerëzve?
- 6) A ke zakon të dëgjoshë shpifjet dhe sipas tyre të gjykosësh për njerëzit?
- 7) A mbart intriga nga shtëpia në shtëpi?
- 8) A e ke zakon t'i grindësh njerëzit, duke i bindur njërin kundër tjetrit?
- 9) A e ke zakon t'i përqeshësh të tjerët dhe ta paraqesësh anën e keqe të fjalëve dhe veprave të tyre?
- 10) A dëshiron t'i tallësh njerëzit?
- 11) A je dyfytyrësh?
- 12) A nuk thua gënjeshtër para të tjerëve kur i lavdëron para syve, ndërsa pas shpine i gjykon?
- 13) A u bën lajka më të mëdhenjve dhe njerëzve më të rëndësishëm?
- 14) A vardisesh ndaj dikujt?
- 15) A shpif gjëra që nuk kanë ngjarë dhe a i përhap ato sikur të kishin ngjarë?
- 16) A e ke fshehur të vërtetën para gjyqit dhe pushtetit?
- 17) A e ke shtrembëruar të vërtetën para prindërve?
- 18) A ke gënjyer kur është kërkuar e vërteta nga ti dhe nën betim para Kryqit të shenjtë dhe Ungjillit të Shenjtë?
- 19) A e ke fshehur të vërtetën që ta dëmtoshë tjetrin?
- 20) A ke gënjyer ndonjëherë nga smira?

21) A ke bërë mirësi vetëm sa për sy e faqe që të paraqitesh rrejshëm para njerëzve?

22) A i quan veprat e mira të të tjerëve si të këqija, për shembull devotshmërinë e të tjerëve a e quan dyftyrësi ose fariseizëm, me qëllim që rrejshëm t'i paraqesësh njerëzit?

Urdhërimi i dhjetë i Perëndisë thotë: “MOS LAKMO ASGJË QË ËSHTË E HUAJ”

Urdhërimi i dhjetë i Perëndisë i ndalon dëshirat egoiste dhe lakminë ndaj të huajës, respektivisht ndaj asaj që u takon të afërmëve tanë.

Nuk janë mëkat vetëm vjedhja, vrasja, kurorëshkelja, por edhe mendimi, dëshira për të përvetësuar diçka që nuk është e jona.

Pra, jo vetëm që nuk guxojmë të bëjmë vepra të këqija, por nuk duhet të kemi as mendime dhe dëshira të këqija, për shkak se me këtë e ndrymë shpirtin tonë, ndërsa Perëndia i sheh jo vetëm veprat tona, por edhe qëllimet dhe mendimet tona që burojnë nga zemra. Perëndia urdhëron ta pastrojmë shpirtin nga mendimet dhe dëshirat e këqija. Prandaj në Bibël thuhet: *“Perëndia i urren planet e këqija...”* (Fjalët e Urta 15,26).

Shën Tihoni i Zdonit thotë: *“Kujto se ka Perëndi, i Cili i sheh jo vetëm veprat e tua, por që i di edhe mendimet dhe qëllimet e tua dhe se ti askund dhe me asgjë nuk mund të fshihesh nga Ai”*.

Sapo të keshë lakmuar diçka që është e huaj, ti tashmë ke rënë në mëkat, pyetja është vetëm se a do të vazhdosësh të shkarresh në mëkat ose së shpejti do të kthehesh?

Dëshira është fara e mëkatit, ndërsa vepra mëkatore është korrja e farës së mbjellur dhe të pjekur. Mes dëshirës dhe veprës më së shpeshti mungon vetëm “kurajoja” për t’u realizuar dëshira, por megjithatë tashmë mëkati është aty.

Urdhërimi i dhjetë i Perëndisë e ndalon **lakminë**, respektivisht dëshirën për atë që e ka i afërmi ynë, e që ne nuk e kemi. Perëndia e ndalon dëshirën e keqe në zemrën tonë, siç ka thënë Krishti: *“Dhe pikërisht nga zemra dalin qëllime të këqija: vrasje, tradhti bashkëshortore, imoralitet, vjedhje, shpifje dhe fyerje. Këto e bëjnë njeriun të papastër...”* (Matheu 15, 19-20).

Ja një shembull: një njeri e paska braktisur botën dhe njerëzit, dhe paska shkuar në shkretëtirë me qëllim që të jetë vetëm dhe t’i përkushtohet Perëndisë. Atje nuk i ka pasur njerëzit rreth vetes dhe nuk ka mundur të mëkatojë në vepër, por pas një muaji e ka lënë vetminë dhe është kthyer mes botës. Kur e kanë pyetur se ç’kishte bërë atë muaj derisa kishte qëndruar në shkretërirë, ai qënka përgjigjur: *“vrisja, vidhja, gënjeja, sulmoja njerëz, lavdëroheshja, bëja kurorëshkelje, digjja shtëpi dhe bëja shumë paligjshmëri të tjera”*.

– Si ke mundur ta bëjsh këtë kur ke qenë vetëm në shkretëtirë?

“Po, ashtu është, në shkretëtirë isha vetë vetëm me trup, por me shpirtin dhe me zemrën vazhdimisht isha në mesin e njerëzve dhe gjithëçka nuk mundesha ta bëj me duar apo me këmbë, me sy apo me gjuhë apo me trupin tim e bëja me zemrën time dhe me shpirtin, me mendimet dhe dëshirat e mija të këqija”.

Vërtet, të marra dhe të pakuptimta janë dëshirat tona kur duam të ndërtojmë fatlumësinë personale mbi fatkeqësinë e të afërmit, apo atij t’ia marrim të tijën që neve të na jetë më mirë, e nuk pyesim fare se si ndjehet ai.

Sot asnjë gjë nuk është aq e ndyrë dhe e çshenjtëruar si zemra e njeriut prej ku dalin dëshirat, ndjenjat dhe prirjet e këqija.

Me këtë urdhërim Perëndia e shkatërron rrënjën e mëkatit.

Urdhërimi i fundit nga dekalogu është urë dhe kalim nga Ligji i Vjetër i Mojsiut drejt Ligjit të Ri të Krishtit, i cili është më i përshpirtshëm dhe më i lartësuar.

Urdhërimi i dhjetë i drejtohet ndërgjegjes dhe zemrës së njeriut.

Krishti në Ungjillin e Shenjtë i ndalon edhe mendimet e këqija.

Kur do të mësohemi dhe do t'i pranojmë dhjetë urdhërimet e Perëndisë, lehtë do ta kuptojmë edhe Ungjillin e Krishtit dhe ligjin më të përsosur moral të Besëlidhjes së Re, ndër-sa kalim për tek ajo është urdhërimi i dhjetë i Perëndisë.

Prandaj, nëse njeriu e plotëson këtë urdhërimin e dhjetë të Perëndisë më lehtë do t'i plotësojë edhe nëntë parapraket, e kush do ta shkelë këtë urdhërim, shumë shpejtë do t'i shkelë edhe të gjitha të tjerat, për shkak se **dëshirat e pamëkatshme shumë shpejt zhvillohen në vepra mëkatore:**

Nëse sot ke lakmuar diçka të huaj, tashmë ke mbjellur farën e të ligës në zemrën tënde, që do të rritet, do të zhvillohet në ty dhe do të t'i shtyjë duart, këmbët, sytë, gjuhën dhe të tërin do të të çojë drejt mëkatit. Do të mendoshë se si ta realizoshë të keqen që e ke paramenduar... Turpi është vetëm organ ekzekutiv i shpirtit, e ai i urdhëron se çfarë të bëjë. Prandaj, nëse shpirti është i helmuar me të keqen, ai do të kërkojë të keqe edhe nga trupi...

Kjo zakonisht kështu ndodh: Nëse sot ke shikuar një grua (burrë) të huaj me dëshirë, të nesërmen tërë ditën do të mendoshë se si t'ia rrëmbeshë tjetrit (tjetrës); të pasnesërmen do të lidhesh me të në mënyrë të pandershme dhe pastaj së bashku do të planifikoni se si ta largoni burrin (ose gruan) që të jeni së bashku në të keqen... Dhe kështu, nga dëshira mëkatore rriten dhe zhvillohen të gjitha veprat mëkatore.

Edhe diçka tjetër. Nëse dikush e shkel këtë urdhërim të dhjetë të Perëndisë, do t'i shkelë me rend njërin pas tjetrit edhe nëntë urdhërimet e tjera. E njëjta gjë vlen edhe për urdhëri-

met e tjera: nëse shkel njërin do t'i shkelësh të dhjetë.

Njeriu i cili lakmon të huajën trefish mëkaton:

- e para, mëkaton kundër Perëndisë, për shkak se shpreh pakënaqësi kundër vullnetit dhe përcaktimit të Perëndisë në botë dhe mes njerëzve;
- e dyta, mëkaton kundër të afërmit – për shkak se ka dëshirë dhe mendim të keq ndaj tij dhe
- e treta, mëkaton ndaj vetvetes, për shkak se lakmia është helm për shpirtin dhe vepër djallëzore siç thotë Bibla: **“Për shkak të lakmisë se djallit edhe vdekja hyri në këtë botë, e atë e përjetojnë ata të cilët i takojnë atij”** (Urtësia e Solomonit 2,24). Prandaj, ky urdhërim i ndalon dëshirat dhe mendimet për interes dhe lakmitare.

Nuk është mëkat të dëshiroshë të keshë diçka, madje edhe atë që e ka dikush tjetër, e ti nuk e ke. Nuk është mëkat nëse atë e fiton në mënyrë të ndershme ose nëse e blen, e ta keshë edhe ti të njëjtën që e ka tjetri; por mëkat është nëse shikon të përfitoshë diçka në mënyrë të pandershme ose t'ia marrësh të tjetrit. Dëshira për të huajën fillimisht ngjall lakminë, ndërsa lakmia është fara e rrenës, e vullnetit të keq – shpirtlig ndaj të huajës etj.

Detyra kryesore e të krishterëve është që ta pastrojnë shpirtin e tyre nga çdo papastërti e brendshme, lakmi, mendime dhe dëshira të këqija, siç thotë apostulli i shenjtë Pavli: *“Prandaj, të pastrohemi nga gjithçka që e njollos trupin ose shpirtin. Ta marrim seriozisht vullnetin e Perëndisë dhe të mundohemi të bëhemi ashtu siç do Ai”* (Letra 2 Korintasve 7,1).

Për ta arritur këtë duhet:

- të ruhemi nga prirja ndaj të përbotshmes;
- të jemi të kënaqur me atë që e kemi dhe mos i lakmojmë të tjerët;
- shpesh të lutemi dhe të rrëfëhemi tek prifti që më lehtë t'i kontrollojmë dëshirat tona;

- të kemi frikë nga Perëndia;
- t'i falënderohemi Perëndisë për atë që kemi;
- të gëzohemi për të tjerët, nëse kanë më shumë, e Perëndia do të na japë aq sa na nevojitet;
- ta kujtojmë shpesh edhe vdekjen, gjykimin e tmerrshëm të Perëndisë ku do të marrim shpërblimin ose dënimin përfundimtar dhe të amshuar për mendimet, dëshirat dhe veprat tona.

Kushdo që do t'i respektojë këto urdhërime të Perëndisë dhe do të veprojë sipas tyre, do të jetojë jetë të ndershme në këtë tokë, ndërsa do të fitojë edhe lumni të amshuar në qiell. Amin.

Bëj Perëndi që të gjithë njerëzit t'u përmbahen këtyre urdhërimeve të amshuara Hyjnore.

PËRGJIGJU PYETJEVE VIJUESE:

- 1) A i lakmon të tjerët për çfarëdo qoftë?
- 2) A i je gëzuar fatkeqësisë së tjetrit?
- 3) A i ke dëshiruar dikujt sëmundje, të keqe ose vdekje?
- 4) A je pezmatuar kur ke parë gjëra të mira tek të tjerët?
- 5) A gëzohesh me të gëzuarit?
- 6) A mahnitesh me sukseset dhe arritjet e të tjerëve dhe a je i lumtur me lumturinë e të tjerëve?

PASTHËNIE

Që të mund njeriu ta dallojë të mirën nga e keqja, Perëndia i ka dhënë Ligj: **të brendshëm** dhe **të jashtëm**.

Ligji i **brendshëm i Perëndisë** është i shkruar **në zemrat** e njerëzve – ai gjendet **në ndërgjegjen** e tyre (Letra Romakëve 2,15). Quhet edhe natyror, për shkak se Perëndia e ka dhënë në natyrën e njeriut. Çdo njeri lind me të.

Në shpirtin e njeriut Perëndia ka dhënë forcë e cila është e aftë t'i kuptojë dhe t'i qartësojë urdhërimet e Perëndisë në jetë. Kjo forcë shpirtërore është **ndërgjegjja ose ligji i brendshëm i Perëndisë**, i cili është brenda në njeriun, si "zë i Perëndisë". Ndërgjegjja është zë i brendshëm në ne i cili na flet për atë se çfarë është e mirë, e çfarë e keqe, çfarë është e ndershme e çfarë e pandershme; dhe çfarë është e drejtë e çfarë e padrejtë. Zëri i ndërgjegjes na obligon të bëjmë mirë dhe ta shmangim të keqen. Për çdo të mirë të kryer ndërgjegjja na shpërblen me paqe të brendshme, qetësi dhe lumturi shpirtërore, ndërsa për çdo të keqe të kryer ajo na gjykon dhe na dënon. Prandaj, gjithkush që vepron kundër ndërgjegjes, ai në vete ndjen shqetësim moral, brrejtje ose mundim të ndërgjegjes. Për këtë apostulli i shenjtë Pavli ka thënë: *"Kombet e tjera, vërtet, nuk e kanë Ligjin e Perëndisë, por kur instinktivisht veprojnë sipas Ligjit, tregojnë se Ligji i Perëndisë është shembull për ta, megjithëse Ligji nuk u është shpallur atyre hapazi. Sjellja e tyre tregon se kërkesat e Ligjit u shkruan në mendjet e tyre dhe për këtë dëshmon edhe ndërgjegjja e tyre, zëri i së cilës, sipas asaj që ata bëjnë, ose i akuzon, ose i mbron. Kur Perëndia të bëjë gjyq për të gjykuar mendimet e fshehta të njerëzve, të gjitha këto do të dalin në dritë. Për këtë dësh-*

mon edhe lajmi të cilin ma ka besuar për ta shpallur Jezusi, Mesia” (Letra Romakëve 2,14-16).

Është logjike të pyetemi: – Përse Perëndia, kur tashmë u ka dhënë njerëzve që në vete të kenë Ligj të brendshëm, natyror, pastaj u ka dhënë edhe Ligj tjetër të jashtëm, të shpallur? – Përse ua ka dhënë edhe urdhërimet?

Perëndia e ka dhënë edhe Ligjin e shpallur, jonatyor për shkak se njerëzit nuk e kanë dëgjuar Ligjin që e kanë pasur në vete – në ndërgjegjen, dhe kanë jetuar jetë mëkatore, duke e ngulfatur në vete zërin e Ligjit shpirtëror të Perëndisë. Prandaj Perëndia ka intervenuar në mënyrë jonatyrore dhe përmes Urdhërimeve të cilat ia ka dhënë njerëzimit, njerëzve ua tërheq vërejtjen dhe i paralajmëron për plotësimin e Ligjit.

Nëse nuk e zhvillojmë forcën tonë shpirtërore, atëherë edhe zëri i brendshëm i ndërgjegjes mund të bie në gjumë dhe të vdesë. Njeriu i tillë bëhet i “pandërgjegjshëm”. Kjo dëshmon se ligji i brendshëm i ndërgjegjes nuk është i mjaftueshëm. Prandaj Perëndia na ka dhënë edhe ligjin e jashtëm, respektivisht urdhërimet e Perëndisë – që të mund njeriu gjithmonë të jetë “në roje të ndërgjegjes së tij”.

Ligjin e jashtëm – moral, të quajtur jonatyor, Perëndia ua ka dhënë njerëzve: në Dhiatën e Vjetër përmes Mojsiut dhe profetëve, ndërsa në Dhiatën e Re përmes Zotit Jezu Krisht dhe apostujve.

Kur dhe si janë dhënë 10-të urdhërimet e Perëndisë?

Në ditën e 50-të të daljes së hebrenjve nga Egjipti, në malin Sinaj, Perëndia me anë të dukurive të jashtëzakonshme, të fuqishme, natyrore Mojsiut ia ka dhënë **10-të urdhërimet** të shkruara në dy pllaka guri (Ekzodi 20,1-17).

Në malin Sinaj Perëndia i është shfaqur Mojsiut përmes pranisë së Tij në zjarr dhe re dhe i ka thënë urdhërimet me zërin e Tij të lartë: një nga një, ndërsa me zjarr i ka shkruar mbi dy pllaka guri (Lexoni në Biblën e Shenjtë: Ekzodi 20,2-17;

Ligji i Përtërirë kap. 5). Ato dy pllaka guri me 10-të urdhërimet hebrenjtë i kanë ruajtur si diçka më të shenjtë, në arkën më të shenjtë të Dhiatës i cili ka qenë shenjtëria kryesore e popullit të zgjedhur të Perëndisë. Arka, nga ana tjetër, është ruajtur në të Shenjtën e të shenjtave – në pjesën më të shenjtë të tempullit të quajtur skiní.

Në tempujt tanë orthodhoksë, mbi ikonostasin më së larti janë vënë edhe dy pllaka me 10-të urdhërimet e Perëndisë, dhe atë: 4 në njërën dhe 6 në pllakën tjetër.

Ndarja e urdhërimeve është bërë sipas përmbajtjes së tyre, ndërsa në bazë të dy formave themelore të dashurisë:

1. dashuria ndaj Perëndisë dhe

2. dashuria ndaj të afërmve.

Këtë e ka vërtetuar edhe Zoti Jezu Krisht kur i ka thënë dy urdhërimet më të mëdha në të cilat shkurtimisht është i përmbledhur i tërë Dekalogu, respektivisht i tërë Ligji i Perëndisë dhe mësimet e profetëve.

Dy urdhërimet më të mëdha për të cilat thuhet se janë Dekalog i shkurtuar, thonë:

“DUAJE Zotin, Perëndinë tënd, me gjithë zemër, me gjithë vullnet dhe me gjithë mend. Kjo është urdhërimi më i madh dhe më i rëndësishëm. I dyti është po aq i rëndësishëm: Dua-aje të afërmin tënd si vetveten!” (Matheu 22,36-40).

Kush janë të afërmit tanë? – Po, të gjithë njerëzit janë të afërmit tanë, për shkak se të gjithë janë krijesa të Perëndisë një dhe kanë dalur nga një njeri – stërbabai i parë Adami. Mirëpo, shumë më të afërt në fe i kemi ata, të cilët janë fëmijët e Atit qiellor, të njëjtë në fe në Jezu Krishtin.

Shembull konkret për atë se kush janë të afërmit tanë, respektivisht se të gjithë njerëzit janë të afërmit tanë, na ka treguar Zoti Jezu Krishti në parabolën ungjillore për “Samarianin e Mëshirshëm” (Lexoni: Lluka 10,30-37). Aty tregohet se

si një i huaj, respektivisht njeri i një kombësie dhe feje tjetër i ka ndihmuar atij që ka përjetuar vuajtje fatkeqe dhe është gjendur i pafuqishëm i hedhur pranë rrugës, ndërsa njerëzit e kombit dhe fesë së tij i kanë kaluar pranë, duke e lënë në pamëshirë. I huaji i fesë tjetër i ka ndihmuar fatkeqit në hall dhe ai është treguar si i afërm i tij.

Perëndia nuk na ka urdhëruar për dashurinë e njerëzve për vetveten, për shkak se këtë na e ka dhënë të lindur në natyrën tonë (Letra Hebrenjve 5,20). Sipas natyrës së vet dhe sipas ligjit për vetmbajtje, secili e mban dhe e ruan jetën e vet. Për këtë nuk duhet ndonjë urdhërim i veçantë.

Zoti Jezu Krishti, kur i ka mësuar njerëzit, u ka thënë që të udhëhiqen sipas dhjetë urdhërimeve të Perëndisë (Për këtë na dëshmon Ungjilli i Shenjtë – shihni: Matheu kapitujt 5-7 – 5,17).

Perëndia ka vendosur rend në dashuri, e këtë e ka theksuar edhe në dhjetë urdhërimet.

Kështu, si **e para vjen dashuria ndaj Perëndisë** (Matheu 10,37),

pastaj, **dashuria ndaj të afërmeve** (Joani 15,13)

dhe në fund, **dashuria ndaj vetvetes**.

Kështu do të duhej të ishte! Mirëpo, njeriu e shkel ligjin moral dhe ndodh që vetveten ta vendosë në vendin e parë, ndërsa dashurinë ndaj Perëndisë në të fundit. I këtillë është shtrembërimi ynë i Ligjit të Perëndisë.

Perëndia nuk kërkon nga ne që të jemi martirë ose banorë të shkretëtirës për t'u shpëtuar, por thjesht kërkon që ta duam Perëndinë dhe t'i duam të afërmit.

ПОГОВОР

За да може да го разликува човекот доброто од злото, Бог му дал Закон: **внатрешен и надворешен.**

Внатрешниот Божји закон е впишан **во срцата** на луѓето – тој се наоѓа **во** нивната совест (Рим. 2, 15). Се нарекува и природен, бидејќи Бог го дал во природата на човекот. Секој човек се раѓа со него.

Во човековата душа Бог дал сила која е способна да ги разбира и да ги појаснува Божјите заповеди во животот. Таа духовна сила е **совеста или внатрешниот Божји закон**, кој е внатре во човекот, како „глас Божји“. Совеста е внатрешен глас во нас кој ни говори што е добро, а што зло; што е чесно, а што нечесно; и што е праведно, а што неправедно. Гласот на совеста не обврзува да правиме добро и да го одбегнуваме злото. За секое направено добро, совеста не наградува со внатрешен мир, спокојство и душевна радост, а за секое направено зло, таа не осудува и не казнува. Затоа, секој што постапува против совеста, тој во себе чувствува морална вознемиреност, грижа или мачење на совеста. За ова светиот апостол Павле вели: *„Незнабошците, немајќи Закон, сами од себе вршат сè по Законот; тогаш тие, иако немаат Закон, сами во себеси се Закон; поради тоа што делото на Законот е напишано во нивните срца, па затоа се управуваат според Законот, бидејќи нивната совест им сведочи за тоа, и нивните мисли помеѓу себе се обвинуваат или оправдуваат во оној ден, кога, според моето благовестие, Бог преку Исуса Христа ќе ги суди тајните на луѓето“* (Рим. 2, 14–16).

Логично е да се запрашаме: – **Зошто Бог, кога веќе на луѓето им дал да имаат во себеси внатрешен, природен Закон, потоа им давал и друг, надворешен, от-**

криен Закон? Зошто им ги дал и заповедите?

Бог го дал и откриениот, неприродниот закон затоа што луѓето не го слушале природниот закон што го имале во себе – во совеста и живееле гревовен живот, задушвајќи го во себе гласот на духовниот Божји закон. Затоа, Бог интервенирал, на натприроден начин и преку заповедите што му ги дал на човештвото, луѓето ги опоменува и ги потсетува на исполнувањето на Законот.

Ако не ја развиваме својата духовна сила, тогаш и внатрешниот глас на совеста може да се успие и да замре. Таквиот човек станува „несовесен“. Ова сведочи дека внатрешниот закон на совеста не е доволен. Затоа Бог ни го дал и надворешниот закон, односно Божјите заповеди, за да може човекот секогаш да биде „на стража на својата совест“.

Надворешниот - морален закон, наречен натприроден, Бог на луѓето им го дал: во Стариот завет преку Мојсеја и пророците, а во Новиот завет, преку Господа Исуса Христа и апостолите.

Кога и како биле дадени Десетте Божји заповеди?

Во педесеттиот ден од излегувањето на Евреите од Египет, на планината **Синај**, Бог со посредство на вонредни, силни, природни појави, на Мојсеј му ги дал **Десетте заповеди**, напишани на две камени плочи (2. Мој. 20, 1–17).

На Синајската Планина Бог му се јавил на Мојсеја преку Своето присуство во оган и облак и ги изрекол заповедите преку Своето громогласно изговарање: една по една, а со оган ги запишал на две камени плочи (Прочитајте во Светата Библија: 2. Мој. 20, 2–17; 5. Мој. 5 глава). Тие две камени плочи со Десетте Божји заповеди Евреите ги чувале како нешто најсвето, во најсветиот ковчег на Заветот, кој претставувал главна светиња на избраниот народ Божји. Ковчегот, пак, се чувал во Свјатаја свјатих – Светињата над светиите – во најсветиот дел од храмот или скинијата.

Во нашите православни храмови, на иконостасот најгоре се ставени и двете плочи со Десетте Божји заповеди и тоа: четирите на едната и шесте на другата плоча.

Поделбата на заповедите е направена според нивната содржина, а врз основа на двата основни облика на љубовта:

1. љубов кон Бога и

2. љубов кон ближните.

Тоа го потврдил и Господ Исус Христос кога ги кажал двете најголеми заповеди во кои најкратко е содржан целиот Декалог, односно целиот закон Божји и учењето на пророците.

Двете најголеми заповеди за кои се вели дека се скратен Декалог, гласат:

„Возљуби Го Господа, својот Бог, со сето свое срце, и со сета своја душа, и со сиот свој разум, тоа е првата и најголемата заповед; а втората е слична на неа: Возљуби Го својот ближен како себеси!“ (Матеј 22, 36–40).

Кои се нашите ближни, за кои ни се вели во заповедта „да ги сакаме како себеси“?

Дали сите луѓе се наши ближни? – Да, сите луѓе се наши ближни, затоа што сите се созданија на едниот Бог и произлегле од еден човек – од првиот прататко Адам. Но, многу поблиски во верата ни се оние, кои се чеда на едниот Отец небесен, исти по вера во Исуса Христа.

Конкретен пример за тоа, кои се наши ближни, односно дека сите луѓе се наши ближни, ни покажал Господ Исус Христос во евангеската парабола за „Милостивиот Самарјанин“ (Прочитајте: Лука 10,30–37). Таму се кажува како еден туѓинец, односно човек од друга народност и друга вера му помогнал на оној што преживеал несреќно страдање и се нашол во немоќ фрлен крај патот, а, луѓето од неговиот народ и вера го одминале, оставајќи го во немилост. Туѓинецот и другOVERецот му помогнал на немоќниот во маката и тој се пока-

жал негов ближен.

Бог не ни дал заповед за љубов на луѓето кон самите себеси, бидејќи тоа ни го дал вродено во нашата природа (Евр. 5,20). Според својата природа и според законот за себеодржување, секој го чува и го одржува својот сопствен живот. За тоа не треба посебна заповед.

Господ Исус Христос, кога ги поучувал луѓето, им велел да се раководат според десетте Божји заповеди (За ова ни сведочи Светото Евангелие – видете: Матеј 5–7 глава – 5,17).

Бог поставил **ред во љубовта**, а тоа го истакнал и во десетте заповеди.

Така, **прво** доаѓа **љубовта кон Бога** (Матеј 10, 37);

потоа, **љубовта кон ближните** (Јован 15, 13)

и на крајот, **љубовта кон себеси**.

Така би требало да биде! Но, човекот го нарушува моралниот закон и се случува љубовта кон себеси да ја постави на прво место, а љубовта кон Бога на последното. Таква е нашата испревртеност на Божјиот закон.

Бог не бара од нас сите да бидеме маченици или пустиножителите за да се спасиме, туку бара, едноставно, да Го сакаме Бога и да ги сакаме ближните, односно да ги исполнуваме Божјите заповеди.

AFTERWORD

For the man to be able to recognize the bad from the good, God has given him a Law:

Internal and external.

The internal Law of God is written in the **hearts** of the people – it is in their conscience (Romans 2.15). It is named natural, since God has given it in the nature of the humans. Any man is born with it.

In the human soul, God has given strength capable of understanding and clarifying the Commandments of God in the life. That spiritual strength is the conscience or the internal Law of God that is inside the man, like “voice of God”. The conscience is an internal voice inside us that tells us what is good and what is bad; what is honorable, and what is not honorable; what is just, and what is unjust. The voice of conscience obligates us to do good and to avoid the bad. For any good deed done, the conscience awards us with internal peace, serenity and spiritual joy, and for any evil deed done, it condemns us and punishes us. That is why, anyone who takes actions against his conscience he has within himself moral uneasiness, concern or guilty conscience. On this question, Apostle Paul says: *“For when the Gentiles, which have not the law, do by nature the things contained in the law, these, having not the law, are a law unto themselves: Which show the work of the law written in their hearts, their conscience also bearing witness, and their thoughts the mean while accusing or else excusing one another;”) In the day when God shall judge the secrets of men by Jesus Christ according to my gospel.* (Rom. 2, 14-16).

It would be most logical to ask ourselves: - Why God, having given to the people internal, natural Law, additionally gives another, external, revealed Law? Why He has given the

Commandments?

God has given the revealed, not natural law because the people did not obey the natural law within themselves – in the conscience, and led sinful life, choking the voice of the spiritual Godly Law. That is why, God intervened, in natural way and through the commandments he has given to the humanity, reminds and advises the people to abide the Law. Should we not develop our spiritual strength, then the inner voice of conscience may fade and die away. In that case, the man becomes “conscienceless”. It attests to the fact that the internal law of conscience is not sufficient. That is the reason for God to give us external law i.e. Commandments of God, for the man to be always “guard his conscience”.

External – moral law, named supernatural. God has given to the people: in the Old Testament through Moses and the Prophets, and in the New Testament, through God, Jesus Christ and the Apostles.

When and where were the Ten Commandments of God given?

In the fiftieth day after the Jews left Egypt, at the **Sinai** Mountain, God, through intermediation of extraordinary strong, natural phenomenon, gave them to Moses.

The Ten Commandments, written on two stone plates (2. Mos. 20.1-17)

At the Sinai Mountain God announced to Moses His presence through fire and cloud and articulated the commandments through the Holy articulation with thunder-strong voice: one by one, and wrote them on a stone plate with fire (Read in the Holy Bible: 2. Mos. 20.2-17; 5. Mos. 5 Chapter). The two stone plates bearing the Ten Commandments of God, the Jew kept as something most sacred, in the holiest chest in the Testament, which represents main holy object of the chosen people by God. The casket was kept in the Holiest place in the shrine or Scinia.

In our Orthodox churches, the Ten Commandments inscri-

bed on two plates, six on one plate and four on the other, are placed at the upper end of the iconostas.

The division of the commandments is made on the basis of their contents, and everything around the two basic forms of love:

Love for God and

Love for the close ones.

It was confirmed by God Jesus Christ when he stated the ten biggest commandments in which the entire Decalogue is contained i.e. the entire Law of God and the teachings of the Prophets. The two biggest commandments said to be abridged Decalogue, read:

“LOVE God, your God, with all your heart, and all your soul, and all your reason, it is the first and biggest commandment; and the second is similar: Love your close ones as you love yourself!” (Mat. 22,36-40).

Who are the close ones, mentioned in the commandment, to love like you love yourself”?

Are all people are our close ones? – Yes, all people are our close ones, because all are creation by the one God and originate from one man – from the first forefather Adam. However, much closer in faith are the ones, who are children of one God in the heavens, brothers in faith in Jesus Christ. Concrete example on who are our close ones, in fact that all people are our close ones, has showed our God Jesus Christ in the Gospel parabola on “The Merciful Samaritan” (Read: Luke 10, 30-37). It talks about a foreigner, a man of other nationality and religion, who helped a man who lived through suffering and was found in powerlessness by the road, and the co-nationals and brothers in religion passed him by and did not offer him help, thus leaving him in disfavor. The foreigner with other religion helped the powerless man in the suffering and in that way proved to be his close one.

God has not given us commandment to love ourselves,

since it is something inherent in ourselves, in our nature (Jew. 5.29). Based on the nature and the preservation instinct, anybody keeps and preserves his life. It does not take any special commandment. God Jesus Christ, when was teaching the people, was saying that they should lead their life according to the Ten Commandments of God (The Holy Gospel attests to this – see: Matthew, Chapter 5-7 – 5.17).

God put an order in the love, and he underlined that in the Ten Commandments.

Thus, the Love for God comes first (Matthew 10.37), then the love for the close ones (John 15.13) and in the end, the love for oneself.

That's how it should be! However, the man breaks the moral law and it happens that the love for oneself be placed on the first place, and the love for God at the last place. That is how the ill-treatment of the Law of God is done.

God does not require us to be martyrs or desert dwellers in order to save ourselves, but he simply asks, to love God and to love our close ones.

LITERATURA

1. Пространный хрїстїанскїй КАТИХИЗІСЪ правослѣвныя каволїческїя восточныя Церкви, изданїе седмѣ надесять, Москва, Въ синодальной типографїи, #αΩNS года.

2. Пространный хрїстїанскїй КАТИХИЗІСЪ правослѣвныя каволїческїя восточныя Церкви, изданїе двадцать трѣтїе, Москва, Въ синодальной типографїи, #αΩπθ года.

3. ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ τῶν ἱερῶν νηπτικῶν συναρισθηείσα παρὰ ἀγίων τῶν καὶ θεοφόρων πατέρων. ὑμῶν, 'Εν 'Αθήναις, αλοῒ (1875).

4. Илия Р. Блѣсковъ, Учение на православния хрїстиански катихизисъ за III классъ на мажскитѣ и дѣвически училища, Пловдивъ, 1895.

5. Иже во святыхъ отца нашего Кирилла, Архїепископа Іерусалимскаго, Огласительныя и тайноводственныя поученїя, переводъ съ греческаго, Москва, Синодальная Типографїя, 1900, Reprinted 1991. г.

6. Нравственное ученїе святаго отца нашего Исаака Сирина, С-Петербургъ, 1902. г.

7. Филорета, митрополита Московског, Православни хрїшћански катихизис, с најновијег исправљеног издања, превео проф. Бож. Н. Јовановић, протојереј, Београд, 1924. г.

8. Хрїстїанская жизнь по Добротолїбїю, Избранныя мѣта изъ творенїй святыхъ Отцовъ и Учителей Церкви, Харбинь, 1930 г.

9. Свещеноикономъ Георги п. Стайковъ, Святи минути, сборникъ отъ сказки на различни теми, т. II., София, 1938

10. + М. Мелетий, Длъжноститѣ и правата на свещеницитѣ.

11. Проф. прот. Христо Димитровъ и Бончо Бончевъ, Учебник по религија за седми гимназиаленъ класъ, София, 1942 година.

12. + М. Дамаскин, Хришћанска вера и живот (Православни катихизис), издање Светог архијерејског синода Српске православне цркве, Београд, 1954. г.

13. Протојереј Живан М. Маринковић, Најбољи васпитач, Збирка васпитних примера, издање Светог архијерејског синода Српске православне цркве, Београд, 1968.

14. Епископ Николај Д. Велимировић, Вера светих катихизис источне Православне Цркве, издање Светог архијерејског синода СПЦ, Београд, 1968.

15. Б. А. Цисарж, Православна наука о вери, издање Св. архијерејског синода Српске Православне Цркве, Београд, 1973.

16. Протојереј Живан М. Маринковић, Азбука спасења, изреке хришћанских мудраца о животу и спасењу, Београд, 1973.

17. Протојереј Живан М. Маринковић, Три истине најзначајније за човека, Београд, 1973.

18. Βασιλείου Α. Δεστάκη, Δρος Θ. και Φ., ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ πατερικων κειμένων, Αθήναι, 1974.

19. Νικολάου Εύθ. Μητροπούλου, Θέματα δογματικής και χριστιανικής ήθικής, τευχος Γ', Αθήναι, 1979.

20. Οι Αποκητικοί Λόγοι άββα Ισαάκ του Σύρου, έκδοσεις "Αποστολός Βαρνάβας", без место и година на издавање.

21. Епископ Николај Велимировић, Мисионарска песма, Диселдорф, 1977.

22. Варненски и Преславски митрополит д-р осиф, Молитвени размишления за Бога и човека, Синадално издателство, София, 1980 г.

23. Православно исповедание на верата на Соборната и Апостолска Источна Црква, превел проф. прот. ст. Трајан Митревски, Скопје, 1981 година.

24. Д-р Лазар Милин, Субота и недела у Светом Писму, Старозаветни и Новозаветни морални закон, Београд, 1986. г.

25. Протоиерей Димитрий Константинов, Духовная жизнь, London, Canada, 1987.

26. Епископ Данило и Епископ Амфилохије, Нема лепше вере од хришћанске, Вршац, 1988.

27. Блаженнишаго Антонія, Митрополита Киевскаго и галицкаго, Опыт христіанскаго катихизиса, Издание Австралийско-Новозеландской Епархии Руской Православной Церкви Заграницей, 1989

28. Свето Писмо на Стариот и Новиот Завет, Британско и инострано библиско друштво – Лондон, 1990 год.

29. Православна веронаука, издаје "Глас Цркве", Ваљево, 1990. г.

30. Проф. к. б. Тотю Коев, Православен катехизис и послание на источните патриарси за православната вяра, прво фототипно издание, Синадално издателство, София, 1991 г.

31. Нашата вяра, свещена историја стария и новия завет - Православен катехизис и православно богослужение, пето издание, Синадално издателство, София, 1991 г.

32. Томас Хопко, Православна вера, III књига, Библија и црковна историја, основни приручник о православној цркви, са англиског превео Јован Ђ. Облина, Крагујевац, 1992.

33. + Иринеј, Митрополит Молдавско-сучавски, Вероучение на православниот христијанин, превел од романски Оливер Ивановски, Битола, 1993 год.

34. Д-р Лазар Милин, Старозаветни и Новозаветни морални закон, Субота или недела у Светом Писму, Београд, без година на издавање.

35. Иже во святыхъ отца нашего Іоанна архіепископа Константина града, Златоустаго, Избранныя, творенія, собраніе поученій, книга вторая, Издание Свято-Троицкой Сергиевой Лавры, 1993

36. Благовесник или толкование Блаженнаго Феодилакта, архиепископа Болгарскаго, на Святое Евангелие, в двух частях, часть первая, Евангелие от Мафея, Москва, 1993 год.

37. Доказательство существования Бога на примере порядка во вселенной, часть I, – Дьявол и его нынешние лжечудеса и лжепророки, часть II, Москва - 1994

38. Библейски речник, издателство Нов човек, София, 1994 г.

39. Святитель Григорий Палама, архиепископ Фессалоникийский, Беседы, в трех томах, том первый, Москва, 1994 г.

40. Святитель Григорий Палама, архиепископ Фессалоникийский, Беседы, в трех томах, том третий, Москва, 1994 г.

PËRMBAJTJA:

DHJETË URDHËRIMET E PERËNDISË 13

HYRJE 19

Urdhërimi i parë i Perëndisë 33

Për besimin - ç'do të thotë të besosh?

Njohja e Perëndisë.

Respekti i brendshëm dhe i jashtëm i Perëndisë.

Mëkatet kundër Urdhërimit të parë të Perëndisë:

1. Mosbesimi.

2. Politeizmi.

3. Adhurimi i njerëzve në vend të Perëndisë.

4. Shpresa e tepërt në veten ose egoizmi.

5. Adhurimi i gjësendeve në vend të Perëndisë.

6. Skepticizmi.

7. Largimi nga Perëndia.

8. Herezia.

9. Përçarja.

10. Besimi i kotë dhe bestytëria.

11. Spiritizmi.

12. Namatisja, vesku, magjia, falli.

13. Bërja qejf njerëzve.

14. Dëshpërimi.

15. Përtacia ndaj lutjes dhe ndaj mësimit të Perëndisë. Me

fjalët: "Mos keshë zota të tjerë pos Meje", ndalohet: pafesia,

mosbesimi dhe besimi i rrejshëm.

Urdhërimi i dytë i Perëndisë 45

Ndalon idhujtarinë.

Ç'është idhulli?

A është idhujtari respektimi i ikonave dhe eshtrave të shenjta?

Respektimi i ikonave është krishterim i vërtetë. Vetëm Perëndisë i përulemi, ndërsa shenjtëritë i respektojmë.

Respektimi i kryqit të shenjtë.

Mrekullibërja nga relikviet dhe nga ikonat e shenjta.

Respekti ndaj engjëjve të shenjtë.

Urdhërimi i tretë i Perëndisë 55

Të kemi respektin më të madh ndaj emrit të Perëndisë.
Me Urdhërimin e tretë ndalohej:

1. Blasfemia.
2. Murmurimi ndaj Perëndisë.
3. Nënçmimi i gjësendeve të shenjta.
4. Pakujdesia në lutje.
5. Mosplotësimi i premtimeve dhënë Perëndisë.
6. Shëmtimi i emrit të Perëndisë me sharje.
7. Përsëritja joserioze dhe jofunkionale e emrit të Perëndisë.
8. Betimi për çdo gjë.
9. Betimi i rremë.
10. Thyerja e betimit.
11. A kanë përdorur betim engjëjt e shenjtë dhe apostujt e shenjtë?

Urdhërimi i katërtë i Perëndisë 63

Urdhërimi për punë është urdhëri i parë që Perëndia ua ka dhënë njerëzve.

"Kush nuk do të punojë nuk do të hajë" (2. Sel. 3,10)

Përtacia është mëkat i madh.

E tërë gjithësia është punëtori e madhe ku punohet. -

Mësoni fëmijët ta duan punën.

E diela - ditë për pushim.

Shtunarët.

Libri i shenjtë për kremtimin e së dielës.

Festa ortodokse kishtarë: Të Perëndisë, të Hyj lindëses dhe të shenjtëve.

Si t'i kremtojmë festat?

Pa kujdes për shpirtin njeriu vyshket shpirtërisht.

Puna të dielën ose në ditë feste njerëzve u ka sjellur dënim nga Perëndia.

Kremtet - punë për shpirtin e jo kënaqësi trupore.

Urdhërimi i pestë i Perëndisë 75

Respektimi i prindërve u sjell bekim fëmijëve.

Raporti i prindërve ndaj fëmijëve të tyre.

Si ta shprehim respektin ndaj prindërve?

Përse duhet t'i respektojmë prindërit.

Mosrespektimi i prindërve është mëkat i madh dhe i kundërnatyrshëm.

Kush nuk e respektën të ëmën padenjësisht e mban emrin njeri.

"Bekimi i babait i forcon shtëpitë e fëmijëve" (Sir. Urtë 3,9).

Kur mund të shmanget nga bindja ndaj prindërve?

Respekti ndaj: etërve shpirtërorë, edukatorëve, bamirësve dhe pushtetit.

Urdhërimi i gjashtë i Perëndisë 83

Ndalohet vrasja dhe vetëvrasja.

Me vrasjen ngritemi kundër pronës së Perëndisë.

Vrasësi është shpirtërisht i varë. Çfarë konsiderohet vrasje?

Dyluftimi.

Vrasja e rastësishme.

Aborti.

Vrasja nga domosdoshmëria.

Vrasja në luftë.

Vrasjet shpirtërore - kur shpirti ndahet nga Perëndia.

Vrasja e kafshëve.

Urdhërimi i shtatë i Perëndisë 93

Ndalon: kurvërinë, kurorëshkeljen, inçestin, masturbimin, homoseksualitetin, lezbinë dhe kurorëshkeljen me mendime dhe dëshira.

Të pamartuarit dhe të pamartuarat ta ruajnë nderin, ndërsa të martuarit besnikërinë dhe dashurinë e ndërsjellë.

Amoraliteti len pasoja (sëmundje, grindje, aborte, vrasje etj.)

Kurorëshkelja e rrënon njeriun edhe shpirtërisht edhe fizikisht.

Frika dhe brrejta e ndërgjegjes.

Mos skandalizo dhe mos nxit të tjerë në kurorëshkelje.

Urdhërimi i tetë i Perëndisë 101

E bekuar është ajo shtëpi dhe ajo tryezë ku hahet buka e fituar ndershëm dhe ku jetohej me nder. Perëndia i ka dhuruar duar njeriut që të punojë - të ndërtojë e jo të vjedhë.

Hajduti do të kapet dhe do të njihet.

Ky Urdhërim ndalon:

1. Grabitjen dhe dhunën.

2. Përvetësimin e fshehtë.

3. Mashtrimin, dinakërinë, falsifikimin, shkurtimin në matje.

4. Mospagimin e tatimit.

5. Fshehjen e vjedhësit.

6. Shpërblimin e paligjshëm.

7. Fshehjen e parave apo gjëseneve të gjetura.

8. Fajdexhillëkun - kamatarimin joreal.
 9. Rryshfetin dhe korrupsionin.
 10. Qelepirlëkun.
 11. Shkurtimin e rrogës së merituar ose prolongimin e qëlimshëm të rrogës.
 12. Shitjen e dhuratave - pasurimin nga ndihmat humanitare.
 13. Vjedhjen nga kisha.
 14. Simoninë. Prona është dhuratë nga Perëndia dhe pronë e Perëndisë, prandaj çdokush që vjedh - vjedh nga Perëndia.
- Ky Urdhërim na mëson mos të duam për interes, të jemi të ndershëm, të dejtë dhe të besueshëm.

Urdhërimi i nëntë i Perëndisë109

Ndalon:

1. Të flasim rrejshëm.
 2. Dëshmimin e rremë.
 3. Shpifjen.
 4. Përgojimin.
 5. Lajkatimin.
- Gënjeshtër është e padenjë për të krishterët.
Në çfarë mënyre gënjejnë njerëzit?

Urdhërimi i dhjetë i Perëndisë119

Perëndia i ndalon dëshirat egoiste dhe lakminë e padrejtë. Dëshira është farë e mëkatit, ndërsa vepra mëkatore - korje e të mbjellurës.
E ndalon makutërinë.
Ky Urdhërim i drejtohet ndërgjegjes dhe zemrës.
Kush dëshiron të huajën, mëkaton trefish (ndaj Perëndisë, ndaj të afërmit dhe ndaj vetes).
Si të mbrohem i lakmia për të huajën?

PASTHËNIE135

LITERATURA137

СОДРЖИНА

Вовед.....19

Првата Божја заповед.....33

За верата – што значи да веруваш?

Богопознание.

Внатрешно и надворешно богочитување.

Гревови против првата Божја заповед:

1. Неверие

2. Многубоштво

3. Обожување луѓе место Бога

4. Преголема надеж на себеси – егоизам

5. Обожување предмети место Бога

6. Скептицизам

7. Богоотстапништво

8. Ерес

9. Раскол

10. Празноверие и суеверие

11. Спиритизам

12. Волшебништво, баење, гатање и иаѓија

13. Човекоугодување

14. Очајание

15. Мрзливост кон молитвата и кон Божјото учење.

Со зборовите: „Да немаш други богови освен Мене“, се забранува: безебожието, неверието и кривоверието.

Втората Божја заповед.....45

Го забранува идолопоклонството.

Што е идол?

Дали почитувањето на иконите и светите мошти е идолопоклонство?

Иконопочитувањето е вистинско христијанство. Само на Бога му се поклонуваме, а светиите ги почитуваме.

Почитување на светиот крст.

Чудотворства од светиите и од светите икони.

Почит кон светите ангели.

Третата Божја заповед.....55

Да имаме најголема почит кон името Божјо.

Со третата заповед се забранува:

1. Богохулство.
2. Роптање кон Бога.
3. Потценување на светите предмети.
4. Невнимателност во молитвата.
5. Неисполнување на ветувањата дадени кон Бога.
6. Грдење на Божјото име со црст.
7. Несериозно и безфункционално повторување на Божјото име.
8. Колнење за сè и сешто.
9. Кривоклетство.
10. Клетвопрестапништво.
11. Употребување ли клетва, светите ангели и апостолите?

Четвртата Божја заповед.....63

Заповедта за работа е првата наредба што Бог им ја дал на луѓето. „Кој не сака да работи нема ни да јаде“ (2.Сол. 3,10)

Мрзливоста е тежок грев.

Целата вселена е огромна работилница каде сè работи.

Научете ги децата на трудољубивост.

Неделата – ден за одмор.

Саботарите.

Светото писмо за празнувањето на неделата.

Православни црковни празници: Господови, Богородични и светителски.

Како да ги празнуваме празниците?

Без грижа за душата човекот духовно венее.

Работењето во недела или празник на луѓето им донело казна од Бога.

Празниците – работа за душата а не телесни уживања.

Петтата Божја заповед.....75

Почитувањето на родителите им носи благослов на децата.

Односот на родителите кон своите деца.

Како да ја искажени почитта кон родителите?

Зошто треба да ги почитуваме родителите.

Непочитувањето на родителите е тежок и противприроден грев.

Кој не ја почитува мајка си, недостојно го носи името

човек.

„Благословот на таткото ги утврдува доиовите на децата“ (Мудр. Сирах. 3,9).

Кога може да се отстапи од послушноста кон родителите?

Почит кон: духовните отци, воспитувачи, добротвори и власта.

Шестата Божја заповед.....83

Се забранува убиството и самоубиството.

Со убиството стануваме против Божјата своина.

Убиецот е духовно убиен.

Што сè се смета за убиство?

Двобој.

Случајно убиство.

Абортус.

Убиство по неопходност.

Убиство во војна.

Духовни убиства – кога душата се одвојува од Бога.

Убивање животни.

Седмата Божја заповед.....93

Го забранува: блудот, прељубата, крвосмешништвото, ракоблудството, хомосексуалноста, лезбејството и прељубата со помисли и желби.

Неженетите и немажените да ја чуваат честа, а брачнитеците взаемната верност и љубов.

Прељубата остава последици (болести, кавги, абортуси, убиства и др.)

Прељубата го разорува човекот и духовно и телесно. –

Страв и грижа на совеста.

Не соблазнувај и не наведувај други на прељуба.

Осмата Божја заповед.....101

Благословен е оној дом и трпеза каде се јаде чесно заработен леб и чесно се живее.

Бог му дал раце на човекот за да работи – да гради, а не да краде.

Крадецот ќе се фати и ќе се дознае.

Оваа заповед забранува:

1. Грабеж и насилство.

2. Тајно присвојување.

3. Измама, лукавство, фалсификување, скусување

при мерење.

4. Неплаќање данок, разрез.

5. Сокривање крадец.

6. Незаконско наградување.

7. Сокривање на најдени пари и предмети.

8. Зеленаштво – нереално лихварство.

9. Мито и корупција.

10. Арамолеството.

11. Скратување на заработената плата или намерни оддолжувања на исплатата.

12. Продавање даренија – богатење од хуманитарна помош.

13. Светотатство – крадење од црква.

14. Симонија. Имотот е Божји дар и Божја своина, па секој што краде – краде од Бога.

Оваа заповед не учи да бидеме некористољубиви и чесни, праведни и доверливи.

Деветтата Божја заповед.....109

Забранува:

1. Зборување лага.

2. Лажно сведочење.

3. Клеветење.

4. Озборување.

5. Ласкање.

Лагата е недостојна за христијаните.

На кои начини луѓето лажат?

Десеттата Божја заповед.....119

Бог ги забранува себичните желби

и неправедните посакувања.

Желбата е семе на гревот,

а грешното дело – жетва од посеаното.

Ја забранува зависта.

Оваа заповед се обраќа до совеста и до срцето.

Кој пожелува туѓо, греши тројно (кон Бога, кон ближниот и кон себе си).

Како да се заштитиме од пожелување туѓо?

Поговор.....135

Литература.....137

CONTENT

Introduction.....19

First Commandment of God33

On the Faith – what does it mean to be faithful?

Knowing God.

Internal and external respect of God.

Sins against the first Commandment of God:

1. Disbelief.

2. Polytheism.

3. Making idols of people instead of God.

4. Excessive hope in oneself – egoism.

5. Making idols of objects instead of God.

6. Skepticism.

7. Falling back from God.

8. Heresy.

9. Schism.

10. Superstition.

11. Spiritism.

12. Practicing magic, fortune telling, throwing charms, witchery.

13. Pleasing the people.

14. Despair.

15. Idleness for a prayer and the teaching of God. With the words: “You shall have no other gods before Me.’, the paganism, disbelief and misbelieve are forbidden.

Second Commandment of God45

Forbids idolatry

What is an idol?

The worshipping of icons and holy relics, is it idolatry?

The icon worshipping, is it true Christianity? We only bow to God, whereas we revere the holy objects. Reverence of the Holy Christ.

Miraculous ness of the holy objects and icons.

Reverence of the holy angels.

Third Commandment of God55

We should have highest respect for the name of God.

The third commandment forbids:

1. Blasphemy.
2. Complaint against God.
3. Fail to appreciate the holy objects.
4. Carelessness in prayer.
5. Fail to accomplish the promises given to God.
6. Take the name of god in cursing.
7. Unserious and purposeless reiteration of the name of God.
8. Taking an oath for anything.
9. False witnessing.
10. Breaking one's word.
11. Do you swear by God, by the Holy Angels and the Apostles?

Fourth Commandment of God63

The first commandment God has given to the people is the commandment for labour.

“Who wishes not to labour, he will not eat (2. Sol. 3,10)

Idleness is a grave sin.

The whole universe is huge workshop where everybody works.

Teach you children to be diligent.

Sunday

A Day for rest.

Sabbath observant.

The Holy Scripture on keeping holy the Sunday.

Orthodox Religious Holidays of God, of Mother of God and of the saints.

How to celebrate the holidays?

One shall spiritually fade if he worries not for his soul.

The labour on Sunday or holiday may lead to punishment by God.

Holidays

Labor for satisfaction of the soul and not the body.

Fifth Commandment of God75

The children shall be blessed for respecting their parents.

The attitude of the parents towards their children.

How can one express respect for one's parents?

Why should one respect one's parents.

The disrespect for the parents is grave and unnatural sin.

The one who respects not one's mother deserves not the name 'human'.

“The blessing by the father consolidates the **homes**?
Respect for: the spiritual fathers, caretakers, authorities and donors.

Sixth Commandment of God83

Homicide and suicide are forbidden.
Homicide puts us against the property of God.
The one who kills is spiritually dead. What is considered to be murder?
Single combat.
Accidental murder.
Abortion.
Murder in need.
Murder in war.
Spiritual murder – when the soul parts from God.
Killing animals.

Seventh commandment of God93

Forbids: prostitution, adultery, blood mixing, homosexuality, masturbation, and adultery in desires and thoughts.
The unmarried to preserve the honor, and the married the mutual fidelity and love.
The adultery leads to illnesses, quarrels, abortions, murders etc.
Adultery wrecks the human, spiritually and physically.
Fear and consciousness.
Do not seduce and tempt others to commit adultery.

Eighth Commandment of God101

Blessed is the home and dining table where honorably earned bread is eaten and honest life is lead. God has given man hands to labor – to build, and not to steal.
The thief shall be caught and make known. This commandment forbids:
1. Violence and robbery.
2. Undercover appropriation.
3. Falsification, deceit, slyness, curtailing in measuring.
4. State tax and church tax evasion.
5. Sheltering a thief.
6. Illegal award granting.
7. Hiding found money and objects.
8. Practice unreal usury.
9. Bribery and corruption.

10. Stealing food.
11. Lowering the earned salary or purposeful delay in payment.
12. Selling presents - making money from humanitarian aid.
13. Stealing sacred objects - stealing from church.
14. Simony. Property is in ownership of God and is a present from God, so the one who steals – steals from God. This commandment teaches us not to be egoistic and to be honest, truthful and confidential.

Ninth Commandment of God109

Forbids:

1. Telling lies.
2. False witnessing.
3. Defamation.
4. Gossiping.
5. Flattering.

The lie is unbecoming to the Christians.

In which ways do the people lie?

Tenth commandment of God119

God forbids the selfish wishes and unjust desires. Desiring is the seed of sin, and the sinful act – a victim of the sown.

Forbids envy.

This commandment addresses the consciousness and the heart.

The one that covets someone else's owning, sins threefold (towards God, the close ones and oneself).

How to protect ourselves from coveting someone else's owning?

Epilogue135

Bibliography137